2005 JAN 12
B-010-3/2005

Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület

Évkönyv 2002.

http://mlbe.hu/

Szerkesztette: Kovács Attila

Írták: Botos Zsolt, Csomós János, dr. Gyurkó Péter, Gyúró Lehel, Horváth Ibolya, Kiss János, Kovács Attila, Kovács Zsolt, dr. Lénárt László, Majoros Zsuzsanna, Suga Norbert, Várszegi Sándor.

A Függelék cikkeinek szerzői továbbá:
Balogh Tamás, Barta Zsolt (Herman Ottó bkcs.), Ferenczy Gergely, Forrai Mária Melinda, Hernádi Béla (Herman Ottó bkcs.), Lévay Györgyi (újságíró), Szenthe István (egyéni kutató).

A fényképeket készítették: Botos Zsolt, Gyúró Lehel, Kertész Gábor, Kovács Attila, Kovács Mátyás, Majoros Zsuzsanna, Oláh Sándor, Pásztori Zsolt Márton, Somodi László, Szabó Károly, Veres Imre, valamint a Myotis bkcs. és a Bobry (Zagan) tagjai.

A térképeket rajzolták: Kiss János

A Függelékben található és az illusztrációként használt térképek Elekes Balázs (BEAC), Ferenczy Gergely, Kárpát József, Kovács István (Kristály S.T.E.), Less György, az NME TDK Karszthidrológiai Szakcsoport és a Speleologicky klub Slovensky Raj munkái.

Karikatúrák: Oláh Sándor

Kapják: Bükki Nemzeti Park
Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium - Természetvédelmi Hivatal - Barlangtani és Földtani Osztály
Szerkesztő

Miskolc, 2004.

http://www.mlbe.hu/

http://www.sodexho-pass.hu/mlbe/

Az évkönyvben szereplő adatok, ábrák, képek és térképek
kifejezett hozzájárulásunk nélkül máshol nem használhatók fel!

geodéziai felmérését, 2002. július 30-i határidővel.

Igen jelentős könyv kiadását terveztük az 50 éves találkozóra. Az 1999 óta tartó szerkesztési munkálatok a találkozó közeledtével egyre intenzívebben folytak, de a szervezett bükki barlangkutatás és benne az egyesület és jogelődjei történetét bemutató kiadvány a hatalmas anyag, az újabb és újabb előkerülő forrásanyagok feldolgozási nehézségei, a kívánt mennyiségű archív fotók hiánya, valamint a külső megjelenéssel és a belső tartalommal kapcsolatos szerkesztőbizottsági nézeteltérések miatt, a találkozóra nem készült el.

Miután bizonyossá vált, hogy augusztus 10-re nem lesz kiadvány, július elején a szerkesztési munkák leálltak. Csak késő ősszel kezdődtek el ismét, a könyv megjelenési ideje pedig egy nem túl távoli, de egyelőre nem belátható jövőbe tolódott.

Augusztus közepén Lévay Györgyi újságírónak adott interjút Kovács Attila és Szabó Tamás az 50 éves évforduló kapcsán. A cikk "Ötvenévesek a miskolci zsombolyosok" címmel szeptember 10-én jelent meg a Népszabadság észak-magyarországi regionális változatában. Sajnos a pár órás beszélgetésből leszűrt információk a cikk színes-hangulatosan fogalmazott mondatai között kissé átalakultak. Mivel az írás (legnagyobb sajnálatunkra) felkerült az MKBT honlapjára, a www.barlang.hu-ra, ezért terveztük kiigazítás megjelentetését az [mkbt] levelező listán - de ez végül elmaradt. A cikket a kinyomtatása előtt - az ígéret ellenére - nem láttuk. Ha határozottabban ragaszkodtunk volna hozzá, nem került volna sor a számunkra kissé kínos megállapítások megjelenésére.

Október 4-én Pintér Zsolt jelentkezett az Interneten, hogy segítene átdolgozni a honlapunkat. Grafikai tervezést, a cikkek átdolgozását, áttekinthetőbb felépítést és könnyebb kezelhetőséget ajánlott 55eFt-ért. Saját referencia-munkákat is mutatott, de végül ajánlatát nem követte megállapodás.

November 15-17. között került megrendezésre a Barlangkutatók Szakmai Találkozója, ezúttal a Miskolci Egyetemen, kihangsúlyozva a szervezett bükki barlangkutatás 50 éves évfordulóját. Ennek kapcsán az előadásaink egy részét is ebben a témában tartottuk, illetve poszter szerűen is megemlékeztünk halottainkról.

Előadások:

Kovács Attila: 50 év - A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület és elődei

Balogh Tamás - Bartha Zsolt - Hernádi Béla - Kovács Attila - dr. Lénárt László - Várszegi Sándor: A bükki barlangkutatás halottai

dr. Lénárt László: Csapadékcsoportok vízszintemelő hatása a Bükkben

Decemberben jelent meg az Interneten, a Szabó László (Colos) által fenntartott és szerkesztett Karszt Lapon (Karst Page), Ferenczy Gergely cikke a Fekete-barlangról:

http://karst.planetresources.net/fekete_barlang.htm

Bár az egyesületnek van engedélye a Lilla-barlang kutatására, december 4-én Majoros Zsuzsanna kérelemmel fordult a Bükki Nemzeti Parkhoz. Egy - a szokásos fenntartó, dokumentációs munkákon felüli - kutatáshoz, cseppkő mintavételhez kért engedélyt, kormeghatározás számára. A barlang összetört cseppköveivel kapcsolatos hipotéziséről és a tervezett kutatás elméleti alapjairól a Kaszt Lapon megjelent cikkben számolt be:

http://karst.planetresources.net/Lilla_cave/LillaCave_earthquake_HU.htm

December 1-én Barati Judit, a Debreceni Egyetem biológus-ökológus hallgatójaként kutatási engedélyért folyamodott a Bükk négy kiválasztott barlangja (Vizes, Láner, Kecske-lyuk, Szt. István) denevérfaunájának vizsgálatára. A készülő szakdolgozata témájául a zavarás hatásainak vizsgálatát választotta, elsősorban az emberi zavarását. A 2005 májusáig tervezett munkához később Krajnyák Erika is betársult a saját, az egri Eszterházy Károly Főiskolán készülő szakdolgozatának írása kapcsán. A denevérek egyedszámlálásánál és az ezzel párhuzamos hőmérsékletméréseknél általában Oláh

Tamás és Gyúró Lehel szokott segédkezni, az egyesület részéről a téma kutatásvezetője pedig Kovács Zsolt lett. A szakmai munkához utóbb dr. Lénárt László is csatlakozott külső témavezetőként. A vizsgálatokról a következő, a 2003. év évkönyvében előzetes anyagot közlünk majd, részletes beszámolót pedig csak a kutatás lezárása után tervezünk.

CSOPORTÉLET

Februárban vetélkedő díjaként barlangtúrát ajánlottunk fel. Apró Gergő a Zöld Akció Egyesület nevében, a Tájsebészet kampány díjazottjainak (második helyezettjének) kérte ezt a felajánlást. A díjat a Bánhorváti Tisztaságáért Baráti Kör nyerte, de nem vették igénybe, és Gergő sem tudja miért nem éltek a lehetőséggel.

Február 3-án Kovács Attila vitt a Lilla-barlangba túrát, Péter Péter hetedikes osztályának, Kuthy Adrienn kérésére. Az ajtó könnyen nyílt, nem volt befagyva, a barlang porszáraz volt. A három "kisördög" közül különösen kiemelkedett Kriszti. Ilyen fiatalokat kellene az Egyesületbe csábítani. Sajnos a tervezett nyílt napunkra nem jött(ek) el. Vendégtúra évközben még többször is volt a Lillában.

A február 8-án megtartott közgyűlésen Botos Zsolt lemondott elnöki tisztségéről. Lemondása után elnöknek javasolta Suga Norbertet, titkárnak pedig Kiss Lászlót, akiknek személyét a közgyűlés elfogadta. Ugyancsak elfogadta Böszörményi Pétert gazdasági vezetőként - ő eddig megbízottként látta el ezt a feladatot. Új tagokat is vettünk fel: Forrai Máriát, Migály Anikót, Kosztolányi Katalint, Bihari Zsuzsát és Csomós Jánost teljes jogú, Turai Imrét pedig pártoló tagként vettük fel. Komlóssy Attila feleleveníte egykori tagságát, ugyancsak kérte teljes jogú tagként való felvételét.
A közgyűlés témája volt a nyáron tartandó 50 éves találkozó megbeszélése is.

Február 10-én rövid érdeklődés jelent meg az [mkbt] Internetes levelező listán: "Tudnal-e link-et adni a folyamatban levo barlangi menteshez? Szinten a Mt. Everest es Turista Magazinokhoz. Ezek magyar kiadvanyok? - Egy regi zsombolyos"
A levél aláírása többünk (Szabó Tamás, Lénárt László, Kovács Attila) figyelmét is felkeltette. Érdeklődésünkre G. Les Seymour (egykor Szabó László, alias Colos) jelentkezett Ausztráliából, aki ettől kezdve nagy energiával vetette bele magát a magyar barlangos életbe az Interneten keresztül, 35 év és 18.000 km távlatából.
Később neki tűnt fel, hogy az új web-helyünk a Freeweben <http://mlbe.freeweb.hu> mennyire lassú és sokszor elérhetetlen Ausztráliában. Érdeklődésünkre Schreithofer Nóra Finnországban és Tompa Károly Svájcban is ellenőrizte, és hasonló eredményre jutott. Felajánlásának köszönhetően jelenleg az általa bérelt web-szerveren vagyunk, hosszú idő után ismét - belföldön is, külföldön is - villámgyors, reklámmentes helyen. Az elérési címünk jelenleg: <http://mlbe.planetresources.net>.

Február 16-24. között a nyíregyházi Denevér barlangkutató csoport (Feigel Lóránt és Csomós János) révén az ausztriai Lamprechtsofen-barlangba volt túraengedélyünk, illetve szállásunk a barlang melletti barlangászházban. Az első napokban debreceniek és nyíregyháziak voltak kint elsősorban, a miskolciak 20-án utaztak ki. A nemrégen még a világ legmélyebb barlangjának számító rendszer legalsó szakaszára adnak ki túraengedélyt az osztrákok, az idegenforgalmi szakaszt követő 3-4 km-es, 350-400 m szintkülönbségű részre. A formakincsében az István-lápai-barlanghoz hasonló, de több nagyobb patakot, vízesést is tartalmazó járatok számos helyen létrákkal, lépőcsavarokkal, kötélhidakkal és biztosítókötelekkel ki vannak építve, és egy tutajos szakasz is található benne.

Február 27-31. között a mentőegyesület tagjaiként többen is részt vettünk a Rákóczi-barlangban "elveszett" búvár mentésében. Az öt napig tartó, országossá, illetve nemzetközivé dagadt mentőakcióból számos tanulság volt levonható a mentőszervezetek együttműködésére vonatkozóan, különösen az észak-magyarországi és a budapesti barlangi-mentő csapat közötti viszony vonatkozásában. Az biztosan látszik, hogy a budapesti vezetés megváltozásáig a két társaság közötti

(nem felhőtlen) viszonyban javulás nemigen várható.

Az idén ismét betörtek a létrási házba. A raktárnak használt helyiség hátsó ablakának rácsát felfeszítve jutott be valaki. Jó "fogása" volt, mert elvitt 200 méter barlangos kötelet, és az egyesületi STIHL fűrészgépet ...

Később Feigel Lóránd egy felhívást tett közzé az MKBT Tájékoztató július-augusztusi számában, mely szerint a létrási betörés kapcsán támogasson bennünket az, aki szereti a Bükköt, Létrást. Ő, mint a nyíregyházi Denevér Barlangkutató Csoport vezetője, rögtön élen is járt ebben, 60 m kötél felajánlásával. Ezt még azon a héten (június 6-án, vasárnap, kora délután), Csomós János (Fegyi) le is szállította nekünk. Megköszöntük, természetesen.

A létrási ház vendégszobájának állapota tavasszal nagyon leromlott. A vendégek is panaszkodtak: "*... a helyzet a házban egyre rosszabb. Sohasem vártak luxus-szállásra, de egyre nagyobb a kosz. Korábban pénteken tiszta szobát találtak, felmosott követ, ... most ők takarították ki, két vödör szemetet szedtek össze. De a takarító eszközök is hiányoznak. Seprőt a marceles szobából vittek át, felmosórongy sincs. A rét is, az erdő is nagyon szemetes, most látszik, hogy nincs hó.*"

Márciusban készítette és helyezte el Guzi István azt a szeméttárolót a ház mögé, amely már a BNP által felállított követelményeknek is megfelel: nem esik bele az eső, nem folyik ki belőle a víz, valamint elég erős és nehezen nyitható ahhoz, hogy az állatok ne tudják a szemetet széthordani belőle. Fémváza vaslemezekkel van burkolva a kellő szilárdság, és fával a megfelelő esztétikai kivitel érdekében.

Március 15-én egy Csomós János vezette vendégtúra résztvevői elvégezték az évek óta esedékes "takarítást" a Láner régi részéből. Kihozták a régen bent heverő "szemetet": drótkötelet, műanyag csövet. Közben Bátori Károly felszerelt a már régen levágott és ellopott ajtó helyett egy újat.

Az év folyamán több "takarító túra" is volt a Láner-Szepesi-barlangrendszerben. Megbízásos munka keretében is. Kiss János ezt írta az április 7-i túráról: "*A műanyag csövet a felszínre hoztuk, és a házhoz elszállítottuk, valamint az elszórtan talált hulladékot is*".

Március 21-én és 23-án ismét Nyílt napot tartottunk a szokásos forgatókönyv szerint: csütörtökön diavetítés, ismerkedés, szombaton barlangtúra. Az idén viszonylag sok volt az érdeklődő, ezért négy barlangtúrát is vittünk a Vizesbe. Utána nagy-nagy hóesés "színesítette" a napot.

Március 24-én nagy létszámú túra indult a szlovákiai Csengő-zsombolyba. A túrát Veres Imre szervezte. Három autó volt: egy bérelt mikrobusz, Miciék Nissanja és Maci a Ladával. A résztvevők: Maci, Ági, Mici, Nándi és Eszter, Matyi, Ebola, Pico, Láce, Kata, Ancsi, Sári, Imi és Orsi, Nóbi, Marcsi, Zenész, Béla. Néhányan fotóztak, Mici és Maci videofelvételt készített. A végén alig sikerült lejönni a fennsíkról, mert a mikrobusznak bedöglött a riasztója, és az indításgátlót sem lehetett kikapcsolni.

Tavasszal két szomorú esemény alkalmával találkozott az egyesület régi és jelenlegi tagsága. Áprilisban halt meg Kiss Attila, temetésén nagyon sokan voltunk a Mindszenti temetőben. Májusban Gonda Gyula sokkal szerényebb létszámú búcsúztatásán a Deszkatemetőben, szinte csak barlangászok voltunk jelen.

Május 17-én Bóta Nándor (és Rózsahegyi Eszter) esküvőjére és az utána következő, a BNP Keleti kapujában megrendezett lagzira a rokonságon kívül az egyesület teljes tagsága is hivatalos volt. (A polgári szertartást a Szt. István-barlang Kupolacsarnokában tartották, a korlátozott férőhely miatt valóban csak szűkebb családi-baráti körben.)

Az eddig általában novemberben (különböző névnapok megünneplése ürügyén) rendezett zenés-táncos összejövetelt az idén június első hetében tartottuk a Nyír-bérci házban. De hogy a szokott

időben se legyen hiányérzete a csapatnak, november 9-én a Barátság-kerti ház lett hangos a "nyírbérc"-i mulatságtól.

A Természetismereti gyerektábort szokás szerint két turnusban, július elején (július 1-7. és 8-14. között) tartottuk Létrás-tetőn. A pályázott támogatás összegéről ugyancsak (mint az 50 éves találkozóéról) decemberben érkezett meg az értesítés, és a pénz felvétele is januárra tolódott az adminisztrációs bonyodalmak miatt.

Aggteleken, a szokásostól eltérő (egy héttel korábbi) időpontban, de nagy hőségben megrendezett barlangnapon, kis létszámmal vettünk részt. Annál meglepőbb volt azonban az Aggteleki Nemzeti Park felszólító levele augusztus 2-án, egy Béke-barlangi "illegális" túra résztvevőinek "kiadására". A vád az egyesület ellen a barlangnapi túra-előrások megszegése "minősíthetetlen", "renitens" viselkedés, a hivatalos túravezető utasításaival való ellenszegülés, "sarazás" és "rongálás" a szanatóriumi részben. Mindez a "főbűnös" Galán Mihály vezetésével.
A levélváltások során kiderült, hogy egy - a megszokott, de a Barlangnapon előírttól valóban eltérő irányú - a Szomor-hegyi bejárattól a Szanatóriumig tartó, Galán Mihály által szívességből vezetett túráról volt szó, amelynek 22 résztvevője közül, mindössze 2 fő (a másik Oláh Sándor) volt MLBE tag. Ezen kívül az ANP további állításai szerinti "széleskörű tájékoztatás" sem állta meg a helyét, és a Szanatóriumban történt "rongálás" sem volt igaz. Ez utóbbi valószínűleg a Szanatórium gondnokának kitalációja volt, "megbosszulandó" az utolsó túra résztvevőinek kiengedése miatti plusz munkáját. Az ANP-nek törvényadta természetvédelmi hatósági hatalma teljes tudatában megírt, félelmetesen precíz, de lélektelenül hideg jogi nyelvezetű levelének félinformációkra épülő megalapozatlan vádaskodása, amely csúsztatásokat is tartalmazott és a blöffölést sem nélkülözte, végül a két résztvevőnk írásbeli beszámolójának elküldésével zárult le számunkra, az ügyben további vizsgálatra, szembesítésre nem került sor. Azonban még sokáig lehetett hallani ANP-s körökből az MLBE "negatív" viselkedéséről.

Június 21-23. között, 18 fővel, két mikrobusszal ismét a Mamet-szakadékba indultunk. Az óriási akna bejárásán felül horvátországi városnézés és tengerparti fürdőzés is szerepelt a programban. Veres Imre "külön ajándéka" volt a csapatnak az első napi balatoni lubickolás - mivel az egyik busz otthonhagyott forgalmi engedélyét a Balatonnál kellett megvárni a többieknek.

Július második felében Kosztolányi Katalin, Migály Anikó és Hegedűs Norbert a Myotis barlangkutató csoport túrájához csatlakozva Ukrajnában járt. A Myotis a ternopili kapcsolatát kihasználva szervezte meg ezt az utat, amelyen a Podóliai-hátság gipszbarlangjait és a Krím-félsziget Ay-petri-platójának néhány barlangját látták. Voltak a Krisztalnaja, az Ozernaja, a Dzsurinszkaja, a 12 m-es, az Uralszkaja, a Midova és a 37/10 barlangokban. Fényképes beszámoló a Myotis honlapján olvasható az útról, néhány képet azonban itt az évkönyvben is közzé teszünk.

Gyúró Lehel augusztus elején Erdélyben (Királyerdő) járt. Barlangtúrák helyett a Barcu-t bontották Zih Józseffel. A közös munka eredménye volt a Valea Rea-ba való meghívása, ahol végül ő nem vett részt, de akkor és ott történt Feigel Lóránd balesete októberben.

Augusztus 9-11. között rendeztük meg az egyesület és a szervezett bükki barlangkutatás 50 éves évfordulóját megünneplő találkozót. Az 50 évvel ezelőtti dátum 1952. június 30-a, a Magyar Hidrológiai Társaság Miskolci Csoportja Zsombolykutató Munkabizottságának alakuló ülése, ezt valljuk mind az egyesület, mind a szervezett bükki barlangkutatás megszületésének dátumaként. Bár a csoportot a korábbi fenntartó szervei többször is megszüntették, az újraszerveződő, újrainduló barlangkutató csoportokat a teljes személyi átfedés és azonosság miatt a korábbi társaságok jogutódjának lehet tekinteni. A találkozóról a Csoportélet fejezetben számolunk be részletesebben.

Szeptember 17-28. között lodz-i lengyel barlangászok voltak a vendégeink. Létráson és környékén vezettünk nekik túrákat, és az Alsó-hegyre (a Lakatos Kupára) is elkalauzoltuk őket.

Szeptember 22-én a Szepesi-barlang Keleti-ágába induló túra mentéssel végződött. A Galán Mihály vezetésével edzőtúrára indult csapatban kifelé jövet az Aknarendszerben Mogyorósi József elfáradt, és a Bordaköszörülőnél feladta. Rosszul lett, elhagyta az ereje. Egy kis csokoládé segített volna a dolgon, de csak szőlőcukor volt kéznél, amitől ráadásul még hányingere is lett. Éles mentés keretében, a riasztott barlangi mentők csokoládéja és kötele segítségével, a saját lábán jött ki a barlangból.

Október 23-26. között Galán Mihály, Kovács Attila és Vadász István Erdélybe utazott, a Királyerdőbe, Kocsis Andrásék Damis (Erdődámos) szélén álló barlangász tanyájára. A bakonyiak meghívására, az utóbbi időkben általuk feltárt két nagy (a Páfrányos és a Király) barlangjukban túráztak.

Hazafelé, már itthon ért utol a hír, hogy Romániában a Valea Rea-barlangban balesetet szenvedett Feigel Lóránd, a nyíregyházi Denevéresek vezetője. Sérülése súlyos volt, a bokáját roncsolta szét egy rázuhant kőtömb, és messze volt a bejárattól. Az ugyanekkor István-lápán gyakorlatozó mentőegyesület a gyakorlatot azonnal befejezte, de az érkező ellentmondásos hírek miatt indulásra nem került sor, bár másnap reggelig készenlétben állt a csapat. Közülünk egyedül Csomós János utazott ki egyénileg (Nyíregyházáig Kovács Mátyás fuvarozta el), és vett részt a mentésben. Ez a mentés a barlang és a baleset helyszínének nehéz megközelítése miatt a januárihoz hasonlóan, ugyancsak nemzetközi mentőakcióvá vált. Ezért is sajnálatos, hogy a kiutazásunk végül is elmaradt.

Ősszel a Hernád-áttörésben jártunk. Kivételesen nem túrázni mentünk, hanem a Raiffeisen Bank alkalmazottainak szervezett tréning lebonyolításához volt szükség a segítségünkre. A tréninget Montvai Zsolt szervezte, és a kiutazó kétautónyi társaság feladata a tréning során használt kötélpályák kiépítése és a biztosítás volt.

A november 29. és december 1. közötti napokat Szilistyén töltöttük, rimaszombati barátaink egykori házában. (A ház ma már a Szlovák Barlangász Szövetségé.) Az alapvetően esős, ködös időben a fő cél a Stracenai-barlang meglátogatása volt, de a ház melletti Podbanistét is megnézhette, aki még nem látta. Botos Zsolt rövid beszámolójában ennyit írt az útról: "*Ha a felét, ami esett, odaadtuk volna, még akkor sem lett volna kisebb sár. Egyébként a rossz idő semmit sem befolyásolt a hangulaton, az kitűnő volt.*

A barlanghoz menet volt, ahol 40-50-nel (km/h) mentünk a köd miatt. Azért Sárinak sikerült visszafelé elgázolni egy macskát.

Szombat este egy nagyon szép, kékszemű, szőke, szlovák lány benavigált minket az autóval a felázott szántásba. Velünk jött vissza a barlangból és mutatta, hogy merre jó az út.

Erről még lesznek képek. Pözsó is készített felvételeket. Ő és Kovács Attila fotózott, a barlangban is, ...

A házhoz való bejutás és az onnan való kijutás autóval sem volt egyszerű. Én is átmentem egy sziklán. Nagyjából középre vettem, le is tört valami műanyag védő a kocsi aljáról. Maci engem teljesen beterített sárral, mert nem tudtam elég messzire szaladni tőle, amikor ralizott kifelé. Ez a momentum rajtam kívül mindenkinek tetszett.

A sár annyira csúszott, hogy gyalog is hasra esett benne az ember. Óriási köd volt. Szombat éjjel kimentem valamiért a kocsihoz. Ha felegyenesedve ment az ember, nem látta a talajt. Kis híján nem találtam vissza a házhoz, pedig nem voltam 300 m-nél messzebb tőle. Elég vicces volt.

A barlang fantasztikus volt. Részletek később."

December elején Suga Norberték tizedik emeleti lakásának egyik - csak kívülről javítható - ablaküvegének kiemelését, cseréjét végezte el kötéltechnika alkalmazásával egy kis csoport, Bátori Károly vezetésével.

December 29-én Kovács Zsolték avasi házgyári bérházi lakásából diósgyőri családi házba való költözésében segédkeztünk néhányan.

2. Terveink 2003-ra

(Suga Norbert, Kovács Attila)

- A térképezések (Vizes, Szepesi) befejezése.

- Nyílt nap szervezése, megrendezése.

- A Picoluca bontásos feltárásának folytatása.

- A Tuskós-barlang feltárásának folytatása.

- A Kühne Andor-barlangra kutatási engedély megkérése, majd a mélyponti szűkületének tágítása Hilti-patronos kőzetrepesztéssel. Siker esetén a továbbjutás megkísérlése, illetve bontásos feltárás a végponton.

- A létrási kutatóház felújítása (új padok építése).

- Alapfokú barlangjáró tanfolyam megtartása.

- Felszerelés bővítés (elsősorban kötél vásárlása).

- A Tudomány és Technika Házával kapcsolatos hírek alapján a heti csoportgyűléseink helyszíne egyre bizonytalanabbnak látszik. A mentő egyesülettel közös klubhelyiség bérlését tervezzük. Több lehetőség is felmerült, egyelőre keresgélünk és kivárunk. Az önálló helyiség ellen szól a kitakarításra, felújításra, berendezésre és a biztonságos lezárásra fordítandó várhatóan nem kevés munka, annak költségei, és a rendszeresen fizetendő (várhatóan havi 10-10.000 Ft) bérleti díj.

- A kutatási engedélyeink megújítása. (Az 1998-ban, az akkor megjelent rendelet szerint megszűnt, és akkor ismételten megkért engedélyeink érvényessége 2003. december 31-én lejár.)

Az MLBE tagjainak és tagjelöltjeinek barlangi aktivitása 2002-ben

Tagi viszony:	
örökös tiszt.beli elnök	ötbe
teljes jogú	tj
ifjúsági	ifj
pártoló	p
tiszteletbeli	tb
jelölt	j

Összes leszállás:	791
Összes óra:	3595
Összes pontszám:	8149
Barlangban járt:	67
MLBE összlétszám:	103
Bejáró leszállás:	558
	71%
Bejáró óra:	2341
	65%

Ssz.	Név	Tag	Alkalom	Óra	Pont	Bejáró alk.	Bej. óra
1	Albert László	p	17	37	113	4	21
2	Apró Zoltán	p					
3	Azari Szabolcs	ifj					
4	Bagi Tímea	tj					
5	Balogh Anikó	tj					
6	Balogh Tamás	tb					
7	Bátori Károly	tj	8	42	154	2	9
8	Bihari Zsuzsa	tj	1	7	14	1	7
9	Bóta Nándor	tj	1	3	6	1	3
10	Botos Zsolt	tj	4	15	29	4	15
11	Böszörményi Péter	tj	10	41	84	2	8
12	Burdiga Zsolt	tj					
13	Csomós János	tj	38	160	356	30	127
14	Dajka Zoltán	tj					
15	Debreczeni Gábor	tj					
16	Ducsai Gergely	tj	9	29	79	6	16
17	F. Nagy Zsuzsanna	tj					
18	Ferenczy Gergely	tj	2	10	44		
19	File Ferenc	tj	19	93	182	15	73
20	File Gergely	tj	2	9	17		
21	Fogarasi Marina	tj	5	32	82	1	6
22	Forrai Mária	tj	10	40	91	9	34
23	Furdi Péter	tj	1	8	32		
24	Galán Mihály	tj	32	94	174	29	73
25	Gedeon Boglárka	tj	2	4	8	2	4
26	Gedeon Péter	ifj	3	16	50	1	1
27	Geller Tibor	tj	15	71	173	12	57
28	Gergely Péter	ifj	12	57	109	10	48
29	Gonda Gyula	tb †					
30	Guzi István	tj	7	42	67	6	36
31	Gyurkó Péter dr.	tj					
32	Hegedűs Norbert	tj	20	144	495	10	39
33	Hock Gábor	tj					
34	Horn István	tj	7	34	88	5	26
35	Horváth Zsuzsa	tj					
36	Juhász Béla	tj	3	12	19	3	12
37	Kiss Gábor	ifj	2	10	15	1	5
38	Kiss János	tj	24	59	196	16	16

39	Kiss László	tj	25	89	169	17	46
40	Komlóssy Attila dr.	tj					
41	Kosztolányi Katalin	tj	32	185	506	22	90
42	Kovács Attila	tj	20	38	84	20	38
43	Kovács Gergely	tj					
44	Kovács Mátyás	tj	16	60	157	10	38
45	Kovács Zsolt	tj	15	77	266	5	20
46	Kovácsné Révész Rita	tj					
47	Kozma György	p					
48	Krajnyák Erika	tj	25	114	242	23	102
49	Kuchta Gyula	tb					
50	Láner Olivér	ötbe †					
51	László Róbert	tj	5	38	129		
52	Lénárt László dr.	tj					
53	Lénárt Lászlóné	p					
54	Majoros Zsuzsanna	tj	3	18	35	1	6
55	Migály Anikó	tj	20	133	386	16	70
56	Nemes Krisztián	p					
57	Oláh Sándor	tj	7	41	77	7	41
58	Ónodi László	tj	9	48	109	3	13
59	Ozsvári Fruzsina	tj					
60	Örkényi Levente	tj					
61	Papp Gergely	tj	1	7	13	1	7
62	Prieszol Eszter	ifj	3	15	26	1	3
63	Riskó Ágnes dr.	tj	13	63	130	10	49
64	Román Péter	tj	11	48	135	6	27
65	Scheffer János	tj	3	17	23	3	17
66	Sipos Máté	ifj					
67	Suga Norbert	tj	18	93	200	6	30
68	Sűrű Péter	ifj	26	120	259	12	51
69	Szabó Tamás	tj	3	10	15	3	10
70	Szeremley Szabolcs	tb					
71	Szőnyi András	tj					
72	Tapasztó György dr.	tb					
73	Tari Edit	tj					
74	Timkó Attila	tj	1	5	7	1	5
75	Turai Imre	p	1	7	14		
76	Vadász István	tj	24	56	132	23	53
77	Várszegi Sándor	tb	4	20	43		
78	Veit István	tb					
79	Veres Imre	tj	3	14	54	1	3
80	Vincze Ferencné	p					
81	Vincze Klára	tj					
82	Virág Ágnes	p					
83	Balla Béla	j	16	66	118	12	51
84	Barati Judit	?	13	143	271	11	138
85	Béres Gábor	j	7	22	44	5	15
86	Berta Norbert	j					
87	Galán Edit	?	15	55	81	15	55
88	Galán Emese	?	20	75	114	18	62

89	Gyúró Lehel	?	23	188	407	17	167
90	Hetei Zoltán	j	1	6	12	1	6
91	Horváth Ibolya	?	7	37	71	7	37
92	Kovács Katalin	?	2	6	8	2	6
93	Kovács Péter	j					
94	Lenkey Péter	?	3	19	35	3	19
95	Lipták Roland	j	3	23	65		
96	Mogyorósi Anikó	j	29	102	172	24	83
97	Mogyorósi József	j	38	138	230	25	75
98	Molnár Anikó	?	16	73	136	11	49
99	Montvai Zsolt	j	5	29	62	5	29
100	Nagy Zsolt	?	15	53	94	8	30
101	Oláh Tamás	?	22	110	230	20	101
102	Pásztori Zsolt Márton	j	14	65	111	13	63
103	Vaskó Péter	j					

Barlangok, amelyekben az MLBE tagjai és vendégei 2002-ben előfordultak

Ssz.	A barlang neve	Alkalom	Óra	Létszám
1	12 m-es (Ukr)	1	1	2
2	2. sz. bg.	1	3	2
3	37/10 (Ukr)	1	4	2
4	Almási-zs.	2	9	18
5	Aranyosfői-jégbg. (Rom)	1	1	5
6	Balekina	1	4	6
7	Balla	1	1	2
8	Balla-völgyi-sziklaüreg	1	1	2
9	Bányász-zs.	1	6	4
10	Baradla	2	2	2
11	Béke	1	7	7
12	Bíbor	1	1	7
13	Bronzika	4	20	8
14	Budai-kazamata-rendszer	1	2	7
15	Buzgó (Svk)	1	3	1
16	Csengő-lyuk (Svk)	1	6	18
17	Csirke	2	14	6
18	Csodavár (Rom)	1	1	5
19	Csúnya-völgyi 13. sz. bg.	1	1	2
20	Csúnya-völgyi 15. sz. bg.	1	1	2
21	Csúnya-völgyi 16. sz. bg.	1	1	2
22	Csúnya-völgyi 17. sz. bg.	1	1	2
23	Diós-pataki 1. sz. üreg	1	1	2
24	Dorka-bg.	1	1	2
25	Dzsurinszkaja (Ukr)	1	5	3
26	Entz (Rom)	2	1	8
27	Eszkimó-jégb. (Rom)	1	1	4
28	Fekete	3	18	24
29	Fészek	1	1	7
30	Gutertenbrandhöhle (Öst)	1	4	4
31	Hármaskúti-vny.	1	1	2
32	Iker-tebri	2	7	9
33	István-lápai	7	59	63
34	János-kapu (Rom)	1	1	5
35	Jáspis	5	37	19
36	Jávorkúti-vny.	1	7	8
37	József főherceg-bg. (Rom)	1	2	4
38	Józsefhegyi	1	3	6
39	Kálmán-lápai	1	1	2
40	Kálmán-réti-zs.	1	1	2
41	Keret-rét-fői	1	1	2
42	Király Lajos-zs.	1	4	4
43	Kis-Kőháti-zs.	1	7	9
44	Kossuth	4	9	27
45	Kovács-kői-zs.	1	4	2
46	Krisztalnaja (Ukr)	2	10	6
47	Lamprechtsofen (Öst)	10	56	27

82 barlangban
269 alkalommal
1486 fő
1256 órát töltött.

48	Láner	24	178	139			
49	Lilla	7	25	77			
50	Medve (Rom)	1	2	5			
51	Meteor	3	17	44			
52	Midova (Ukr)	1	4	3			
53	Ochtinai-aragonitbg. (Svk)	1	1	12			
54	Ozernaja (Ukr)	1	54	3			
55	Őz-tebri-zs.	1	5	4			
56	Palota 1. sz.	1	1	2			
57	Palota 2. sz.	1	1	2			
58	Palota 3. sz.	1	1	2			
59	Palota 4. sz.	1	1	2			
60	Picoluca	14	68	81			
61	Podbaniste (Svk)	1	2	4			
62	Por-lyuk	1	1	7			
63	Sárkány-lyuk (Rom)	1	1	4			
64	Schwarzloch (Öst)	2	6	30			
65	Semsey-bg. (Rom)	1	1	3			
66	Siromobubilonit	1	5	5			
67	Speizi	2	8	7			
68	Stracenai-bg. (Svk)	1	5	15			
69	Szamos-bazár (Rom)	1	1	5			
70	Széki-zs.	1	2	7			
71	Szeleta-zs.	2	8	6			
72	Szepesi	33	211	161			
73	Szirén	4	11	13			
74	Szirén II.	1	1	2			
75	Szivárvány	2	14	13			
76	Uralszkaja (Ukr)	1	4	3			
77	Vass Imre	1	2	2			
78	Vecsem-bükki-zs.	1	5	6			
79	Vesszős-gerinci	2	2	7			
80	Vizes	71	271	437			
81	Zsidó-kúti-vny.	1	4	3			
82	Zsivány	1	1	7			

"Kutatási- és túrajelentés" 2002.
Kivonat a kitöltött "Jelentés ..." rovatú lapokról

Dátum	Barlang	Kutatásvezető	Jelentés a kutatásról ...
01.05	Balla-völgyi-sziklaüreg	Kiss János	Az eldobált szemetet összegyűjtöttük.
01.05	Palota 2. sz.	Kiss János	A bejárati akna alján lévő szűkületet, amelyen a barlang további járataiba lehet eljutni, az avar és a kőzettörmelék lassan eltömíti. A barlangban tizenhét kispatkósorrú denevért láttunk elszórtan.
01.05	Palota 1. sz.	Kiss János	A barlang nagy termében a törmelékfogó ácsolat elkorhadt. Tizenegy telelő denevért számoltunk össze (patkósorrúak).
01.05	Palota 4. sz.	Kiss János	A barlanghoz rókanyomok vezettek.
01.05	Palota 3. sz.	Kiss János	Érdekes zúzmara-képződményeket láttunk.
01.05	Balla	Kiss János	A barlang falára valaki bölényt festett.
01.26	Vizes	Galán Mihály	1-4 bejárás.
02.01	Szepesi	Veres Imre	Borsós-ág, kürtőmászás. Kötél lent hagyva. 60 m-es.
02.16	Picoluca	Suga Norbert	Kb. 1,5 köbméter földet mozgattunk meg. Kb. 1,5 m-t haladtunk lefelé. Nagyobb kövek zárják el (akadályozzák) az utunkat. Jövő héten folytatjuk. Igéretes!
02.23	Vizes	Galán Mihály	A Tó 1 m alatt van!
02.23	Picoluca		Pár nagyobb kő zárta el az utunkat, amit Karesz szétrobbantott. Kb. 1,5 köbméter követ mozgattunk meg. A bontás mélysége lassan eléri a 2,5-3 m-t.
03.03	Láner	Ferenczy Gergely	Kihoztunk egy bag szemetet (a Fofó-ágból). Egy 10 éve érintetlen palackból kiöntöttük a poshadt vizet. Átmenetileg az ág a szag miatt járhatatlan.
03.08	Szepesi	Geller Tibor	A Nyugati-ágban sokat kell mászni.
03.09	Picoluca	Suga Norbert	A bontásból kb. 50 vödör földet szedtünk ki. Kb. 3 m mély, lassan ácsolni kell, most nagyobb köveket kell majd kiszednünk. Eszternek betömődött a lyuka!
03.15	Picoluca	Suga Norbert	Ácsolni kell! Mici robbantott. A köveket kitermeltük.
03.15	Vizes	Ónodi László	Búvár-ági szifon leszívása. Eredmény: szívás 1000-el.
03.15	Láner	Gyúró Lehel	Kihozva: 4 vödör, bontókötelek (kb. 30 m), bontószerszámok (véső, kapa, ék)
03.16	Szepesi	Kovács Zsolt	A Tündértavi-ág - Homokszifon szakaszról alaprajz, oldalnézet, keresztszelvények készültek. A barlang rendkívül száraz, aktív vízfolyás sehol sem volt. A 2. szifonban áll a víz. ("Barlangtúra útvonala" sor miért nincs a jelentésen!)
03.16	Szepesi	Kovács Zsolt	A Nyugati-ági szifon megrajzolva.
03.24	Vizes	Botos Zsolt	A vízszint rendkívül alacsony, a tóban: 90 cm. Vízfolyás nincs egyáltalán. A túra I - Tó - IV volt.
03.30	Meteor	Kovács Zsolt	Nagylétszámú csoport ment le a barlangba, MLBE tagokon kívül debreceneiek, Lacika barátai, ...
03.31	Kossuth	Tomi	K... sok víz, a gumitutaj a nyerő üzem.

04.06	Picoluca	Suga Norbert	A bontás felső részét ácsolattal láttuk el, majd kb. 1,5 órás bontás után légrést találtunk. A légrést tovább tágítottuk. Jelenleg egy követ kell még eltávolítanunk, utána a belátható szakaszba be tudunk jutni. Kb. 3 méter hosszú és 1-1 métert lehet belátni, a plafon erősen vízmosott és csipkézett. ... folyt köv.
04.07	Láner	Kiss János	A műanyag csövet felszínre hoztuk és a házhoz elszállítottuk, valamint az elszórtan talált hulladékot is.
04.13	Picoluca	Suga Norbert	A bejárati szűkületet elzáró két nagyobb követ sikerült eltávolítani. A szűkület mögött kisebb terem található. Az aljzat további bontása ígéretes. Nagy a huzat.
04.13	Láner	Gyúró Lehel	Sok denevér, egyik lezuhant.
04.14	Picoluca	Ducsai Gergely	Bontás során egy nagyobb üreget találtunk, amin ömlik ki a huzat!
04.20	Picoluca	Suga Norbert	Nagyon omlás-veszélyes! Legközelebb ácsolni kell! A barlang mélységét kb. 2,5 méterrel mélyítettük. Hamarosan bejutunk.
04.27	Picoluca	Suga Norbert	2,5 méter hosszon járatszélesítés.
04.28	Szepesi	Burdiga Ottó	Az útvonal: Akna le - Nyugati-ág - akna fel. A lengyelek fényképeztek, amiből ígéretük szerint majd kapunk képeket e-mail-en keresztül. Geller Tibi elkisért egy lengyelt a Keleti-ágat is megnézni.
04.29	Vecsem-bükki-zsomboly	Gyúró Lehel	80 m kötél. Két béka a 90-es akna alatt. Egy poignée elkapott az alsó nittnél a 90-es aknában. Egyedül kimásztam. Szar volt.
04.29	Vizes	Burdiga Ottó	Az útvonal: I. bejárat - végpont tó - IV. kijövetel. Nagyon kevés víz van a barlangban. A tó vízszintjét ilyen alacsonyan még nem láttam. A vendégek klubjának WEB lap címe: www.kw.krakow.pl
04.30	Béke	Gyúró Lehel	Gyalog a kutatóháztól végig le a Nagy-omlásig. Lengyelek lenyűgözve, mind a barlangtól, mind a cseresznyepaprika erejétől.
05.01	Almási-Széki-Meteor	Gyúró Lehel	Extrém túra, király kifingás.
05.02	Kossuth	Gyúró Lehel	A lengyelek szétfürödték az agyukat, visszhangzott az egész barlang bele. Este szülinapi buli.
05.03	Vass Imre	Gyúró Lehel	Fotózás és ami kell.
05.20	Vizes	Oláh Sándor	A zárójelbe írt számok a jelenlevő túrázók életkorát jelentik. Oláh Mariann (9), Oláh Adrienn (7), Básti Edina (35), Vincze Berta (8), Vincze Mátyás (5), Németh Ágnes (31), Németh Mihály (32), Németh Kristóf (7), Németh Sára (4), Szalay Béla (39), Sági Norbert (13), Sági Gergő (9), Szűcs Gábor (12), Szűcs Ádám (7), Futó Krisztián (26), Frigyik Edina (29), Szolnoki Karina (4) Szolnoki Ruben (2,5)
06.08	Láner	Galán Mihály	Szép volt mint új, ismeretlen barlang. A legjobb rész a létra nélküli kötélbiztosításos sziklafal volt. Dönci nem volt. (valószínűleg: dr. Mogyorósi Anikó)

06.16	Vizes	Oláh Sándor	A vízállásjelentés a maximumon. 1,9 m felett a tó vize, mellesleg hoztunk ki szemetet, nem is keveset.
06.16	Szepesi	Kiss János	Az ajtó tetején valaki összetörte a bedöglött cementet. Eltávolítottuk. A Nagy-akna aljáig, a Borotvaélig a behullott rágcsálóktól dögszag érezhető. A patak folyt, intenzív csöpögések láthatók. A Nagy-baldachintól a Tóig a műanyag csöveket és egyéb szemeteket összegyűjtöttük és a házhoz hoztuk. Denevért nem láttunk.
06.22	Szepesi	Gyúró Lehel	Folyik a víz.
07.13	Baradla		Aggteleki rövid-túrán voltunk a barlangász Vándorgyűlés alkalmából. (Kovács Zsolt)
07.15	Őz-tebri-zs.	Bátori Károly	Kibontva, kiácsolva, rohadt őzláb kidobva. (valószínűleg Román Péter)
07.16	Kovács-kői-zs.	Román Péter	Szűkület átbontva, béka megmentve.
07.21	Vizes	Galán Mihály	Az ajtók állapota siralmas. A túrából 1-1 óra az ajtó zárására ill. nyitására fordítódott.
07.23	Szeleta-zs.	Bátori Károly	Aggregátor kinyírva, Karesz feje nagy. (valószínűleg Román Péter)
07.24	Szeleta-zs.	Bátori Károly	Fúrógép kinyírva, Karesz feje nagy. (valószínűleg Román Péter)
07.27	2. sz. bg.	Kovács Zsolt	Állapotfelvételi bejárás során néztük meg a barlangot. A bejáratnál mesterséges kikötési pontot nem találtunk a kötél rögzítéséhez. A bejárat alatti akna alján belökve volt egy kb. 3 m-es vasrúd, lentebb korhadt 3 m-es falétra. Az akna alján és alatta a törmeléklejtőn sok a hulladék, cipő, rongy, üveg, rekeszdarabok, drót, ... A lenti terem szép, gömbfülkék, vörösagyag, kürtők, ...
07.28	Szepesi	Oláh Sándor	A két ifjú délceg lovag a tóban megfürödtek amolyan kolbászos fürdőgatyában - a víz hőfoka a büüüüüüü értéket ütötte. Kihoztunk pár elemet és békát - igaz, a békák a bejárattól pár méterre visszamenekültek a hűvös barlang mélyébe. Apropó! Ki a pöcs találta ki azt a nyavalyás zárat az ajtóra?
08.04	Vizes	Kovács Zsolt	Minden rendben, újra megtaláltuk a Lábnyomos-kürtőt.
08.05	Szepesi	Kovács Zsolt	2 békát kihoztunk az aknarendszerből. 1 békát a Három-aranyásóban hagytunk magnak.
08.05	Vesszős-gerinci	Mogyorósi József	A barlang legvégén lévő üregben egy kispatkós és egy pele aludt. Egyébként minden rendben.
08.06	Szepesi	Kovács Zsolt	A Keleti-ágban oldalnézetet rajzoltunk. Száraz a barlang, a Keleti-ág forrásából folyik a víz (kb. 10 l/p). A Három-aranyásó-teremben nincs vízfolyás.

08.07	Jáspis	Ferenczy Gergely	Találtam egy kürtőt, miközben a denevérb@szó kürtőt kerestem. Lipi szerint (következő túra) azt találtam meg újra, csak meglepett a nagy mérete, mert a kürtőt 1994 körül félig kimásztam már, kisebb méretekre emlékeztem. A patakos ágat is megnéztük, a második kürtőjénél elakadtunk, itt megtaláltuk a 10 évvel ezelőtti lábnyomaim a kürtő oldalán egy lejtőn, most sem tudtunk tovább menni. A Heliktites-terem nagy cseppkő mellett elvezető (nyugati oldalán) felvezető hasadékból kelet felé nyílik egy keskeny járat, cseppköves/heliktites fallal. Itt patak hangja hallatszik (patakos ág?), pijjogva gyenge, de határozott visszhang jön (terem). A patakos ág kürtői bár közel, de magasabban vannak, ezért érdekes kérdés, hogy hova vezet. Gergő mutatott egy sáros d=30 cm járatot, ami a heliktitek közt nyílik, a terem északi oldalán. Egyszer Sárival egy meleg nyári napon itt hangos huzatot hallottak, hang alapján találták meg. Most Karesz és szerintem nagyon gyenge, de hallható zúgás hallatszott, ha belehallgatott az ember, Gergő szerint ez csak a véráram hangja a fülben. Kint leesett közben 6-8 centi eső, kifelé jövet már folyt a patak a 13 m-es aknában. Előtte való héten/napokban is sok eső esett, de lefelé még egyáltalán nem volt patak. (László Róbert)
08.10	Vizes		IV. Maxi Kupa Gergely Péter - Geller Tibor: 18' 46" Ducsai Gergely - Kovács Mátyás: 43' 23" **Ferenczy Gergely - Oláh Tamás: 17' 55"** Sűrű Péter - Galán Tibor: 36' 55" Henryk Zyzanski - Stanislaw ...: 1h 18' 42" (Speleoklub Bobry, Zagan) Wojtek Gozdz - Daniel ...: 48' 42" (Speleoklub Swietokrzyski, Kielce) dr. Riskó Ágnes - File Ferenc: 26' 37" Galán Mihály - Kovácsné Révész Rita: 36' 00" Galán Edit - Galán Emese: 46' 40" Gyurkó Péter - Gyurkó Gábor: 29' 44" Szabó Károly - Soós Előd: 31' 30" Schreithofer Nóra - Kovács Attila: 31' 26" Botos Zsolt - Vadász István: 31' 00" Bátori Károly - László Róbert: 19' 19" Hegedűs Norbert - Császár Kriszta: 23' 02"
08.10	Vizes	Szabó Tamás	Jót zuhanyoztunk a meleg patak-vízben a Hágcsós-teremben.
08.17	Vizes	Csomós János	Szifonok leszáradtak. Búvár-ág felől nagy víz folyik a Tóba.
08.17	Szepesi	Hegedűs Norbert	Ny-i ág, barlangszelvényezés.

08.18	Jáspis	László Róbert	30+20 percet szoptunk a zárral. Fúrógépet nem vittünk, mert a másik, tervezett párhuzamos túra (Karesz+Ebola) elmaradt, nem hoztak fúrószárat magukkal (3 óra eltolással mentünk volna le, először ők a denevérb@szó kürtőt mászni, utána mi a patakos ágat. Így a program bejárásra és kürtők, ismeretlen ágak keresésére módosult. A főágban gyenge hozammal, de folyt a patak, néhány napja nem esett már jelentősebb eső. Lipi szerint a denevérb@szó kürtő és az, amit a múltkor találtam, az egy és ugyanaz. Nem jöttek teljesen fel a kürtőhöz, mert a travizás kicsit húzós. Be kell majd nittelni. A 35. poligonpont fölött nyílik egy kürtő, amivel párhuzamosan halad a Heliktites-terem felső szakasza/kürtője. Ez egy apró terembe vezet, amelyben apró heliktit kezdemények vannak. Ezeken keresztül vezet még egy lapos hasadék tovább. A HBM-terem mellett jöttünk el. A bejárati szakaszon lefelé sáros vízmosás nyoma volt, úgy emlékeztem, hogy tisztább volt (10 nappal ezelőtt mintha tisztább lett volna). Valószínűleg lejött a HBM kürtőjén egy kis agyag. A patakos ág első kürtőjén már csak én másztam fel, bevertem egy önfúró nittet a tetejébe és otthagytam nittfület + karabinert + 30 m kötelet. Innen kb. 15 m az akna alja. Bevilágítottam a második kürtő tetejébe, egy lapos hasadék látszik, megy tovább. A patak a szokásos stabil vízhozammal folyt.
08.25	Ochtinai-aragonitbg.		Résztvevők: Én + 11 fő magyar. 13 főtől adnak magyar nyelvű idegenvezetést. Mi nem kaptunk, sőt még csak nem is válaszolhatott magyarul az általunk feltett kérdésre az egyik leányzó, aki egyébként szívesen megtette volna, ha szlovák kolléganői nem közölték volna vele és velünk azt, hogy ezt nem szabad! Sőt ...! (Kosztolányi Katalin)
09.07	Vizes	Hegedűs András	A barlang 1. bejárat - Kávézó - Tó - 4. bejárat közötti szakaszának vizuális állapotfelvétele. A Tó vízszintje az alsó kötélhíd alatt kb. 50 cm-re volt. A bg.-ban jelentős mennyiségű idegen anyag (szemét) van, mely korábbi tudom. kutatások, versenyek maradéka.
09.07	Jáspis	László Róbert	Kürtőmászás, további útvonal felderítése. Terepszemle, későbbi mászáselőkészítés (elfelejtettük levinni azt a k.b. kalapácsot, meg részeg volt a fél banda).
09.08	Vizes	Galán Mihály	Egyik ajtón sem volt lakat! (valószínűleg: dr. Mogyorósi Anikó)
09.14	Vizes	Molnár Anikó	Csak így tovább, mindent bele, fog az menni!

09.22	Szepesi	Galán Mihály	Edzőtúra mentéssel. A jövő heti Lápa-túra előkészítéseként tartott edzőtúrán Mogyi igen kifárasztotta magát fölfelé a Rom-terem előtti létra alján, emiatt a feljebb levő, nehezen járható, meredek szakaszok közepén végleg kimerült, föladta. Béla maradt vele. 22:00-kor a Mentőegyesület kötélsegítségével, a saját lábán hagyta el a barlangot. (Kovács Attila)
09.28	Vizes	Zichó Zoltán	A gyerekek túlélték (alig).
09.28	Vizes	Mogyorósi József	2 myotis, 3 nagypatkós. Minden rendben.
10.05	Csirke	Lipták Roland	... jókora gambikat húzgáltunk ki az aknából. A belőlük rendezett állandó kiállítás megtekinthető a töbör alján. Természetesen legurításkor vigyáztunk a fák kérgére :-))
10.06	Szepesi	Kiss János	A szemetet összegyűjtöttük, a házhoz elhoztuk. Kettő patkósorrú denevért láttunk a Nyugati-ágban. A Ny.i-ág elején, a Három aranyásó-terem után, a patakmederben, a vízben, egy négyzetméternyi területet karbidmész borít.
10.12	Vizes	Balla Béla	A 3 újonc úgy látszik megmarad!!! Király volt a patak, éppen megindult.
10.12	Vizes	Csomós János	Adrenalin-kürtő az első standig. Feljebb nem mentünk, mert a kötél elég gyanúsan feküdt fel egy sziklaélre. A stand melletti párkányon szükség lenne egy nittre.
10.19	Vizes	Krajnyák Erika	A Tó vize magasan van, ellepi a mércét. Az 1-esen zuhog a víz, a medencék tele vannak.
10.19	Picoluca	Suga Norbert	Nyuszika amortizálódik, ácsolat félig kész, talán megáll!!
10.20	Vizes	Mogyorósi József	Aktív alsó ág nagyon király. Újoncok ismét megmaradtak. Nemzetközi gyűjtés Bélának izzóra!!!
11.02	Picoluca	Suga Norbert	Akna mélyítve, 1 nagy gambi kiszedve. Az ácsolat kicsit megsínylette az akciót.
11.09	Vizes	Csomós János	Sikeresen felfedeztem újra a főágat egy szifonkerülő révén. Majdnem minden lyukat bejártunk a Hágcsós környékén.
11.10	Vizes	Pásztori Zsolt	Csodás a Felső-Tavi-ág, de csak kötélbiztosítással! (valószínűleg dr. Mogyorósi Anikó)
11.10	Láner	Árvai Károly	A barlangban semmi nem történt, habár Fegyi nőjét pár percre kettesben hagytuk :)
11.16	Láner	Balla Béla	A Tohos-szivatóban az alján víztócsa volt. A barlang alsó részén denevéreket láttunk: 9 db közönséges denevér, 10 db nagypatkós, 1 db hegyesorrú denevér.
11.16	Picoluca		Elértük az omladékzónát!
11.17	Vizes	Balla Béla	Mogyi nem fért át az Y utolsó szűkületén, pedig nagyon bontani akarta!
11.17	Vizes	Mogyorósi Anikó	Jó volt, szép volt - főleg az újoncnak! Ennyi.
11.22	Szepesi	Hegedűs Norbert	K.i-ág 4-es kürtű ködös, de azért összesároztuk magunkat.

11.23	Picoluca	Suga Norbert	A terem tetejét képező omladék életveszélyes. Új ácsolat kell. Az ácsolat mögötti kitöltés pereg.
11.30	Vizes	Balla Béla	Twist-teremig lehetséges bontási, kürtőmászási lehetőségek megtekintése, későbbi túrákhoz. A patakos ág teljesen száraz, szinte porzik.
12.06	Lilla	Majoros Zsuzsanna	A barlang belső lakatját levettem, de mégsem bírtam kinyitni az ajtót, másik zárat pedig nem leltem. Dolgunk-végezetlen jöttünk vissza.
12.07	Speizi	Balla Béla	Zsolti nagyon jól mozog kötélen, pedig ez volt az első, amikor barlangban és nem felszínen kötéltechnikázott. A patak közepes volt.
12.11	Kerek-rét-fői	Kiss János	Bejárásához csak alapfelszerelés szükséges.
12.11	Kálmán-réti-zs.	Kiss János	A teremben csepegésméréseket végeznek, három darab műanyag kannával. Három hőmérőt is elhelyeztek. A terem hőmérséklete +6 C fok.
12.11	Kálmán-lápai	Kiss János	Bejárásához alapfelszerelés szükséges. Egy kispatkósorrú denevért találtunk.
12.14	Láner	Gyúró Lehel	14 kispatkós, 2 nagypatkós, 16 közönséges, 2 hegyesorrú és 2 valószínűleg hosszúfülű denevért találtunk kis kolóniákban vagy egyesével a Fofó-ágban.
12.14	Vizes	Gyúró Lehel	A 4. bejárat, Micimackó-terem, 1. bejárat szakaszon 36 kispatkós, 10 közönséges, 13 hegyesorrú, 5 nagypatkós és 2 talán hosszúfülű denevért találtunk.
12.14	Vizes	Csomós János	Dög-szifontól a Z-ágig. (ti. térképezés - a szerk. megj.)
12.14	Jáspis	Bátori Károly	Sok denevért láttunk. A barlang mozog. A fehér részt piszkítják a denevérek.
12.14	Jáspis	Vadász István	A bg. bezárásakor a tolózár rúdjáról letört a stift.
12.18	Lilla	Majoros Zsuzsanna	Földtani szemlét tartottunk az egykori földrengés hatásának nyomait kutatva. Vettünk egy db mintát: egy letörött cseppkő-kéregre ránőtt sztalagmitot (kb. 20 cm-est). Az érdekesnek tűnő részeket lefényképeztem, méretaránnyal együtt.
12.19	Lilla	Majoros Zsuzsanna	Két cseppkőkéreg-mintát vettünk a legnagyobb, egykor kettétört sztalagmit törés előtt képződött, legutolsó kérgéből. A minták együtt nem tesznek ki 20 dkg-ot. Urán-sori elemzésre a mintákat a pestiek elvitték.

12.23	Bronzika	Várszegi Sándor	A barlang bejáratától a végéig összegyűjtöttük a bedobált fákat, avart, szemetet, és a felszínre hordtuk. Ezután a barlang végéből a nagyobb köveket és a bepergett törmeléket távolítottuk el, hogy hozzákezdhessünk a bontáshoz. Én alul a kibontott anyagot vödörbe raktam, Sanyi bácsi kötéllel felhúzta és a bejárat felé 3 méterre lévő kis kőfülkébe deponálta. Bontásunk jobb oldalát szálkő, bal oldalát omladékos, agyagos kőzettörmelék alkotja. 70 cm magas, 50 cm széles szelvényben haladunk előre. A mennyezet alatti légrésen, szemből, állandó, jó huzat érezhető. Lefelé a kőzettörmelékben kisebb-nagyobb üregek vannak. (Kiss János)
12.27	Bronzika	Várszegi Sándor	A bontás kezd egyre nehezebbé válni. A kitöltés felső része konglomerátumszerűen összecseppkövesedett, alatta szerencsére agyagos, lazább a kőzettörmelék. Sanyi bácsinak is egyre nehezebb felhúzni a vödröt, a két kanyarban többször megakad. Napi munkánk vége felé egy nagyobb kő eltávolítása után beláttam egy teremszerű üregbe, alján cseppkőgyertyák képződtek. Mintegy kétórányi bontás után be lehet majd jutni a terembe, de már csak holnap. Sanyi bácsinak nem szólok semmit, legyen ez neki holnap meglepetés. (Kiss János)
12.28	Bronzika	Kiss János	11:00-kor bejutok a terembe, belülről tágítom a járatot, hogy Sanyi bácsi is beférjen. Sanyi bácsi a termet Remény-teremnek nevezi el. Továbbvezető járat nincs, csak egy keskeny repedés felfelé, amely a vége felé kitágul. Sisakot levéve felmászok, a tetejéből szűk, lejtős, 2 m hosszú, borsóköves falú járat 5 m magas, kürtős kisterembe csatlakozik. A terem alján 3 db konzervdoboz!? A terem Sanyi-bácsitól a Szeretet-terem nevet kapja. A két terem között az aláhajló mennyezet alatt a kitöltést átbontjuk, mintegy 80 cm hosszan. A feltárt járatok összhossza kb. 25 m, szép, változatos formájú cseppkőképződmények díszítik.
12.30	Bronzika	Kiss János	A Remény-terem keleti aljában egy rövid oldaljárat alatt elkezdtük lefelé bontani az agyagos kitöltést. Az általam kibontott "plasztik" agyagot Sanyi bácsi a terem nyugati oldalába deponálta. Méternyi bontás után kisebb üregbe tudtam bekúszni. Jobbról és balról kőtörmelékes járat csatlakozott be. Szemből a mennyezet alatti kis légrésen jó huzat érezhető. Tovább mélyítjük lefelé a kitöltésbe járatunkat. A Remény- és Szeretet-teremben fényképeket készítettem.

3. Feltárások, barlangvédelem

3.1. Bronzika-barlang

(Várszegi Sándor)

Előzmények: A Bronzika-barlangot, már bronzkori elődeink is ismerték. Bizonyságául ennek: egy Bronzika nevezetű hölgy rejtélyes módon a barlang kőfülkéjében hátrahagyta koponyatetőjét számunkra. (Az életkorát dr. Saád Andor, a Hermann Ottó Múzeum ősrégésze határozta meg, miután átköltöztette a múzeum leletanyagába.)

Ezt követően bizonyíthatóan hosszú évezredekig említésre méltó események nem történtek barlangunk életében. 1973 őszén, a Miskolci Bányász barlangkutatók, Kositzky József vezetésével, a környék három kisebb barlangjában is megkísérelték újabb barlangszakaszok feltárását. E munkálatok során, a Bronzika-barlang feltárására irányuló erőfeszítések bizonyultak a legeredményesebbnek. Ekkor a barlangot mintegy 15 m hosszban, s kb. 8 m mélységig sikerült feltárni. "*A barlang járatainak kibontása során a kőtörmelékes agyagot mind a Bronzika fülkéjéből, mind az enyhén huzatoló 40-45°-os lejtésű "légaknából" kézi erővel a felszínre hordtuk, mígnem az időjárás túl kedvezőtlenre nem fordult a további munkálatok végzéséhez ...*" (részlet korabeli feljegyzéseimből).

A barlang további feltárása ezt követően csak vágyálom maradt jó néhányunk számára.

A döntő fordulatot végül is 2002. december 21-e hozta el barlangunk életében, mikor is a szervezett miskolci barlangkutatás 50-edik jubileumi évének zárásaként a barlang további feltárását határoztuk el Kiss Jánossal.

December 23-án kezdtük el a barlang mélypontján a bontási munkálatokat, és a kőtörmelékes agyag bejárat közeli kőfülkébe történő deponálását. Két napig a rendkívül nehéz körülmények egyre kilátástalanabbá tették a szűkületekkel kombinált Kuszoda szerű járatszakasz átbontását. A harmadik napon még reménytelenebb lett a helyzet, azonban nem kis ámulatunkra a barlang váratlanul "megadta magát". Jancsi diadalüvöltése betöltötte a barlangot. A Remény-terem a történtek után természetesen a legszebb, amit egyáltalán el tudtunk volna képzelni. (Cseppkő-variációk minden mennyiségben.) Aztán megláttuk a sötét jövőnket is. A "hogyan tovább", úgy tűnik, újabb - két irányba induló - agyagszifon ... Ismét beigazolódott, hogy a barlang nem fenékig tejfel ... Jancsi azonban nem egykönnyen nyugszik bele ilyesmibe, s felkúszott a Denevérreptető-kürtön át a Kakasülőre. "Az innen nyíló két aknába ledobott kövek terembe pottyannak!" - konstatálta örömmel, s máris indult a bővebbiken lefelé. Nagy nyögések árán, de végül is behuppant a Szeretet-terembe. Az egyik agyagszifonból hallottam az újabb örömteli hírt: "Ez a terem még az előbbinél is szebb, már csak azt nem tudom, hogyan jutok vissza innen!" Rájöttünk, hogy az egyetlen megoldás, ha átássuk a Dagonyás-szifont ... Két oldalról veszettül ástunk ... Röpke két és fél óra szenvedéssel tetézve a napot, végül is előtűnt egy hiányos öltözékű sárgombóc a szifonból. Kiderült, hogy a pulóverének maradványai a kürtőben maradtak. Dehát előbb vagy utóbb, de minden flancosan öltözködő barlangász így jár, aki megreszkírozza a bőrét vásárra vinni.

Mindent egybevetve igen eredményesen zárult harmadik bevetésünk, mivel a két kisebb terem felfedezésén túlmenően több, a további feltárás szempontjából fontos problémát is sikerült tisztáznunk, s így komoly esélyekkel készülhettünk a karácsonyi ünnepek után folytatódó expedíció sikeres befejezésére.

Az ünnepeket újabb illusztris nap követte. Jánosnak névnapja jóvoltából ünnepi műszakot töltöttünk a szifonban, ahol az ünnepelt újabb 5 órás munkával bő métert ásta előre magát a végeláthatatlan agyag-tengerben. Másnap reggel azzal indítottunk, hogy már csupán félméternyi lehet az elzárt szifonszakasz, s ezután miénk a győzelem. Mindent beleadtunk, s a műszak végére újabb két métert jutottunk előre a Góliát-szifonban, s ez alatt a Remény-terem jelentékeny részét teleraktuk agyaggal. Közben szétment a vödör, eltört a csákánynyél, s úgy látszott minden összeesküszik ellenünk. S még mindig nem látszott a vége. Az egynapos kényszerpihenő viszont bejött. Míg én újabb szerszámok beszerzését végeztem, János úgy döntött, hogy az eddig feltárt barlangszakaszok dokumentációjához fotókat készít. Reggelre minden összejött az expedíció folytatásához. Haladéktalanul beástuk magunkat a szifonba, közben eldöntve a "Góliát-szifon" elnevezés odaítélését.

Egyben azonban mindig bíztunk: hogy két Dávid legyőz egy Góliátot. Több órás munka után Jancsi közölte az örömhírt: "Még öt vödörrel kiadok, és utána átjutok az Édenbe!" 12.20-kor végre ez is elérkezett ... Legyőztük az 5 m-es Góliát-szifont. Jancsi elindult. Szabad járatszakasz következett, melynek végét kőkemény szikla szűkület zárta el. Jancsi visszajött vésőért és kalapácsért, s közben megbeszéltük, hogy a szűkület átvésését követően addig megy előre, míg ezt a biztonságos körülmények megengedik, mialatt én az átbontott szifon egyik szűkületét bővítem.

Közel órás munkával Jancsi kibővítette a szűkületet, s elindult a nagy ismeretlenbe. Időnként még hallottam a Remény-terem egyik kürtőjének irányából a sziklafal kalapácsolásával leadott jelzéseit, majd egyre nagyobb csend szakadt rám. Végképp megnyugodtam, amikor egészen távolról, háromszor is ütemes kalapácsolás hangzott fel. "Ez újabb sziklaszűkület lesz!" - gondoltam. Rövidesen tényleg sugárzó arccal előtűnt Jancsi barátunk, s örömmel mesélte, hogy még egy újabb szűkületet kell átvésnie, s ezután már tágas, szabad járatot világított meg lámpájával ...

Miskolc, 2003. január 16.

3.2. Forrás-völgyi-víznyelő

(Kiss János)

A Bükki Nemzeti Parktól kutatási engedélyt kértünk a Forrás-völgyi-víznyelő megbontásához, amelyet meg is kaptunk 1,5 méter mélység eléréséig. A víznyelő a Király-kúti-zsombolytól mintegy hatvan méterre nyugatra a völgytalpon, a patakmeder és a dózerút között található. Alacsony vízhozam mellett, az elnyelődő víz útját követve kezdtük el az 1x1 m keresztmetszetű kutatóakna bontását. A kitermelt anyagot a szomszédos felhagyott mészégető kemencébe deponáltuk.

A felszíntől lefelé a patakhordalék jól elkülöníthető rétegződése a következő volt: mintegy harminc centiméter mélységig iszapos, agyagos, kavicsos, ez alatt homokos, kisebb-nagyobb kavicsos, mésztufabevonatos hordalék, közötte elszórtan nagyobb mészkőtömbök, 5-6 mm vastag mésztufaréteggel bevonva. Ebben a rétegben, 1,4 m mélységben, a dózerút irányban haladó, enyhén lejtős, kb. 2,5 m hosszú, alig egy méter széles, csak kúszva járható, alacsony üreget alakított ki a patak, amelynek vége elszűkül.

Mindent mérlegelve, hogy huzat nem tapasztalható, a szálkövet nem értük el, a járat is az út alatt folytatódik és kutatási engedélyünk is csak 1,5 m eléréséig szól, a munka befejezése mellett döntöttünk. Munkaterületünkről helyszínrajzot készítettünk.

Kutatóaknánkat a kitermelt anyagokkal visszatömedékeltük, az eredeti állapotot visszaállítottuk.

3.3. Láner Olivér-barlang takarítás

(Csomós János)

A Láner Olivér-barlang régi részét előszeretettel látogatják a Létrás-tetőre látogató barlangász csoportok, főként az alapfokú tanfolyamosok, és ezért elég csúnya szégyenfolt volt a barlangban található sok bent hagyott felszerelés, ami már évek óta csak csúfítja a barlangot. Egyik tavaszi túrán úgy döntöttünk Lehuval amikor ott túráztunk, hogy a következő héten visszajövünk és kiviszünk mindent, amit csak tudunk. Kétszemélyes kis akciónk elindult és elég hamar elértük a végpont felé vezető hasadékot. Emlékeztem rá, hogy a hasadékban is bőven akad szemét, ezért lementünk és feltermeltük egészen a hasadék kezdetéig. Itt volt főként felhalmozva a szemét, ezért innen feltermeltük egészen az Egeres-akna aljáig, ahol bezsákoltuk a cuccot, bár a vödrök - miután használhatónak ítéltük és ezért egyben akartuk a felszínre hozni - elég nagy nehézséget okoztak, főként a szűkületeknél! Következő lépésben a Kőhídra termeltük fel a cuccokat. Itt még kiszedtük az amúgy közlekedés céljára bent hagyott köteleket, amik elöregedtek és veszélyessé váltak. (A Gang felé tartó kötelet bent hagytuk, mert ezt majd a későbbiekben szeretnénk kicserélni!) Ezután feltermeltünk mindent az aknához vezető szűkületekig és ezzel párhuzamosan ki is szereltük a barlangot. Ezután jött a sziszifuszi munka: a szemét több lépcsőben való felszínre juttatása. Ez egész jól is ment, csak egy helyen, ahol a bag-et tuszkoltuk kifelé egyszercsak kificcent a bag alján a spiccvéső és a fejem felé mutatott, de szerencsére nem állt bele a fejembe!

A felszínen szép idő fogadott minket. Sajnos nem sikerült mindent a felszínre hozni, mert nem vittünk magunkkal vasfűrészt, ezért szükség lesz még egy túrára!

A kihozott felszerelés: 4 vödör, bontókötelek (kb. 30 m), bontószerszámok (véső, kapa, ék).

3.4. A Szepesi-Láner-barlangrendszer takarítása

(Kiss János)

A BNP felkérésére elvállaltuk, és megbízási szerződése alapján elvégeztük a Szepesi-Láner-barlangrendszerből a feltárások során használt anyagok, eszközök eltávolítását. Munkánk során április 7-én és 21-én a Láner-barlangot takarítottuk ki. A felszínre hoztuk a drótkötelet, rossz vödröket és egyéb apróbb szemetet, valamint a Szepesi-barlang szifonjában egykor használt, mintegy 40 m hosszúságú fekete műanyagcsövet, amelyet a kutatóházhoz szállítottuk. Ez a további munkákhoz felhasználható állapotban van.

Június 16-án és október 6-án a Szepesi-barlang Ny-i szifonjában használt kék színű műanyag cső darabjait gyűjtöttük össze, amelyet a patak vize a K-i ág taváig széthordott. Az összegyűjtött szemetet a felszínre hoztuk, és a kutatóház szemétgyűjtőjéhez szállítottuk.

4. Dokumentáció

4.1. Összefoglaló a 2002. évi állapotfelvételekről

(Kovács Zsolt)

Egyesületünk a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság megbízásából 2002-ben is végzett természeti állapotfelvételi bejárásokat bükki barlangokban. A túrákon feljegyzést készítettünk az adott barlang természeti adottságairól, a mesterséges beavatkozásokról, a képződmények esetleges sérüléseiről, a barlangra és környezetére veszélyt jelentő hatásokról. A helyszíni tapasztalatokat összevetettük a rendelkezésre álló szakirodalmi anyagokkal, barlangtérképekkel is.

Minden vizsgált barlangról részletes jelentés készült, amely két részből áll: a Környezetvédelmi- és Vízügyi Minisztérium Barlangtani Osztálya által tematikusan összeállított információs adatlapsorozatból és egy azt kiegészítő szöveges áttekintésből. Az elkészült jelentések a Barlangtani Osztályon vagy a BNP Igazgatóságon tekinthetők meg.

A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület Évkönyve számára a barlangok szöveges értékeléséből készült a következő rövidített összefoglalás.

BALLA-VÖLGYI-VÍZNYELŐ
(Békás-nyelő, Csúnya-völgyi-feltárás)
5381/29

Megközelítés

A barlang Répáshuta község közigazgatási területén, a Balla-völgyben, a Csúnya-völgy betorkollásától É-ra 50-m-re nyílik az úttól két méterre, 386 méter tengerszint feletti magasságban. Bejárati függőleges hasadéka vasajtóval lezárt.

Kutatástörténet

Szentes György 1965-ben az MKBT Tájékoztatóban közölt leírása és térképe szerint 10 méter mélységig ismert keskeny hasadékbarlang. Bontása 1964-ben kezdődött, ekkor 3 m mély volt.

Szilvássy Gyula (1967) a Pénzügyőr S.E. barlangkutatóinak jelentésében számol be a barlang bontásos kutatásáról (1966 során), annak 15 m-ig történő mélyítéséről, a folytatás szándékáról.

A barlangot 1976-79 között az OSC kutatta, ahol 17 méterig jutottak le. Beszámolnak róla, hogy 1977 nyarán a barlangot teljesen elöntötte a víz, dolgozni nem tudtak benne.

Az ÚSE Pannónia Csoport kutatói 1980-ban kiácsolták a bejáratot, majd 1981-es nyári táborukon a főhasadékból nyíló oldalrepedésen keresztül tártak fel új járatrészt, amivel a barlang hosszát 35 méterre növelték, mélységét 20 méterben adták meg és elkészítették a barlang térképét. A további kutatások később abbamaradtak.

Az 1990-es években a barlangot ismeretlenek dögkútnak használták, benne hulladék és állati maradványok halmozódtak fel. A BNP 2002-ben a barlangot kitakaríttatta, majd vasajtóval lezáratta.

A takarítás és lezárás óta a barlang kutatása újraindult, feltehetően budapesti kutatók munkájával. A barlang mélypontjának kutatásához villanyvezetéket, levegőztetőcsövet, sínpályát építettek be. A kutatás jelenleg is folyamatban van.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlang hossza 35 méter, mélysége 20 méter az ÚSE Pannónia csoport 1981-es felmérése alapján. Az említett csoport tagjai (Kardos L., Kiss S., Sági P., Hopoczky L.) a barlangról vázlatos alaprajzot és oldalnézetet készítettek. A térkép az akkor feltárt oldaljáratot és a belőle nyíló aknát is ábrázolja. A térkép jól mutatja a barlang hasadékjellegét. A járatok horizontális kiterjedése É-D-i irányban 15 méter. A barlang bejárata 0,5x1,0 m-es szabálytalan alakú, hasadékszerű függőleges tengelyű lejárat.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete középső-felső-triász korú, sötétszürke, kalciteres, kristályos szövetű mészkő (Bükkfennsíki Mészkő). A kőzetrétegek dőlése meredek (ÉÉK/50-60°). Erős tektonikus preformációt tükröző hasadékbarlang. Kialakulásában a kezdeti nem túl markánsan észlelhető korróziós barlangalakulás után a befolyó vizek eróziója játszhatott szerepet. A barlang időnként egy (feltehetően a közeli patakkal kapcsolatban levő) oldalhasadékból ma is kap vizet, amely a barlang alján gyűlik össze.

A barlang morfológiai szempontból nem túl változatos. A domináns hasadékjellegű aknák, néhány kürtő, alárendelten néhol észlelhető mennyezeti csatorna, csorga, színlő és üstszerű formaelemek mellett leginkább a lesimított falfelületek láthatók.

Szilárd kitöltés

A barlang ásványkitöltése igen gyér, a korrodált, lesimított felületeken cseppkőbekérgezés foszlányok, kevés gömbös, 1-3 mm-es borsókő említhető.

Helyben keletkezett kitöltésként mészkőtömbök, mészkőtörmelék található a barlangban. A barlang üledékkitöltésében domináns a barna, homokos agyag, amely a barlang alsó szintes részén és a falak párkányain rakódott le. A kitöltésben gyakori a behordott, bepergett mészkőtörmelék valamint 0,2-1,0 cm-es pirosas, zöldes, barnás színű, lapos, kerekített agyagpala és vulkanit kavicsok.

A bejárati szakaszban a zsombolyakna aljáig gyakori a járattalpon a bepergett, bemosott talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar. A bejáratnál a fal algás, mohás.

Fosszilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban.

A mai élővilág képviselői az esetenként bepergett békák, a pókok és a berepülő hártyás szárnyú rovarok, főként szúnyogok és lepkék, néhány bogár. Denevérek is előfordulnak a barlangban, faji összetételük és példányszámuk nem ismert.

Fosszilis emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Kevés hulladék észlelhető.

Hidrológia, klimatológia

A bejárattól 10 méterre folyik el a Balla-völgy Répáshuta felett eredő patakja, amely időnként jelentős mennyiségű vizet szállít. A barlang végpontja a patakmeder alá húzódik, a víz azonban nem folyik be a barlangba. Az ÚSE Pannónia csoport beszámolója szerint 1977-ben a víz elöntötte a barlangot, eredete azonban nem tisztázott. Csepegő, szivárgó vizek jelen vannak a barlangban, amelyek a főakna alján 5-8 m^2-es, fél méter mély tavacskában gyűlnek össze. A főaknából szűk oldaljáraton elérhető oldalhasadék iszapos lerakódásai is időszakos magas állóvízre engednek következtetni.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

Mesterséges létesítmények

A barlang 2002 óta 0,6x0,6 m-es vasajtóval le van zárva, nyitása-zárása sok ügyességet és leleményességet igénylő feladat (készítette Bátori Károly). A vasajtó esetleges szerencsés kinyitása után a fedél alá kivezetett 15 cm-es átmérőjű műanyag gégecső látható, mely a végponti levegőztetést szolgálja bontásos kutatási események során. A barlangi munkahely megvilágításához vezeték, halogénlámpa van beszerelve. A bontási végpontnál vaskeret, I-tartó van részben fixen beszerelve, részben kötélgyűrűkkel felfüggesztve. A barlangjárást két új nittfül segíti.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A tágas zsombolyakna a lezárás előtt az 1990-es években illegális dögkútként szolgált. 2002-ben a Nemzeti Park kitisztíttatta és lezáratta. A bejárat környezete gyakran járt, a bejárattól 3 m-re vezet a Répáshutáról Tebepuszta felé vezető kavicsút, az út barlanggal átellenes oldalán patak folyik. A barlangot a bejárati vasajtó a környező forgalomtól, bedobálásoktól, bepergéstől megfelelően védi. A barlang képződményekben szegényes, a feltáró barlangkutatás kevéssé veszélyezteti.

A barlang bejárása

A látogatás barlangász alapfelszereléssel, kötéltechnika alkalmazásával, technikai eszközökkel lehetséges. A barlang jellege miatt négy főnél több látogató barlangtúrája nem javasolható. A bejárás időtartama 1-2 óra.

A leereszkedéshez szükséges kb. 25 m-es kötelet a bejáratnál fához, illetve kötélgyűrűvel a lezárást biztosító vaskerethez rögzíthetjük. A biztonságos lejutást két fix nitt segíti az aknában. A kötélen leereszkedve a beépített vaskeretre érkezünk, ahonnan már látható az aknatalpi kis tavacska. Az oldalfalból a talp felett nyíló oldaljárat szűk, ezen keresztül lehet átmászni az oldalhasadékba, majd leereszkedni az itteni talppontra.

Javasolható tudományos kutatási témák barlangban

- Szerkezeti mérések, üledékmintavétel.
- Klímamérések.
- Csepegő víz minőségvizsgálata.

Irodalom

- Hevesi Attila (1977): Bükk, Útikalauz - Sport kiadó, 78., 330., 335. old.
- Kardos László(?) (1980): Az Újpalota SE. ... - Beszámoló az MKBT 1980. évi tevékenységéről, 201. old.
- Kardos László (1981): Békás-víznyelő-barlang - A Pannónia Barlangkutató Csoport 1981-es jelentése
- Kiss P. - Horváth J. (1979): Beszámoló az OSC tevékenységéről - Beszámoló az MKBT 1979. évi tevékenységéről, 185. old.
- Szentes György (1965) A Diós-patak környékének speleológiai viszonyai -Tájékoztató 5-6., 87-94. old.
- Szilvássy Gyula (1967): Pénzügyőr ... - Karszt és Barlangkutatási Tájékoztató 17. old.

BODZÁS-OLDALI 2. SZ. ZSOMBOLY
(Bodzási-zsomboly)
5391/46

Megközelítés, helyszín

A barlang Miskolc város közigazgatási területén, a Miskolc-Diósgyőrbe lefutó Polyánka-völgyben nyílik, amelyet gyalogosan a miskolci Eper utcáról turistaúton 1 km-t meredeken felfelé haladva, vagy gépkocsival a Papírgyár derítőmedencéitől DK-re 200 m-re, a kisvasút sínén áthaladó, a Kálvinista-völgy torkolatától induló kavicsolt úton lehet megközelíteni a legkönnyebben. A bejárat tengerszint feletti magassága 390 méter. A 88-133 EOV térkép a barlang helyét viszonylag jól jelzi, viszont a felírt "Poloska-völgy" megnevezés helytelen! A barlang a Polyánka-völgy völgyfőjének ellaposodó, csemetekerti részén, közvetlenül a kavicsút nyugati oldalán nyíló Útmenti-zsombolytól az úton észak felé indulva található meg a legkönnyebben. A kavicsos úton kb. 100 métert kell megtenni, amíg az út szintje fölött 5 méterrel a hegyoldalban sziklákkal övezett beszakadás nem látható. Innen lefelé indulva, az út szintje alatt kb. 20 m-rel található egymás közelében a Bodzás-oldali 1. sz., 2. sz. és 3. sz. zsomboly. Az 1. sz. zsomboly bejárata viszonylag tágas, a 2. számúé szűk, hasadékszerű (0,3x0,7 m), a 3. sz. zsomboly bejárata el van tömődve. A barlang környezete karros, sziklakibúvásos terület.

Kutatástörténet

A Bodzás-oldali 2. sz. zsombolyt irodalmi források (Kadic O. 1932., Schönviszky L. 1937.) szerint Sebős Károly tárta fel, aki hágcsón 40 méteres mélységig hatolt le a barlangba. A barlangról Kadic Ottokár (Barlangvilág II. 1., 10-17. oldal, 1932.) számolt be írásban elsőként. Eszerint a m. kir. Földtani Intézet a Büdöspestben és a Forrásvölgyi-barlangban végzett ásatásaival párhuzamosan más bükkvidéki barlangokban is folytak kutatások, mivel Schönviszky László és Sebős Károly expedíciószerű körülmények között vizsgáltak át barlangokat 1931 nyarán. "*Sebős Károly egyedül 1-1*

munkás segítségével a Királykúti sziklaüreget, a Szeleta, a Nagykőmázsai, a Fényeskői, a Nagyárki, a Gulicskai, a ***Bodzási****, a Létrási és a Bolhási zsombolyt, az Alabástrom barlangot, négy háromkúti sziklaüreget és két háromkúti sziklakaput dolgozott fel."*

Schőnviszky László "A Bükk-hegység barlangjai (Második közlemény)" című, a Turisták Lapja folyóiratban (1937) megjelent írásában a következők olvashatók: "*Bodzási zsomboly. Diósgyőr határában, a Hermann Miksa-teleptől D-re, a Bodzás-lapostól ÉNy-ra levő kis, mohás mészkőszirtek között. A rendkívül szűk nyílás függőleges járatba vezet. Az egész járat mindenhol szűk, csak néhol szélesedik ki kissé. A zsombolyt feltáró Sebős K. a hágcsók rövidsége miatt csak 40 m-ig ereszkedhetett.*"

Az 1950-es években miskolci barlangkutatók járták be a zsombolyt, ahol 52 m mélységig jutottak (Borbély S., 1962.).

A Herman Ottó Barlangkutató Csoport 1974-ben dolgozott a barlangban. A zsombolyt felmérték, mélységét 52 m-ről 40 m mélységre korrigálták. A mélyponton egy kis oldalteremből lefelé induló járatot bontottak ki, jelentésük szerint 19 leszállással 65 m mélységig jutottak le, ahol a további feltárást levegőhiány, agyagos eltömődés akadályozta. A barlang bontásos kutatása ekkor abbamaradt, az akkori végponton máig sem folyt további kutatás.

A KVI Barlangtani Osztály munkatársai 1984 szeptemberében bejárták a barlangot, amelyről hossz-szelvényt is készítettek. A térkép szerint a bontott járat mélypontja kb. -48 m mélységig nyúlik le. A szelvény a barlang -45 m-es szintjén található központi terméből a lemeneti zsombolyaknával szemközti oldalon induló, felszín felé tartó tágas oldalágat is ábrázol.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

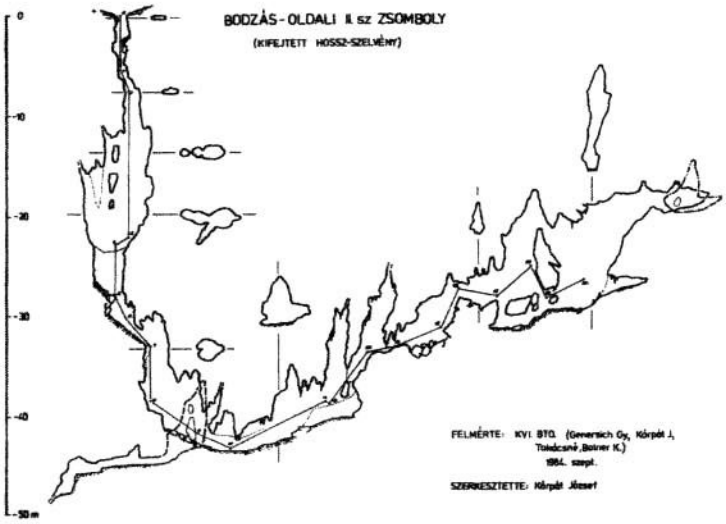

A barlangot a Herman Ottó Barlangkutató Csoport 1974-ben felmérte, mélységét -65 m-ben állapították meg. A KVI Barlangtani Osztálya (Genersich Gy., Kárpát J., Takácsné Bolner K.) 1984 szeptemberében geológus kompasz és mérőszalag használatával újramérték a zsombolyt, mely szerint a járatok összes hossza 132 méter, bejárat alatti mélysége 49 méter. A járatokról kiterített hossz-szelvény készült, jellemző keresztmetszetekkel kiegészítve. A szelvény a járatokat mérethelyesen, részletgazdagon ábrázolja, bár helyenként leegyszerűsítve. A járatrendszer irányítottságának bemutatásához az alaprajz elkészítésére is szükség lenne.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete középső-felső-triász (ladini - alsó-karni) szürke, márványos rajzolatú, kristályos szövetű mészkő (Fehérkői Mészkő Formáció).

A barlang posztgenetikus, preformáló tényezője erős tektonika. A töréses formaelemek jól észlelhetők mind a zsombolyaknában, mind a barlang központi termében. Az utóbbi helyen nagy felületen kipreparálódott törési (vető?) felület látható. Az észlelhető törési felületek paralelepipedon szerűen tagolják a kőzetet.

A barlang kialakulásában a kezdeti, törések mentén végbement korróziós üregtágulás után befolyó patak eróziója játszott szerepet. A barlang bejáratának mai környezete, vízgyűjtő területe karsztterület, az egykori, a barlangalakulás fő időszakának vízgyűjtője a területet ért feltehetően erős erózió miatt nehezen nyomozható. A korróziós barlangalakulás nyomai a mennyezeti csatornák és a nagyszámú gömbüst. A későbbi eróziós fejlődési szakaszt a kitöltő üledék, szórványosan kannelurák,

hullámkagyló, kisebb csorgák jelzik. Kisebb omlások, kőpergések is alakították a járatokat. A leszivárgó víz több helyen visszaoldotta a barlang falát borító cseppkőkérget. A járatok egyes részein, főként a zsombolyaknában, szivárgó vizek korróziós tevékenysége ma is észlelhető, más szakaszokon változatos cseppkövesedés tapasztalható.

A barlang lejárati szakasza -40 m-ig lépcsős/függőleges aknasor, lényegében 0,5-2 m széles hasadék, felülről becsatlakozó kisebb ikeraknákkal. Az akna alatti, -40-45 m szintben elhelyezkedő terem több törési felület mentén oldódott ki. A további járatrész felszín felé tartó, lépcsős kürtőrendszer több becsatlakozó ikerkürtővel. A barlang jellemző szelvénytípusa a változatosan oldott hasadék.

Jellemző morfológia nagyformák a barlangban a bejárati zsombolyakna és annak oldalkürtői, valamint és az aknaalji terem és abból a felszín felé tartó kürtőrendszer. A központi teremben néhány gömbfülke is kialakult. Kevés omladék, foltokban szálkőtalp észlelhető.

Korróziós morfológia kisformák főként a zsombolyakna alji teremben tanulmányozhatóak, igen jellegzetesek a változatosan megjelenő gömbüstök, üstsorok, üst az üstben formakombinációk. Anasztomotikus oldás nyomai és mennyezeti csatorna megjelenése alárendelt. Az eróziós formakincs lokálisan megjelenő csorgák, karrok, hullámkagylók megjelenésében tükröződik.

A befoglaló kőzetanyaghoz kapcsolódó formaelemek közül nagyméretű kipreparálódott törési felületek, lokálisan elmozduláshoz kapcsolódó breccsásodás említhető. A befoglaló kőzetanyagban 1-2 mm vastag kalciterek észlelhetők. A kőzet erős átkristályosodása a leülepedett mészanyag egykori struktúráját, szöveti jellemzőit, ősmaradványait felismerhetetlenné tette.

Az üledékkitöltés morfológiai elemei között kisebb mészkőtörmelékes-agyagos teraszok, az agyagos aljzaton nyitott száradási repedések, néhol kicsepegéses kutak jelentkeznek. Vermikuláció lokálisan, kis felületen észlelhető.

Szilárd kitöltés

A barlang ásványkitöltését változatos, szép cseppkövesedés jellemzi, amely főként a zsombolyakna aljából nyíló teremben és az abból felfelé nyúló kürtőkben tanulmányozható. A cseppkövek nagyobb része ma is fejlődő. Az álló és függőcseppkövek gyakoriak. Jelentős felületet borít cseppkőkéreg és lefolyás. A cseppkőkérgek egy része visszaoldott, ez a jelenség a zsombolyakna alsó részére és a terem bejáratára korlátozódik, ahol helyenként 3-4 cm-es kiterjedésű, 1-2 cm vastag, 3-4 rétegből álló kalcitkristályos kéregmaradványok észlelhetők. Kisebb cseppkőoszlop, cseppkőzászlók, farkasfogas cseppkőléc, heliktit, cseppkőszínlő, tetaratás felületek ritkábban fordulnak elő. Egy cseppkőbaldachin roncs látható a zsombolyaknában, kb. félúton a kijárat felé. A teremből felfelé vezető kürtősor aljában kis cseppkőmedencék is kialakultak. A cseppkövek, lefolyások egy része sárgásra, barnásra színeződött. Borsókövek a zsombolyaknában és a teremben is előfordulnak, a barlangban lefelé haladva méretük tűhegynyiről 2-5 mm-es gömbösre növekszik.

Omladék és kőzettörmelék előfordulása gyér a barlangban. A zsombolyaknában és a teremből felfelé tartó kürtőrendszerben összeállt, fennakadt és járattalpi kőzettömbök, a teremben kevés legurult szögletes vagy gyengén kerekített kőzettörmelék észlelhető. Kevés letört cseppkő a teremben található.

A barlangba a felszínről bekerült kitöltésben domináns az agyag, amely döntően barna színű, lokálisan vörösesbarna. A durvább kőzettörmelék döntő része 0,5-2 cm-es mészkőtörmelék, kevés agyagpala töredék. A zsombolyakna lépcsői, a terem alja és a végponti bontáshoz vezető járat alja is agyagos. A terem egyik oldalában 1-2 cm-es gömbösen összetöredező agyaghalmaz borítja a talpat.

A bejárati szakaszban a zsombolyakna aljáig gyakori a járattalpon a bepergett, bemosott talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar. A bejáratnál a fal algás, mohás.

Fosszilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban.

A mai élővilág képviselői az esetenként bepergett békák, a pókok és a berepülő hártyás szárnyú rovarok, főként szúnyogok és lepkék, néhány bogár. A bejárati szakaszon több házatlan csiga is előfordul. Denevérek is előfordulnak a barlangban, faji összetételük és példányszámuk nem ismert. Guanó és denevércsont is előfordul. A teremben több helyen friss guanó kupacok, guanóval borított felületek láthatók (áprilisi időszak). Egyéb kisemlősök ideiglenes barlangi előfordulása szórványos csontmaradványokból következtethető.

Fosszilis emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Hulladék nem észlelhető.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében. A becsepegő víz a barlang központi termében jellegzetes kicsepegéses formákat hozott létre, máshol a képződmények egy részét visszaoldotta. A barlang jellemzően nyirkos, helyenként nedves.

A barlang állandó vízfolyást nem vezet. Nagyobb esőzések után a bejáraton a barlangkörnyéki víz befolyhat.

A helyi karsztvízszint mélyen a barlangjáratok alatt feltételezhető (a diósgyőri forráscsoport fakadási szintje a helyi erózióbázis).

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

Mesterséges létesítmények

A barlangban beépített mesterséges létesítmény nincsen.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang Miskolc város közigazgatási területén nyílik, a Bükki Nemzeti Park határához közel, de azon kívül. A terület feltehetően erdészeti kezelésben van, és beleesik a diósgyőri források védőterületébe. A barlang környezete sziklás, erdős terület. A barlangtól 15-20 méterre kavicsos erdészeti út húzódik. A területen időszakosan erdőművelés folyik.

A barlangban rongálás nyomai nem látszanak, állapota a felfedezés óta keveset romlott. Képződményei épeknek mondhatók, 1-2 letört cseppkő, agyagos, taposott cseppkőlefolyás észlelhető. Szűk bejárata, a bejárás technikai feltételei, a területnek a fő barlangjárási területektől való távolsága miatt ritkán járt üreg, veszélyeztetettsége a potenciális kategóriába sorolható.

A barlang bejárása

A látogatás barlangász alapfelszereléssel, kötéltechnika alkalmazásával, technikai eszközökkel lehetséges. A barlang jellege miatt négy főnél több látogató barlangtúrája nem javasolható. A bejárás időtartama a teremből induló kürtősor kimászásának függvényében 1-4 óra. A bejáratnál és lejjebb sincsenek beépített nittek, a leereszkedéshez szükséges 55-60 méter hosszú kötél a bejárattól 1 méterre álló fához köthető.

A barlang 30 cm széles hasadékszerű bejárata jelentősen megnehezíti a beereszkedést, és a kiszállást, ezt az ereszkedő- és mászóeszközök elhelyezésénél is figyelembe érdemes venni. Lejjebb a zsombolyakna már egyre kényelmesebben járható. A bejárat alatt 10 méterrel érdemes egy természetes megosztást elhelyezni. Az ereszkedést és felmászást kissé nehezítik az akna agyagos lépcsői. A zsombolyakna alsó harmadában egy törmelékhalmon kell átereszkedni, majd kis agyagos lejtő után újabb ereszkedéssel érhetünk be az aknaalji terembe. Innen egy balra nyíló oldalteremből vezet szűk, agyagos járat a végponti bontásig, ahol a lefelé folytatódó folyosó járhatatlanul beszűkül.

A teremből a zsombolyakna becsatlakozásával átellenesen több kürtő is indul a felszín felé. A terem hátsó falán felmászva közelíthetőek meg a további, lépcsősen a felszín felé tartó járatok. A biztonságos bejáráshoz kötélbiztosítás szükséges.

Javasolható tudományos kutatási témák barlangban

- Kőzetszerkezeti mérések.
- Üledékföldtani és ásványkitöltés vizsgálatok.
- A barlangban található állat- és növényvilág vizsgálata.
- Klímamérések.

Irodalom

- Borbély S. (1962): A Bükk barlangjai, zsombolyai - a Bükk útikalauz egyik fejezete. szerk.: Örvös János, Sport, 1962. 34-42. old.
- Hevesi A. (1977): Bükk, Útikalauz - Sport kiadó, útikalauz, 73-75. old.

- Kadic O. (1932): A magyar barlangkutatás állása az 1931. évben - Barlangvilág 2. köt., 1-2., 10-17. old.
- Lénárt L. (1979): Barlangok a Bükkben - B.A.Z. megyei Idegenforgalmi Hiv. kiadv., 51. old.
- Mészáros K. (1975): A Herman Ottó Barlangkutató Csoport jelentése - Beszámoló az MKBT 1975. I. félévi tevékenységéről, 64-65. old.
- Schönviszky L. (1937) A Bükk hegység barlangjai - Turisták Lapja, 49., 276. old.

CSÓKÁSRÉTI-VÍZNYELŐBARLANG
(Csókási-víznyelőbarlang, Csókásréti-barlang)
5363/?

Megközelítés

A barlang bejárata Parasznya község külterületén, a Kis-fennsíkon, Csókáson, a réten átvezető időszakosan aktív patakmeder elnyelődési pontján víznyelő töbörben nyílik, 450 méter Btszf. magasságban.

Kutatástörténet

A barlangba a bejárati víznyelő megbontásával 1953-ban jutottak be a miskolci barlangkutatók. 1980-ra a barlang bejárati aknája beomlott. 1990 májusában a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület Kis János vezetésével újrabontotta a bejáratot, majd további járatok feltárásával hosszát a kutatók 100 métert meghaladóra növelték.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlang 1990-ben feltárt részeit is bemutató 1:200 méretarányú alaprajzi térképvázlatát Kis János készítette el 1990 júniusában. A vázlat a barlangot mérethelyesen ábrázolja, a járatkontúrokon kívül jelöli a kürtőket, jellegzetes letöréseket. Részletesebb térkép, oldalnézet és keresztszelvények igénye esetén a barlangot fix mérési pontok felvételével újra kell mérni.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete az újabban a felső-triász karni emeletébe sorolt (Velledits F., 1999.) szürkés Kisfennsíki Mészkő. Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző tektonika. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a kezdeti korróziós üregtágulás után a befolyó víz eróziója játszott szerepet. A barlang vízgyűjtőjén a miocén takarómaradványból származó kvarc, kvarcit, homok is előfordul, amely koptató anyagot biztosít az erózióhoz. A barlang aknái, járatai változatosan fejlettek, helyenként keskenyek, laposak, de kisebb termek is előfordulnak benne. A járatokat utólagosan szivárgó vizek alakították, helyenként változatos cseppkőképződmények létrehozásával. A járatok képét utólag a bepergő törmelék, a befolyó agyag módosította. A barlang térformája hálózatos, kétszintes. Lejtésviszonyai szerint lejtős, lépcsős, jellemző járatprofilja szabálytalan, oldott.

Nagyformák közül az aknák és kürtők és a patak meanderei jellemzőek a barlangra. Morfológiai kisformák közül az eróziós és korróziós formakincset is megtaláljuk a barlangban. A mennyezeti csatorna helyenként észlelhető. Erózió nyomai a lesimított oldalfalakon, kevés kipreparált kőzetbordán, kis csorgákon észlelhetők. Ujjbegykarr, kannelura alárendelten fordul elő. Törések mentén kipreparálódott felületek, sziklabordák is jellemzőek a barlangjáratokra.

Az üledékkitöltés morfológiai elemei között időszakosan aktív és inaktív patakmeder nyomai, kavicsteraszok, agyagfelrakódások, vermikuláció említhetők.

Szilárd kitöltés

A barlang ásványkitöltése nem túl gazdag, de helyenként szép cseppkőképződmények láthatók (Rom-terem és környéke). Álló- és függőcseppkövek, cseppkőoszlopok, szalmacseppkövek, lefolyások és bekérgezések, helyenként kis cseppkőbaldachin található a járatokban. Egyes szakaszokra jellemzőek a gömbös borsókő kiválások.

Helyben keletkezett törmelék (helyi mészkő darabjai, agyag) lokálisan, kis mennyiségben jellemzőek. A barlangi törmelékes üledék döntő része a barlangkörnyéki lepusztulási területről származó mészkőtörmelék, alig koptatott mészkőkavics, egyéb (triász, miocén) üledékes kőzetek kavicsai, helyenként homok és kavicsos agyag lerakódás.

A bejárati szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő, az avart a patak egészen a szifonos végpontig is bemossa.

Fosszilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban. A barlang élővilága gyér. A bejárati szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek említhetők meg. Denevérek kis számban látogatják a barlangot.

Fosszilis és recens-történelmi emberi maradvány, tárgy nem került elő. A barlang hulladékmentes, helyenként kormozások láthatóak.

Hidrológia, klimatológia

A barlangba a bejárati víznyelő töbörben befolyó időszakos patak folyik be. A patak hozama változó, nagyobb csapadék esetén visszaduzzad. A Szifon-ágban köztes szifon található. Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. A barlang falai nedvesek, nyirkosak. Jellegzetes légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

Mesterséges létesítmények

A barlangban beépített mesterséges létesítmény nincs. A bejárat faácsolattal történő kibiztosítása 1990-ben készült.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang az Újmassa-Bánkút műút csókási leágazásánál, a kisfennsíki piros jelzésű turistaút közelében, a varbói műút ifjúsági táborral átellenes oldalán található rét mélypontján található, erdei környezetben. Veszélyeztetettségét jelenleg az esetlegesen bedobált hulladék, alkalmi barlangjárók, időszakos erdészeti tevékenység miatti talajbemosódás jelezheti.

A barlang bejárása

A barlang alapfelszereléssel, könnyű mászással járható. Átlagos bejárási időtartam 1-2 óra. A barlangban egyszerre 2-4 ember tud kényelmesen mozogni.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

- Kőzetszerkezeti mérések.
- Kiválások tanulmányozása.
- Szivárgó-folyó vizek kémiai elemzése.
- Klímamérések, barlangbiológiai észlelések.

Irodalom

- Schréter Z. (1959): A Bükkhegység nevezetesebb barlangjai - Karszt- és Barlangkutatás I. 34. old.
- Várszegi S. (1977): Beszámoló a Miskolci Bányász S. E. Barlangkutató Csoportjának 1960-tól 1977-ig végzett munkáiról - kézirat, MLBE internetes honlap
- Lénárt L. (1979): Barlangok a Bükkben - A Borsod-A.-Z. megyei Idegenforgalmi Hivatal kiadványa
- Kiss J. (1991): Csókás-réti-barlang - A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület Évkönyve 1990-ről
- Velledits F. - Bérczíné Makk A. - Piros O.:(1999): A Kisfennsíki Mészkő (Bükk hegység) fáciese és kora - Földtani Közlöny 129. 4., 573-593. old.

ILONA-KÚTI-VÍZNYELŐ
(Ilonakúti-barlang, Ilonakúti-zsomboly)
5394/17

Megközelítés, helyszín

A víznyelő Kisgyőr község közigazgatási területén, a Délkeleti-Bükkben található, közelítően 540 méter tengerszint feletti magasságban. Bejárata a Kisbodzás hegy déli oldalánál, a Hollóstetőről Dorongóson keresztül vezető erdészeti műút mellett épült Ilonaháztól indulva közelíthető meg a legkönnyebben. A háztól erdei úton észak felé indulva 400 méter megtétele után az út az Ilonakúttól északkeletre futó kis völgy talpára ér. Itt keletnek fordulva 100 méter után érhető el a markánsan kiemelkedő sziklafal, amelynél a patak vize elnyelődik. Az Ilonakút felől érkező vízfolyás a nyelő mélypontján bontott mélyedésben folyik el. A nyelőtől balra (É-ra) kb. 5 m-re, befelé dőlő réteglap mögött kis barlang nyílik lapos, hasadékszerű bejárattal.

Kutatástörténet

A víznyelő kutatásának első említése a Herman Ottó Barlangkutató Csoport jelentésében olvasható, amelyben az 1963. évi kutatótáborukról számolnak be (Gyenge Lajos, 1963., Tájékoztató 7-8.). Eszerint "*Az Ilonakúti- és a Szarvaskúti-víznyelőkben is folytatjuk a bontási munkákat. Itt is szeretnénk a tavaszi hóolvadás idejére olyan állapotba hozni a munkahelyeket, hogy a tavaszra tervezett vizsgálatokat azokban akadálytalanul elvégezhessük.*" Az 1964-ben és később folytatott kutatások azonban nem jártak számottevő eredménnyel. A kutatók megtalálták a nyelő fölött a sziklafalban nyíló barlangot és bejárták a pár méternyi járatot, de az elszűkülő járatvégződések miatt nem jutottak tovább. A munkálatokról Balogh Tamás 1967-ben így írt: "*A víznyelő barlang beomlott szádájának kibontása igen nagy nehézségekbe ütközik, mivel nagyobb csapadék esetén a kiszedett törmeléket a bezúduló víz visszahordja. Az eddig elvégzett munka sajnos eredménytelen volt, mert az arra járó ismeretlen erdei munkások a kiemelt kőtömböket visszahengergették. Az itteni munkahelyen befektetett munkaidő 160 munkaóra volt.*"

A Herman Ottó Csoport 1974 és 1978 között folytatta a barlang feltáró kutatását, számottevő új eredmény nélkül: "*A feltételezett eredmény elmaradt, mivel a felső járatok mind elszűkülnek, továbbjutás a vízfolyás után lehetséges.*" (Mészáros Károly, 1976); "*A feltárást rendkívül megnehezíti a több tonnás kövek kitermelése, szétverése. ... A továbbjutáshoz a továbbiakban még nagyarányú kutatómunka szükséges.*" (Szikszai Tibor, 1982).

A bontásos kutatás 1978 után abbamaradt, a patak azóta a kitermelt törmelék egy részét visszahordta.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlang becsült hossza 20 méter, mélysége kb. 10 méter a barlangnyilvántartás szerint. Ez az adat feltehetően a víznyelőre vonatkozik, ennek bontott része már visszatömedékelődött. A nyelő felett nyíló barlang mélysége kb. 5 méter lehet, hossza kb. 20 méter. A Herman Ottó Csoport a hetvenes években térképezte a barlangot, az adatok azonban nem hozzáférhetők.

Kárpát József 1984-ben készített hossz- és keresztmetszete a víznyelő bejáratot ábrázolja, az attól 5 méterre nyíló felső barlangjáratokat nem. Így a jelenlegi helyzet szerint a barlangról nem áll rendelkezésre semmilyen komplett térképanyag.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A nyelő és a barlang befoglaló kőzete középső-felső-triász korú, sötétszürke, márványos rajzolatú, kalciteres, kristályos szövetű mészkő (Bükkfennsíki Mészkő). A kőzet jellegzetesen pados, törésekkel, repedésekkel sűrűn átjárt. A barlang morfológiáját alapvetően meghatározó dőlés 175/40-45°. A barlang bejárati termét egy 195/85° dőlésű, álló hasadék uralja.

A víznyelő bejárat feletti barlangrész réteglapok mentén kialakult hasadékbarlang, a réteglapok és a törések a barlangjáratok morfológiáját nagymértékben megszabják. A korróziós üregtágulás nyomai gyengén észlelhetők, egy-két gömbüst, mennyezeti csatorna maradványok formájában. Az erózió nyomai is bizonytalanul észlelhetők a fenti járatrészben. A barlangfalak lesimítottak. A beszivárgó

vizek egykor bekérgezték a falakat, de a bekérgezések visszaoldódtak. Foltokban észlelhető a falakon néhány cm-nyi felületen kb. 1 cm vastag barnás, mm-es rétegekben kivált, felületén sejtesen oldott, kristályos bevonat. A bejárati rész fagy hatására erősen aprózódott.

Az alsó aktív nyelőt határoló falszakaszok intenzíven töredezettek. A közvetlenül a jelenlegi víznyelési hely felett kisméretű, oldásos vakjárat látható. A nyelőbe igen jelentős mennyiségű, változatos méretű mészkőtörmelék, mészkőtömb gurult, omlott be a bejárati szálkőfalból.

Szilárd kitöltés

A barlang ásványkitöltése igen gyér. A sejtesen visszaoldott kalcitkéreg roncsok mellett kb. 1 m^2-nyi felületet borító hófehér montmilch kiválás és 1-2 mm-es gömbös borsókövek említhetők.

Helyben keletkezett kitöltésként mészkőtömbök, mészkőtörmelék található, főként a patak nyelési pontján. A barlang üledékkitöltése barna agyag, amely szárazon morzsolódik és helyenként limonitos. A kitöltésben gyakori a behordott, bepergett mészkőtörmelék valamint 0,2-1,0 cm-es pirosas, zöldes, barnás színű, lapos, kerekített agyagpala és vulkanit kavicsok.

A barlang bejárati szakaszban a nyílás jellege miatt bepergett növényzet nincs. A tágas nyelő környezete a vegetációs időszakban növényekkel dúsan borított. A nyelőben bepergett, bemosott növények, faágak, levelek fordulnak elő.

Fosszilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban. A felső, barlangi részben pókok, hártyás szárnyú rovarok rendszeresen előfordulnak. Denevérek jelenlétére utalnak a guanókupacok. Nyomokból, csontok alapján feltételezhető, hogy időszakosan ragadozó kis- és nagyemlősök (nyest, róka) jelennek meg a barlangban. Egy alkalommal kutatók muflontetemre akadtak a felső barlang bejárati szakaszában. A víznyelőbe feltehetően gyakran peregnek be barlangi vendégek (béka, szalamandra).

Fosszilis emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. A barlang bejárattal szemközti oldaljáratának végén "Gyenge Lajos" felirat, a víznyelő felett jobbra (délre) sziklába vésett "Ilonakúti barlang" felirat látható.

Hidrológia, klimatológia

A felső, barlangi szakasz száraz, csepegő, szivárgó vizektől helyenként nedves. A víznyelőbe időszakosan kiszáradó patak folyik, feltehetően igen változó vízhozammal, az ún. Ilona-kút felől.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni hőmérsékletnek megfelelően alakul. Téli és tavaszi időszakban jegesedés, jégoszlopok fejlődnek a barlang bejárati zónájában. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

Mesterséges létesítmények

A barlangban és a víznyelőben mesterséges létesítmények nincsenek.

A barlang és a víznyelő környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A víznyelő felszíni környezete sziklás, erdős terület. A turisták által gyakran látogatott Ilona-kúti forrás és pihenőhely felől kap vizet a nyelő, a patak esetleges szennyeződése így bejut a karsztba. Szintén közel fekszik a víznyelőhöz az Ilona ház, a Dorongós felől erre tartó műút mentén. A barlang előterében rendszeres erdészeti tevékenység folyik. A víznyelő feletti barlangrész bejárata nem a földfelszínen nyílik, hanem afölött kb. 1 m-rel, aláhajló sziklafalban, a bejáratot nehéz észrevenni. Ez némi védelmet jelent a barlangnak. A barlangrész ásványkiválásokban szegényes, képződményei nem veszélyeztetettek. Hulladék nincs a barlangban.

A barlang bejárása

A látogatás barlangász alapfelszereléssel kényelmesen megvalósítható. A víznyelőrész a felszínről megtekinthető. A sziklafallal szemben állva a nyelő felett balra nyílik a felszín felett kb. 1 m-re, kifelé hajló sziklaborda mögött a barlang hasadékszerű bejárata. A fal aláhajlása miatt a bemászás kissé körülményes, de nem veszélyes. A bejárat mögött kis terem nyílik, amely tulajdonképpen egy 3-4 méter magas markáns hasadék. A teremből a kőzetrétegek csapása és dőlése mentén is nyílik egy-egy hasadékszerű járat, mindkettő néhány méter után elszűkül.

Javasolható tudományos kutatási témák barlangban

- Szerkezeti mérések, üledékmintavétel.
- Klímamérések.
- Vízminőség vizsgálat.
- Barlangbiológiai kutatások.

Irodalom

- Gyenge Lajos (1963): A Herman Ottó Barlangkutató Csoport jelentése 1963. évi kutatótáboráról - Tájékoztató 7-8., 38-140. old.
- Hevesi Attila (1977): Bükk, Útikalauz - Sport kiadó, 78. old.
- Lénárt László (1979): Barlangok a Bükkben - a B.A.Z. megyei Idegenforgalmi Hiv. kiadványa, 50. old.
- Mészáros Károly (1976): A Herman Ottó Barlangkutató Csoport 1974. évi jelentése - Beszámoló az MKBT 1975. I. félévi tevékenységéről, 57-75. old.
- Szikszai Tibor (1982): A Herman Ottó Barlangkutató Csoport 1977. évi jelentése - Beszámoló az MKBT 1977. évi tevékenységéről, 156-165. old.

KOVÁCS-KŐI-BARLANG
(Ürgefogó-lyuk)
5363/9

Megközelítés, helyszín

A barlang Parasznya község területén, a Miskolc város határát jelző 13. sz. határjeltől északra, 150 méterre nyílik, a Kisfennsík déli peremén, a Kiskaszás nevű területrész keleti oldalában É-D irányban húzódó töbörsor déli völgyfőjében, a Demény-völgytől elválasztó gerinc alatt. A barlang gyalogosan a Garadna-völgy déli oldalában induló Demény-völgy felől közelíthető meg, vagy gépkocsival az Újmassa - Bánkút műúton a csókásréti kanyarig, majd a gyermektáborig autózva, onnan a piros jelzésen keleti irányban gyalogosan. A barlang bejárata a gerinc alatt az első kis bemélyedésben található, faácsolattal biztosított függőleges lejárat 420 m Btszf. magasságban.

Kutatástörténet

A barlang későbbi bejáratát rejtő kis bemélyedésre Várszegi Sándor figyelt fel 1966 tavaszán, majd két társával 4 méter mélységig bontotta ki. A barlangkezdeményt Ürgefogó-lyuk néven ismertették. A Borsodi Szénbányák Ig. S.E. Barlangkutató Szakcsoportja tagjai 1979. február 4-én kitisztították a korábban feltárt hasadékot, majd további túrák során bontással függőleges aknát tártak fel, amelynek mélységét 20 méterre becsülték. A továbbiakban 1980-ban az aknatalpról ferdén lefelé induló járatot bővítették, melyből egy alsó aknába jutottak, majd 1981-ben az aknatalpi agyagos eltömődés akadályozta meg a további feltárást. A barlang ismert mélységét ekkor 50 méternek jelezték.

A további kutatások felhagyása után a bepergő és befolyó agyagos törmelék, növényzet a bejárati aknaszájat eltömte, a barlang a 90-es évek végére járhatatlanná vált. A Bükki Nemzeti Park megbízása alapján Bátori Károly 2002-ben kibontotta a bejáratot, majd a járat biztosítására fából készített keretácsolatot készített.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlang kiterjedéséről Várszegi Sándor (1981) a Bányász csoport jelentésében számol be és oldalnézeti térképet is közöl. Eszerint a barlang első aknájának talpa kb. -20 méterig tart, az alsó aknával a barlang mélysége kb. 50 méter. Bejárásaink tapasztalatai alapján (2002 és 2003 során) a megadott mélységeket kissé túlzónak tartjuk. A bejárati akna mélysége 10-15 méter közötti lehet. Mivel a barlangról nem áll rendelkezésre részletes felmérési anyag és a teljes barlangot bemutató mérethelyes térkép, javasolható a járatrendszer újrafelmérése és részletes térképezése.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete szürkés Kisfennsíki Mészkő. A kőzetfelület a bejárati szakaszon a fagy hatására aprózódott, breccsás jellegű.

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző tektonika. A barlang járatai döntően hasadékok mentén alakultak ki. A barlang mai képe, morfológiai bélyegei alapján a barlang kialakulásában a kezdeti gyenge korróziós üregtágulás után a befolyó víz eróziója játszott szerepet. A barlang vízgyűjtőjén triász időszaki agyagpala és a miocén takarómaradványból származó kvarc, kvarcit, homok fordul elő, amely koptató anyagot biztosít az erózióhoz. A barlang aknái, járatai gyengén fejlettek, hasadékszerűek, keskenyek, az aknák közötti átbújások laposak. A járatokat utólagosan szivárgó vizek alakították, de cseppkövesedést nem okoztak. A járatok képét utólag a bepergő törmelék, befolyó agyag módosította.

A barlang térformája kéttagú akna, az aknák között kis kitermesedéssel. A lejtésviszonyok lépcsősek, függőlegesek. Jellemző szelvénytípus a szabálytalan, oldott profil, a hasadékszerű megjelenés.

Nagyformák közül az aknák és alárendelten kürtők jellemzőek a barlangra. Simára koptatott járattalpú szakaszok és tört-omlott felületek foltokban előfordulnak.

Morfológiai kisformák közül az eróziós és korróziós formakincset is megtaláljuk a barlangban. Gömbüst alárendelten fordul elő. A mennyezeti csatorna helyenként észlelhető. Erózió nyomai a lesimított oldalfalakon, kevés kipreparált kőzetbordán, kis csorgákon észlelhetők.

A befoglaló kőzethez kapcsolható formakincs között a törésekkel átjárt, néhol vetőfelületként értelmezhető és breccsás felületek (nem a kőzetszövet breccsássága) észlelhetők. Törések mentén kipreparálódott felületek, sziklabordák is jellemzőek a barlangjáratokra.

Az üledékkitöltés morfológiai elemei között inaktív patakmeder nyomai, kavicsteraszok, agyagfelrakódások, vermikuláció említhetők.

Szilárd kitöltés

A barlang ásványkitöltésekben szegény, elvétve kevés cseppkőlefolyás, néhány borsókő fordul elő.

Helyben keletkezett törmelék (helyi mészkő darabjai, agyag) lokálisan, kis mennyiségben jellemzőek. A barlangi törmelékes üledék döntő része a barlangkörnyéki lepusztulási területről származó mészkőtörmelék, alig koptatott mészkőkavics, palatörmelék, helyenként homok és agyaglerakódás.

A bejárati szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő.

Fosszilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban. A barlang élővilága gyér. A bejárati szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek említhetők meg. Denevérek kis számban látogatják a barlangot.

Fosszilis és recens-történelmi emberi maradvány, tárgy nem került elő. A barlang hulladékmentes.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők, a külszíni csapadék függvényében. Az alsó akna alján időnként gyér vízfolyás jelenik meg.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. A barlang falai nedvesek. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

Mesterséges létesítmények

A barlangban beépített mesterséges létesítmény nincs. A bejárat faácsolattal történő kibiztosítása 2002-ben készült, Bátori Károly (MLBE) kivitelezésében.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang a csókási ifjúsági tábor közelében, a kisfennsíki piros jelzésű turistaúttól pár méternyire található, erdei környezetben. Veszélyeztetettségét jelenleg az esetlegesen bedobált hulladék okozhatja. A jelenlegi felújított ácsolat megrongálódása, korhadása esetén a bejárati aknába a talaj befolyik, azt eltömítheti. A barlangban nincs olyan képződmény (cseppkövesedés, ásványkiválások,

üledékrétegsor, ...), amely a bejárások következtében sérülne.

A barlang bejárása

A barlang alapfelszereléssel, kötéltechnikai eszközök segítségével járható. Átlagos bejárási időtartam 1-2 óra. A barlangban egyszerre max. 3 ember tud mozogni. A leereszkedéshez szükséges kötelet a bejárat mellett fához köthetjük ki (a lelógó kötél az ácsolaton felfekszik). Az akna kissé lejtősen indul, majd függőlegesbe fordul. Nem túl tágas, de kényelmesen lehet ereszkedni benne. Az aknatalp felé a járat kissé tágul, lejtősre fordul. A továbbvezető részbe szűk átbújáson keresztül vezet az út. Az alsó akna igen szűk, csak vékony kutatók számára járható. Az akna alsó részén egy agyagos oldalkürtő csatlakozik a járatba. A barlang alja szűk repedés, agyagos eltömődéssel.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

- Kőzetszerkezeti mérések.
- Szivárgó-folyó vizek kémiai elemzése.
- Klímamérések, barlangbiológiai észlelések.

Irodalom

- Várszegi Sándor: A Borsodi Szénbányák Ig. S.E. Karsztkutató Szakcsoport 1981. évi munkájának ismertetése

SZIRÉN 2. SZ. BARLANG
(Jávorkúti III. barlang)
5372/17

Megközelítés, helyszín

A barlang az Újmassa - Jávorkút - Nagymező irányában haladó erdészeti műút felől közelíthető meg legkönnyebben. A jávorkúti üdülő derítőjénél dél felé induló jelzett turistaúton indulva kb. 200 méter után tágas, töbrökkel tagolt irtásrétre juthatunk. A réten dél felé mély vízmosás vezet, mely a Szirén 1. számú víznyelőbarlang kövekkel kirakott lejáratába vezet időszakosan vízfolyást. A Szirén 2. sz. barlang bejárata ettől a helytől délkeletre kb. 20 méterre található, kb. 2x1 m-es bontott felszakadás. Tengerszint feletti magassága 660 méter.

Kutatástörténet

A barlangot a Miskolci Bányász Barlangkutató Csoport tárta fel 1971-ben. Téli terepbejárás közben tapasztalták, hogy a hó egy hasadék környezetében teljesen elolvadt. Több napos bontással sikerült lejutni a barlangba, az akkori leírások szerint 35 méter mélységig, ahol omladék zárta el a továbbjutást. 1974-ben a Herman Ottó Barlangkutató Csoport vizsgálta át a Szirén-barlangokat és mindkét barlangban geodéziai méréseket végeztek. A Szirén-barlang ekkor kb. 300 méter hosszban vált ismertté, viszont a feltárást állandó omlások nehezítették. Ezért mind a Szirén, mind a jelentéktelenebbnek tűnő Szirén 2. sz. barlang kutatása alábbhagyott.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlangot a Bányász Barlangkutató Csoport a feltárás után vázlatosan lemérte és mélységét 35 méterben adták meg. Részletes térkép a Herman Ottó Barlangkutató Csoport 1974-es felmérése után sem készült. Jelenleg (2003-ban) befejezéséhez közeledik a budapesti barlangkutatók által végzett térképezés mind a Szirén, mind a Szirén 2. számú barlangban. A térképezés bizonyította a korábbi feltételezést, hogy a két barlang járatai összefüggenek, egységes rendszert képeznek, bár egyelőre nem átjárható a két barlang közötti repedés.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlang befoglaló kőzete világosszürke, tömör, kristályos mészkő, amelyet a Bükkfennsíki Mészkő Formációba (középső-felső-triász, ladini - karni - nóri? emelet) sorolnak.

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző erős tektonika. A járatok morfológiai jellemzői alapján a barlang kialakulása korróziós üregtágulással indult meg a járatokat indukáló hasadék mentén. Később a nemkarsztos térszínen összegyűlő vizek jutottak a járatrendszerbe, annak eróziós tágulását előidézve. A járatrendszert több helyen omlások alakították. A Szirén-barlang ma időszakosan aktív patakos barlang, járatait az erózió és kis mértékben csepegő, szivárgó vizek oldó hatása alakítja. A Szirén 2. sz. barlang bejárati szakasza a téli fagyok aprózó hatásának nyomait is magán viseli.

A Szirén-barlangok járatrendszere hálózatos alaprajzú, többszintes barlangrendszer.

Nagyformák közül az akna és a kürtő jellemző a barlangra. Tört-omlott felületek foltokban előfordulnak. Morfológiai kisformák közül főként az eróziós formák dominálnak, alárendelten néhány helyen a kezdeti korróziós fejlődés formái is megjelennek. Gömbüst és mennyezeti csatorna, csorga, ujjbegykarr alárendelten fordul elő. A befoglaló kőzethez kapcsolható formakincs között a törésekkel átjárt felületek észlelhetők. Törések mentén kipreparálódott felületek, sziklabordák is jellemzőek a barlangra. Az üledékkitöltés morfológiai elemei között lokálisan agyagos kitöltés maradványai említhetők.

Szilárd kitöltés

A Szirén 2. sz. barlang ásványkitöltésben szegényes. Kevés bekérgezés, cseppkőkezdemények, kisméretű típusos borsókő említhető meg. A barlangi törmelékes üledék döntő része helyben keletkezett omladék, mészkőtörmelék, a barlangkörnyéki lepusztulási területről származó mészkőtörmelék. Csekély agyagpala törmelék, helyenként finomhomok és helyenként agyaglerakódás megemlíthető.

A bejárati szakaszban a járattalpon talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar fordulnak elő.

Fosszilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban.

A barlang élővilága gyér. Nem fosszilis denevércsont, a bejárati szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek említhetők meg.

Hidrológia, klimatológia

Csepegő vizek állandóan észlelhetők a barlangban a külszíni csapadék függvényében. A beszivárgó víz inkább korrodál, néhány helyen cseppkőkiválás figyelhető meg.

A Szirén 2. sz. barlang állandó vízfolyást nem vezet, viszont a vele egy rendszert alkotó Szirén-barlang időszakosan aktív patakos barlang, időnként igen jelentős mennyiségű vizet vezet a karsztba. A barlang a Szinva-források vízgyűjtő területén fekszik. A helyi összefüggő karsztvízszint mélyen a jelenleg ismert végpontok alatt feltételezhető.

Klímamérések a barlangban nem történtek. A hőmérséklet a külszíni átlaghőmérsékletnek megfelelően alakul. Enyhe légáramlás érzékelhető a barlangban, széndioxid feldúsulása nem jellemző.

Mesterséges létesítmények

A barlangban műszaki létesítmények nincsenek. A víznyelő töbör alján nyíló főbejárat felett a töbör oldala kb. 5 m magasságig betonkötéssel ellátott terméskő támfallal van biztosítva, amely 1997-ben készült, állapota megfelelő.

A Szirén- és a Szirén 2. sz. barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang vízgyűjtő területének nagyobb részén erdő tarvágása nyomán kialakult, magas fűvel jellemezhető rét alakult ki. Kisebb részén telepített fenyves erdő található. A barlang víznyelő töbréhez észak felől, a Vesszősi Pala (f.-triász-júra? szericites agyagpala, márgapala) felszínén mintegy 200 méter hosszban kialakult meredek oldalú, vizet csapadékos időben vezető patakmeder tart. A barlangot magába foglaló mészkőösszlet felszíne töbrökkel tagolt. Antropogén létesítmény a patakmedertől kb. 50 méterre keletre ill. a barlangbejárattól északra ugyanennyire található földutakon kívül nincs. A közelben található jávorkúti szennyvízderítő a palasáv északi oldalán létesült, a Szirén-barlangot magába foglaló mészkőösszletet nem veszélyezteti. Veszélyeztető tényező a barlangra nézve az erdőművelésből adódhat. Ez egyrészt a tarvágást kísérő fokozott eróziót és talajpusztulást, másrészt az új erdőtelepítéseknél használt kemikáliákat ill. a gépesített művelést kísérő elfolyt üzemanyagot,

elszórt hulladékot (olajoshordó, gumiabroncs) jelenti.

A barlangrészek természeti állapota a szirén-barlangi bejárati szakasz kivételével a feltárás óta keveset változott. Lényegi beavatkozás történt a bejárat terméskő fallal történő biztosításával és a bejárat alatti kb. 30 méteres szakaszon az omladékkitöltés részbeni kiszedésével, betonozással történő megtámasztásával. Képződmények rongálása nem észlelhető, a taposás, sarazás okozta károsodás elhanyagolható.

A barlang jelenleg is aktív fejlődő, csapadékos időben jelentős vízmennyiséget vezet, szivárgó vizek, csepegés állandóan tapasztalható. Cseppkőképződményei fejlődő állapotban vannak, a szivárgó vizek pedig helyenként (természetes, nem környezeti szennyezés okozta módon) az oldalfalakat korrodálva csipkés, karos formákat alakítanak ki illetve feltárják a barlangot magába foglaló Bükkfennsíki Mészkő márványos rajzolatát.

A barlang bejárása

A barlang alapfelszereléssel járható. A lejtős bejárati szakasz alatt kis aknához jutunk, melyen lemászva jobbra és balra is nyílik járat. A bal oldali rész rövidebb, kissé felfelé tart, több kis szűk hasadék ágazik ki belőle, melyből az egyik (nem járható) átvezet a Szirén-barlangi részbe. Jobbra indulva a járat lépcsősen lefelé tart, majd hasadékszerű, omladékos elvégződésű teremben ér véget a bejárható szakasz. A járat vége itt is igen közel van a Szirén-barlang egyik oldalágához. A barlang bejárásának időtartama kb. 1 óra.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

A Szirén és a Szirén 2. sz. barlangban a mai napig nem folyt számottevő tudományos kutatás. Javasolható az egész rendszerre:

- a járatmorfológia, tektonika és az üledékkitöltés részletesebb vizsgálata,
- néhány alkalommal vízhozam és vízminőség mérések,
- hőmérséklet (víz, levegő) mérése,
- vízfestés, összefüggés vizsgálata céljából,
- esetlegesen barlangbiológiai megfigyelések folytatása.

FELSŐ-BARLANG

(Miskolc-Tapolca, Várhegyi 2. sz. barlang)

5392/28

Megközelítés, helyszín

A barlang a miskolc-tapolcai felhagyott várhegyi kőfejtő keleti falvonulatának legfelső szintjén, majdnem a Várhegy csúcsa alatt, attól kissé északra nyílik, a robbantott sziklafal közepe táján, 200 méter tszf. magasságban. A szabálytalan formájú robbantott bejárat egy félig lerobbantott kürtő maradványából nyílik, a kürtőmaradvány a barlangbejárat fölé nyúlik mintegy 5 méter magasságba. A bejárat a legfelső fejtési szint udvaráról meredek, agyagos törmeléklejtőn kb. 6 métert felmászva közelíthető meg. A barlangbejárat baloldali falán egy festett kettes számjegy látható. A barlang bejárata kb. 2 méter magas és 1,3 m széles, szabálytalan formájú, felfelé csökkenő szélességű nyílás.

Kutatástörténet

A Bükk-hegység keleti peremén, a miskolc-tapolcai Várhegy nyugati oldalában, mintegy 600x600 négyzetméternyi területen helyezkedik el a felhagyott mészkőfejtő, melyet az 1891. évvel kezdődően alakítottak ki. Az egykor a munkácsi görög-katolikus püspökség tulajdonában álló bánya évi termelése több ezer m^3 volt, melynek legnagyobb része cukorgyárakba került (Papp K., 1907.). Az első világháborút követően a M.Á.K. RT üzemeltette, felhagyása 1936-ra tehető.

Mivel területe elhanyagolt volt, és mert pihenőövezet peremén, illetve a tapolcai karsztforrások közelében fekszik, rendezésének, hasznosításának igénye már az 1970-es években felmerült. 1976-ban Szlabóczky Pál geológusmérnök geológiai bemutatópark létesítését javasolta a bánya területén. A Magyarhoni Földtani Társulat egy munkabizottsága 1981-ben elkészítette a tervezett park földtani-

műszaki tervét, de a kivitelezésére akkor nem került sor. A leendő park barlangjainak számbavétele, kataszterezése és térképezése Lénárt László vezetésével zajlott 1982-ben. Ennek keretében készült el a barlang vázlatos felmérése, térképe, leírása.

A barlang mélypontján bontásos kutatási hely látható, a kutatók kiléte nem ismert.

A barlangjáratok kiterjedése, jellemző méretei, a barlang térképei

A barlangról Lénárt László vezetésével készült alaprajz és hosszmetszet 1982-ben. A térképek a barlang kontúrvonalait tartalmazzák. A vázlatos felmérés bányászkompasz használatával készült. A barlang összhosszát a mérést követően kb. 90 m-ben, a legmagasabb és a legmélyebb pontjai közötti szintkülönbséget 26 m-ben adták meg. Mivel a barlang a bánya egyik legjelentősebb barlangja (a Fecske-lyuk mellett), érdemes lenne a barlangot újramérni és részletes térképeit elkészíteni.

A barlang földtani és morfogenetikai jellemzői

A barlangot magába foglaló kőzet középső-felső-triász kori mészkő (Bükkfennsíki Mészkő Formáció). A kőzet világosszürke, világosssárgás színű, ritkán márgagumós. Törések mentén blokkosan tagolt, sűrűn repedezett. Törések mentén gyakoriak az egykori feláramló melegvíz által létrehozott korróziós jelenségek (oldott hasadékok, gömbfülke sorok).

Genetika jellemzőit tekintve a barlang posztgenetikus, preformáló tényezője a területre jellemző erős tektonika. A barlang járatainak kialakításában kezdetben a felszálló meleg karsztvíz oldó, üregtágító hatása játszott szerepet. Meleg karsztvíz ma a közeli Tavas-barlang forrását táplálja. A korróziós barlangképződési folyamatot követően a járatok felszíni befolyó vizekkel is kapcsolatba kerültek, ezt a folyamatot jelzi a barlangba került csillámos homok és agyagkitöltés. Jelenleg időszakosan leszálló szivárgó vizek jelennek meg a barlangban, gyér cseppkövesedést előidézve.

A barlang térformája szerint egytagú aknabarlang, az akna aljából induló termekkel. A lejtésviszonyok lépcsősek, függőlegesek, alárendelten vízszintesek vagy lejtősek. Jellemző szelvénytípus az aknában és a mellékkürtőkben kör vagy ellipszis, a termekben szabálytalan, oldott profil.

Nagyformák közül a barlang jellemzője a központi, kb. 18-20 méter mély akna és az akna alatti járatrész kürtői, illetve a barlang bejárati termében és az akna alatti termekben látható gömbfülkék. Simára koptatott járattalpú szakaszok és tört-omlott felületek foltokban előfordulnak.

Morfológiai kisformák közül a barlang jellemzői a gömbüstök, amelyek főként a mélyponti teremben találhatók. Mennyezeti csatorna, hieroglifás falrészletek helyenként észlelhetők, szintén az alsó termekben.

A befoglaló kőzethez kapcsolható formakincs között a törésekkel átjárt, néhol vetőfelületként értelmezhető és breccsás felületek (nem a kőzetszövet breccsássága) észlelhetők. Törések mentén kipreparálódott felületek, sziklabordák is jellemzőek a barlangjáratokra.

Az üledékkitöltés morfológiai elemei között száradási repedések, kicsepegéses kutak, vermikuláció említhető, főként a barlang alsó részén.

Szilárd kitöltés

A barlang cseppkőképződményekben szegény, néhány helyen gyér cseppkőbekérgezésekkel találkozhatunk. Montmilch kis felületen a végponti teremben található. Szintén itt ép, gömbös borsókő is megjelenik 1-3 mm-es átmérővel. Fennőtt szkalenoéderes kalcit az alsó teremben több helyen megjelenik, repedésekhez kapcsolódva. A barlang bejáratánál mangándendrites falrészletek észlelhetők.

Helyben keletkezett üledékként a befoglaló kőzet anyagából és repedéseiből származó agyag vehető figyelembe. A mélyponti teremben több helyen vörösagyag felhalmozódás észlelhető. A barlangi törmelékes üledék egy része a bányaművelés során és azt követően bepergett robbantási mészkőtörmelék. Jellemző üledéke a barlangnak a sárga csillámos homok, amely feltehetően a Várhegyet övező miocén kori üledékek áthalmozott maradványa. A barlangi agyag egy része is feltehetően bemosott üledék. A barlangi kitöltés azt mutatja, hogy a barlangnak a bányanyitás előtt is volt kapcsolata felszíni vizekkel.

A bejárati szakaszban a járattalpon csekély mennyiségű talaj, bepergett ág és levéldarabok, avar

fordulnak elő. A bejáratnál algásodás, mohás falrészletek, gyér haraszt és lágyszárúak fordulnak elő.

Fosszilizálódott állati maradványok nincsenek a barlangban. Feltételesen szórványos denevércsont maradványok sorolhatók ebbe a kategóriába.

A barlang élővilága gyér. Esetenként denevérek, nem fosszilis denevércsont, a bejárati szakasz rovarvilága, bepergő barlangi vendégek említhetők meg. Guanó kupacok a végponti teremben csekély számban fordulnak elő.

Fosszilis és recens-történelmi emberi maradvány, tárgy nem került elő a barlangból. Jelenkori maradvány az akna aljára bepergett, bedobált hulladék, a bejáratnál néhány felirat.

Hidrológia, klimatológia

A barlangban gyér csepegő vizeken kívül más vízfolyás nem észlelhető. Klímamérések a barlangban nem történtek. Széndioxid feldúsulásra utaló jelek nem észlelhetőek.

Mesterséges létesítmények

A barlangban beépített mesterséges létesítmény nincs. Az akna alsó részén korhadt falétra, bedobott vassín található.

A barlang és környezete természeti állapota, veszélyeztetettsége

A barlang Miskolc város közigazgatási területén nyílik, rekultivált, bemutatóparkká fejlesztett mészkőfejtésben. A bányaterület környezete részben családi házas övezet, részben kiskertes terület, részben sétautakkal sűrűn behálózott erdő (Várhegy). A bányaterület turisták, kirándulók által gyakran látogatott, a fejtési szintek fűvel, cserjékkel benőttek, a fejtésperemeken biztonsági fakorlátok védik a látogatókat.

A barlang közvetlen előtere a legfelső bányaszintre lejtő meredek, mészkőtörmelékes-agyagos, cserjés terület. A barlangbejárat nehezen közelíthető meg, de környezetében gyakoriak a látogatók, főként kalandkereső fiatalok, szórványosan alvó vagy búvóhelyet kereső kétes egyének. Ennek köszönhetően a barlang aknájának alján közepes mennyiségű hulladék (sörösrekesz, üvegtörmelék, tornacipő, papírdarabok, használt ruhák) halmozódott fel. A barlangra leginkább veszélyt jelentő tényezők ezek a bedobált hulladékok. A barlang értékes és sérülékeny képződményei, a mélyponti terem borsókő és kalcitkiválásai, szinte teljesen épek. Járás, taposás nyomai több helyen látszanak az aljzaton és az oldalfalakon.

Az akna mélységét felülről nem lehet megbecsülni, az aknaszájhoz viszonylag meredek lejtő vezet, ami a gyanútlan látogatóra veszélyt jelenthet.

A barlang bejárása

A barlang alapfelszereléssel, kötéltechnikai eszközök segítségével járható. Átlagos bejárási időtartam 2-3 óra.

A barlang közvetlen bejáratánál kötélkikötési pont nincsen, az aknába ereszkedéshez szükséges kb. 40 m-nyi kötelet a barlang szájától kb. 10 méterre fához köthetjük ki. A barlangszájnál csak két ember számára van elég kényelmetlen hely, így a barlangász öltözéket és az eszközöket célszerű a felső bányaszint kényelmesebb helyén felvenni, előkészíteni. A bejárat közvetlen környezete kőpergéses, omlásveszélyes hely.

A két méter széles, egy méternél alig magasabb bejáraton átbújva rögtön lejtős folyosóba jutunk, amely közvetlenül ezután kb. 4x4 méteres teremmé tágul. A teremből oldalkürtő nyílik felfelé. A lejárati akna a termecske közepén nyílik, szabályos körszelvénnyel, 1-1,5 m átmérővel. Felső része ferdén lejtős, majd függőlegesbe fordul. Az aknaszáj környéke csillámos finomhomokos, agyagos. Az akna alja lejtősbe forduló, nedves, bepergett hulladékkal, agyagos talajjal.

Az aknatalpon korhadt falétra maradványaira, eldőlt vassínre találunk. A továbbvezető út hulladékkal borított, meredek, mészkőtörmelékes lejtő, amely kissé szűk átbújáshoz vezet. Az átbújás után kis terem következik, melyből kb. 10 méter magasságig belátható tágas kürtő indul felfelé. Újabb átbújás vezet a végponti teremig, amely kb. 10x5 méter alapterületű, behajló sziklabordával tagolt, agyagos-törmelékes aljzatú. A bebújással szemközt bontási hely látszik, sziklában lefelé haladó szűk járattal. A teremből kis oldalkürtők, emelkedő jellegű járatok indulnak, felületükön vékony, foltszerű

agyagmaradványokkal, helyenként cseppkőkéreggel. A terem egyik oldalfülkéjében pár centiméter vastag vörösagyagos kitöltés, a kőzetet tagoló hasadékok némelyikében 0,5-1 cm-es fennőtt kalcitkristályok láthatók.

A barlangból a már megismert útvonalon juthatunk vissza a felszínre.

Javasolható tudományos kutatási témák a barlangban

- Kőzetszerkezeti mérések.
- Klímamérések, barlangbiológiai észlelések.
- Melegvizes eredetű morfológiai elemek tanulmányozása.
- Üledékkitöltés vizsgálata.

Irodalom

- Kovács Zsolt (1995): A Miskolc-Tapolca Várhegyi felhagyott mészkőbánya részletes földtani térképezése - Jelentés a Geokomplex Kft. Részére, 1-19. old.
- Lénárt László (1982): A miskolc-tapolcai alsó (Várhegyi, felhagyott) kőbánya barlangjainak térképezése - MLBE Évkönyv, 1982.
- Lénárt László (1983): A miskolc-tapolcai alsó (várhegyi) felhagyott kőbánya barlangjai - Borsod megyei Természetvédelmi Egyesület Évkönyve, Miskolc, 48-55. old.
- Papp Károly (1907): Miskolcz környékének geológiai viszonyai - A m. kir. Földtani Intézet Évkönyve. XVI., 87-135. old.
- Szlabóczky Pál (1983): Geológiai értékek veszendőben - Búvár, 1983. 10. 447-449. old.

5. Csoportélet

5.1. 50 éves találkozó

(Kovács Attila)

Augusztus 9-11. között rendeztük meg az egyesület és a szervezett bükki barlangkutatás 50 éves évfordulóját megünneplő találkozót. Az 50 évvel ezelőtti dátum 1952. június 30-a, a Magyar Hidrológiai Társaság Miskolci Csoportja Zsombolykutató Munkabizottságának alakuló ülése, ezt valljuk mind az egyesület, mind a szervezett bükki barlangkutatás megszületésének dátumaként. Bár a csoportot a korábbi fenntartó szervei többször is megszüntették, az újraszerveződő, újrainduló barlangkutató csoportokat a teljes személyi átfedés és azonosság miatt a korábbi társaságok jogutódjának lehet tekinteni. Ezért gondoljuk úgy, hogy a mai MLBE az egykori Zsombolyosok utódja, örököse. Ezt bizonyítja, hogy a Zsombolyosok alapító tagjai közül többen ma is (tiszteletbeli) tagjai az egyesületnek, és a (szellemi) örökségünk is megvan: az alapítási jegyzőkönyv, az egykori túrajelentések, térképek, vázlatrajzok, naplók, vízfestési jegyzőkönyvek, jelenléti ívek, mind-mind megtalálhatók az egyesület irattárában.

Az 50 év alatt 450 nyilvántartott tag fordult meg a változatos (munkabizottság, hidrológiai szakosztály, TDK csoport, sportszakosztály, majd egyesület) szervezeti formájú csoportban, a tagnyilvántartásba soha be nem került, rövid ideig a csoporthoz tartozó személyek, szimpatizánsok számát pedig becsülni sem próbáltuk. Ezért nagy létszámú találkozóra számítottunk. A készülődés már évekkel korábban elkezdődött, a szervezés azonban az év elején indult be igazán. A név és címlisták összeírása, a meghívók megfogalmazása és postai elküldése mellett Burdiga Ottó jóvoltából (az általa készített elektronikus adatlap kitöltésével) az Interneten is lehetett jelentkezni. Az évek óta húzódó barlangász emlékmű tervezése is megkezdődött, és kivitelezése is sikerült a találkozó idejére.

A Kovács Attila szerkesztésében készülő, a csoport történetét feldolgozó kiadvány összeállítása is végső fázisába került, de végül a találkozóra nem készült el.

Az 50 éves találkozóra és kiadványra F. Nagy Zsuzsanna pályázati tapasztalatával próbáltunk pénzt szerezni. Pályázata sikeres lett, a 225 eFt saját erő mellé kaptunk még 1 mFt-ot, amit a nyár közepén meg is szavaztak (KvVM, KAC G-keret), de sajnos csak az év végén kaptunk róla értesítést. A pénzt azonban még az év végéig sem tudtuk felvenni, az átvétellel kapcsolatos adminisztratív problémák (különböző igazolások beszerzése arról, hogy létezünk, és nem tartozunk fűnek-fának) miatt.

A találkozó előtti héten felpörögtek az események. Többen felköltöztek Létrásra: készült az emlékmű, épült a büfé, felújítottunk árnyékszéket, padokat, asztalokat ... csak sajnos végig esett az eső. Ez ijeszthette el a vendégeket is, mert a várt 250-450 vendég helyett csak kb. 100 egykori és jelenlegi tag érkezett meg a találkozó csúcsponti napjának számító (és hihetetlen, de esőmentes) szombatra, és a velük tartó családtagokkal és egyéb vendégekkel együtt is csak kb. 180-an voltunk. A résztvevők az eltelt 50 év minden korosztályát képviselték, az alapító tagoktól a jelenlegi tagjelöltekig. A vendégek között jelen voltak más bükki csoportok képviselői is, valamint számos külföldi vendég, elsősorban a több évtizedes közös múlttal rendelkező lengyelországi Bobry klubtól, valamint a friss kapcsolatnak számító kielcei és gorzowi kutatóktól. (Gyúró Lehelt a kielcei Speleoklub Swietokrzyski - Szentkereszthegyi Barlangász Klub tiszteletbeli taggá választotta. Az erről szóló oklevelet és a tagsági igazolványt a találkozón nyújtották át neki.) Rimaszombati barlangász barátainkat Pászer István és Tibor (Füles) képviselte. A viszonylag kis létszám ellenére szokatlanul sok nevezője volt a Maxi Kupa gyorsasági barlangász versenynek, amely a nevéhez méltóan vizes, rendkívüli patakot nyelő Létrási-Vizes-barlangban zajlott. A barlangban a lengyel csapatoknak a megfelelő útvonal megkeresése jelentette a nehezebb feladatot. A verseny győztese a Ferenczy Gergely - Oláh Tamás páros lett, 17' 55" idővel. Késő délután került sor a barlangász emlékmű felavatására a Láner Olivér-barlang bejárata mellett. Az egyesület saját költségén létrehozott emlékfal és emléktábla régi óhajunk megvalósulása, ahol ezentúl jelképesen is eltemethetjük halottainkat. Este Kovács Attilának szavazta meg a csapat a Láner Kupát. A tábortűzi nótázás mellett az idei Mamet túrán készült (és még pár másik) filmet nézhetett aki akart a videó kivetítőn, és a szombati nap záróeseményének, az esti tábortűznek is csak a végét mosta el az eső.

Mindhárom napon kevés számú, nosztalgia-jellegű barlangtúrák indultak. A találkozó igazi jelentősége az, hogy van egy olyan barlangkutató egyesület, amely a sok probléma ellenére is meg tudta ünnepelni fennállásának ötvenedik évfordulóját, jó hangulatban úgy, hogy azon a kezdetektől napjainkig minden korosztály képviseltette magát.

Lénárt Lászlónak az emlékfal avatásán elhangzott beszéde:

Kedves Kutatótársak!

Régi adóságunk törlesztésére gyűltünk most össze. Amikor 1977-ben elkészítettük csoportunk első 25 évéről a kiadványunkat, abban még csak három név mellé kellett keresztet tennünk. Már ekkor felvetődött, hogy halottaink tiszteletére egy barlangász emlékművet kellene építenünk. Beszéltünk róla, de nem történt semmi.

A miskolci szervezett barlangkutatásról szóló 1987-es MTESZ kiadványban a halottak száma 11-re emelkedett. De az idő még ekkor is haladt a maga tempójában, az élők inkább magukkal foglalkoztak, az emlékmű továbbra is csak terv és beszédtéma maradt.

Közben a Láner-barlang bejárati sziklafalán spontán módon egyre szaporodtak az emléktáblák, s azok természetvédelmi, esztétikai és kegyeleti okok miatt sem tölthették be eredeti hivatásukat.

Ilyen előzmények után az önálló, szervezett miskolci barlangkutatás megindulásának 50. évfordulója kapcsán az MLBE saját költségén elkészítette ezt az emlékművet, melyet most avatunk fel.

Az emlékművön pillanatnyilag 34 név szerepel. Egy részük az 1952-ben megalakult "Zsombolykutató Munkabizottság" tagja volt, másik részük a "Zsombolyosok"-nál is dolgozott, de utána más miskolci barlangkutató csoportban (Hermanosoknál, Bányászoknál) fejtett ki aktív barlangkutató tevékenységet.

Sajnos, sok olyan, fiatalon meghalt kutatótárs neve is szerepel a listán, akik csak a "Zsombolyosok"-ból kinőtt Marcel Loubens Barlangkutató Csoportnak (később Egyesületnek) voltak tagjai.

A 34 kutatótársunknak halálukban is különböző sors jutott. Sokuk még ma is dús virágcsokrok alatt nyugszik, másnak a sírján halottak napján is csak egy-két, barlangkutatók által gyújtott gyertya világít. Vannak, akikre kopjafa emlékeztet, van, akinek hamva a Létrási-patakon keresztül a Létrási-Vizes-barlangban nyert örök nyugodalmat. És vannak olyanok, akiknek haláluk sem tisztázott, nyughelyük máig is ismeretlen.

Egyet viszont emelt fővel mondhatunk el: egyetlen kutatótársunkat sem kellett barlangi baleset miatt a temetőbe vinnünk. Azt hiszem, a sokezer barlangi leszállás, a soktízezer barlangi munkaóra után erre méltán büszkék lehetünk, bár sokszor csapkodtak a fejünk felett villámok ...

Barlangkutató társaink zöme egyszerű ember volt, de mind nagyon szerette a barlangokat, a csend világát. Jól érezték magukat a barlangkutató társaik között, szívesen mentek együtt barlangot kutatni, túrázni. Sokukról sehol, semmiféle méltatás soha nem jelent meg. Ezért engedjétek meg, hogy az emlékművön szereplőkről egy-egy gondolatot elmondjak, egy kicsit mindenkiben tudatosítva, kit is takar igazán az ott szereplő név.

A tábla készítésének pillanatában ismert halottaink ABC sorrendben a következők:

Balás Anna

A 70-es évek elejétől sokat járt a marcelesekkel barlangba. Debrecenbe kerülésekor ott önálló barlangkutató csoportot hozott létre, de régi kapcsolatait akkor sem adta fel. Gyermeket várva halt meg.

Balogh Ferenc a. Tuta

A Zsombolykutató Munkabizottság első elnöke. Hatalmas termete miatt barlangban sosem volt, de a feltárásoknál a kötelet igen sokszor tartotta.

Borbély Sándor a. Kepi

A Zsombolykutató Munkabizottság első titkára, a szervezett miskolci barlangkutatás létrehozója. Az MKBT létrehozásának harcosa, első miskolci társelnöke. A miskolci barlangkutatók munkáját mindenhol érdemének megfelelően igyekezett elismertetni. Irodalmi, szervező, vezető és tudományos munkássága országosan is kiemelkedő mértékű volt, de azt csak részben ismerték el. A fiatal barlangkutatókat szívesen látta el tanáccsal, információval, saját maga mért adattal, régi publikációval.

Borka Attila

Sokat járt a marcelesekkel barlangba, ill. egyéb tevékenységükben is gyakran részt vett. Több MKBT szervezésű tanulmányúton is képviselte egyesületünket. Otthoni balesetben halt meg fiatalon.

Csontos Sándor a. Partizán

Régi zsombolyos volt, sok barlangjáró és feltáró munkában vett részt. A Bányász Barlangkutató Csoport megalakulása után ott barlangászott. Mint régi barlangász, Létráson később is igen gyakran megfordult, megözvegyülten második feleségét is a létrási öreg természetjárók közül választotta.

ifj. Csontos Sándor a. Cumis

Régi zsombolyos volt, sok barlangjáró és feltáró munkában vett részt. A Bányász Barlangkutató Csoport megalakulása után ott barlangászott.

Danó László

Sasvári Ferenccel együtt igazi barlangos partizán volt, de gyakran bekapcsolódtak a zsombolyosok munkájába. Nevét a Danó-lyuk őrzi.

Fabó Tamás

Ő már a 70-es évek végén aktivizálódott korosztály tagja volt. Lelkes, nagy munkabírású, jó barlangászt ismertük meg benne. Komoly betegségben, fiatalon halt meg.

Farkas János

Régi zsombolyos volt, sok barlangjáró és feltáró munkában vett részt. A Bányász Barlangkutató Csoport megalakulása után ott barlangászott.

Gonda Gyula

Viszonylag idősen került a csoporthoz akkor, amikor az egyetemről 1977-ben mennünk kellett. Álma az volt, hogy önálló egyesületté alakítsa a csoportunkat. Hatalmas munkával, sok külső és belső ellenállást legyőzve hozta létre a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesületet, melynek első elnöke lett. Tervét én is elleneztem, de azóta sokszor rájöttem, mennyire igaza volt. Sokéves, kegyetlen szenvedés után halt meg.

Gyenge Lajos a. Apuh

Régi zsombolyos volt, sok barlangjáró és feltáró munkában vett részt. A Bányász Barlangkutató Csoport megalakulása után ott is barlangászott, de végül a Herman Ottó Barlangkutató Csoportnak lett meghatározó vezetője. Az István-lápai-barlang feltárásában szerzett elévülhetetlen érdemeket.

Jurek Sándor a. Mancsi

Régi zsombolyos volt, sok barlangjáró és feltáró munkában több évig igen aktívan vett részt.

Király Lajos

Erdőmérnök, az MHT Borsodi Csoportja elnöke, a zsombolyosok igazi támogatója, patrónusa. A Forrás-völgyi víztározó tervének lelkes szószólója volt.

Kiss Attila a. Lajhár

Hosszú éveken keresztül a csoport egyik leglelkesebb barlangásza volt, pedig mindkét lába paralízises volt. Világosan gondolkodó, segítőkész társunknak bizonyult a külszínen is. Kegyetlen betegségben halt meg.

Korbacska Katalin a. Troppauer Hümér

Régi zsombolyos volt, inkább a külszíni munkákkal segítette a csoport tevékenységét. Argentínában, máig ismeretlen körülmények között eltűnt.

dr. Krompaszky Géza a. Gézaó

Régi zsombolyos volt, barlangba keveset járt, inkább a külszínen segített. Jogászként a csoport ügyes-bajos dolgait intézte. Az Anna- és az István-barlang háború utáni megnyitásában szakmai tudásával sokat segített.

Láner Olivér

A SAO-nak (Societas Antrorum Obscurorum = Sötét Barlangok Kutatóinak Szövetségének) a megalapítója, mely a szervezett miskolci barlangkutatás egyik nem hivatalos elődje volt. A zsombolyosok egyik, hosszú időn keresztül legaktívabb tagja, később meghatározó vezetője lett. Leromlott egészségi állapota miatt a barlangkutatást ugyan már egy idő után már nem tudta csinálni, de a csoport tagjaival az utolsó pillanatáig rendkívül aktív volt a kapcsolata.

Lukácsik József a. Sógor

Régi zsombolyos volt, sok barlangjáró és feltáró munkában vett részt. A Bányász Barlangkutató Csoport megalakulása után ott barlangászott. Mint régi barlangász, Létráson később is igen gyakran megfordult.

Lukácsik Józsefné

A Zsombolyosokhoz tartozott, sok éven keresztül ő volt az első számú tábori szakács.

Molnár Gyula a. Csufi

A legelső időtől igen aktívan vett részt a Zsombolyosok munkájában. Elsősorban a feltáró kutatás érdekelte, a Szepessy-barlang első bejárásánál ő volt az egyik a "három aranyásó" közül.

Nagy Flórián a. Fofó

A nyolcvanas évek elejének fiataljai közül való. Kiemelkedő munkát végzett a Lakatos Iván nevével fémjelzett bükki és aggteleki barlangokat bemutató film több hónapig tartó elkészítésében. Szívesen vett részt a tudományos barlangkutató munkákban is. Nagyon fiatalon, önhibáján kívüli üzemi balesetben halt meg.

Nahalka Ferenc a. Nahalgó

Rövid ideig dolgozott a csoportban, de addig nagyon aktív, meghatározó személyiség volt.

Podhorszky István

Erdőmérnök, a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület első titkára volt. Néhány éves barlangász tevékenysége után, fiatalon, súlyos betegségben halt meg.

Prahács Katalin, Borbély Sándorné

A Zsombolyosok alapító tagja, sokat járt barlangban, elsősorban férjével, Borbély Sándorral. Külszínen és a szervezési munkákban is sokat segítette a csoportot, ill. férjét. A barlangászokat férjével együtt idős korában is igen nagy szeretettel fogadta, szívesen elevenítette fel a régmúltat is.

Sasvári Ferenc

Danó Lászlóval együtt igazi barlangos partizán volt, de gyakran bekapcsolódtak a zsombolyosok munkájába.

Sebestyén István a. Sebi

Geológusmérnök, a barlangokat a hetvenes évek elején, egyetemista korában kezdte el kutatni. A feltáró munkán kívül a csoport tudományos barlangkutatásában is jelentős részt vállalt. Nevét a Barlangász Himnusz megírásával örökre beírta a miskolci és a magyar barlangkutatás emlékkönyvébe. Hamvait a létrási patak vitte örökre a "csend világába".

dr. Somogyi György

Fizikus, az ATOMKI nemzetközi hírnevű kutatójaként foglalkozott a bükki barlangok radontartalmának mérésével. A nyolcvanas évek közepétől csaknem egy évtizedig járt Létrásra detektort cserélni, gyakran külföldi, szakmai vendégeivel. A Hajnóczy-barlangban egy detektorcsere végén, a bejárati ajtón kikúszva szívinfarktusban halt meg.

Soós István

Régi zsombolyos volt, az alapításkori időből.

8), szlovákiai magyar 2, magyar 13. Egyéb, vendégnek számító családtagok (házastárs, gyerekek, stb.) kb. 30 fő. Az összes résztvevők száma így kb. 180 fő volt. A házon kívül alvók kb. 25 sátort állítottak a réten, az őrzött tekenősi parkolóban kb. 30-40 autóra kellett vigyáznunk.

A találkozón megettünk kb. 30 kg húst, a 60 kg kenyérből kb. 20-25 kg megmaradt. Megittunk 2 hordó és nyolc tálca sört, a tömény italról nincs pontos kimutatás, de egy szerencsétlen döntés miatt a büfé (nem túl jelentős, de) teljes nyeresége tömény italban maradt, amit utólag kellett valahogyan értékesíteni.

Az érkezéskor mindenki kapott egy emléklapot és egy képeslapot a találkozó emblémájával, illetve amíg jutott, egy emblémás kitűzőt is. Ebből csak 150 darab volt, gyorsan elfogyott, de szerencsére a kielceiek is osztogatták a saját csoportjuk emblémás kitűzőjét is, azzal vigasztalódhatott, akinek nem jutott. (Ígértük, hogy a kitűzőből később csináltatunk még, de erre azóta sem került sor.) Az emléklap és a képeslap 500-500 példányából még ma is van, pedig a végén már több példányban is osztogattuk. Ugyancsak sok megmaradt a jubileumi emblémával díszített pólóból is. Ezt 1000 Ft-ért adtuk, ennek árába kb. 200 Ft támogatás is be volt építve. Kifejezetten a találkozón való részvételért nem kellett fizetni a résztvevőknek, de két gyűjtődobozt is kihelyeztünk a regisztrációhoz. Az egyikbe a találkozó megrendezéséhez és a vacsora elkészítéséhez lehetett beletenni az önkéntes hozzájárulásokat, a másikba helyezett összeggel a jubileumi évkönyv megjelenését lehetett támogatni. Aki akarta előre befizethette az évkönyv árát is, ami egy korábbi közös szerkesztőbizottsági-vezetőségi döntés alapján jelképesnek tekinthető 500 Ft-ban lett meghatározva. (Eddig összesen 4000 Ft-ot fizettek be előzetesen.) A támogatások (vacsora és évkönyv), a póló eladások és a büfé nyeresége együttes összegéről ma (2004 augusztusában) már nem lehetett találni pontos kimutatást, a 2004. évi gazdasági beszámoló írásos anyagának birtokában sem. A kiadásokról van részletes lista, ennek összege (a jubileumi évkönyv nélkül!) 871eFt. (Ez az emlékmű, emléktábla, faanyag, koszorú, főzés, utánfutó, benzin, posta, fénymásolás, stb. költségeiből adódik össze.) A találkozót egy pillanatig sem terveztük nyereségesre, azonban ehhez képest sem túl sok a kb. 150eFt (60-70eFt támogatás + 80-90eFt büfé) összbevétel. A megmaradt pólókat eddig többnyire reprezentációs célra használtuk fel (pl.: ajándék túravezetésért, szóróajándék külföldön, stb.), és a jubileumi évkönyv is további (tervezett!) veszteséget fog "termelni", hiszen az 500 Ft-os ára mellett kb. 1600 Ft-ba kerül az előállítása az egyesületnek. Ezen felül sok tiszteletpéldányt fogunk kiadni, és számos helyre küldünk majd ajándékba belőle.

Ha az egész heti esőzés helyett végig napos, száraz idő lett volna, valószínűleg sokkal többen vállalkoztak volna a hétvégét Létráson tölteni, és a találkozó anyagi mérlege is sokkal kedvezőbben alakulhatott volna. Azonban a célját így is elérte: megépült végre a barlangász emlékmű, a teljes 50 év korosztálya találkozhatott egymással, felfrissültek és megújultak nemzetközi kapcsolataink, régi tagok kezdtek újra érdeklődni az egyesület után, és általában felpezsdült az egész egyesületi élet. Ez utóbbi mutatója és eredménye a tagjelöltek számának növekedése, a lelkes feltáró és térképező túrák és a lendületes, szép eredményeket elérő kutatótáborok. Mindezekről azonban már a következő évkönyveinkben lehet majd olvasni.

5.2. Halottaink

(Kovács Attila)

GONDA GYULA

Május 6-án, hosszas, súlyos betegség után, végül tüdőgyulladásban halt meg Gonda Gyula, az MLBE tiszteletbeli tagja, egykori (1979 és 1983 között) elnöke. Temetése május 13-án, 14.30-kor volt Miskolcon, a Deszkatemetőben. Rokonai nemigen voltak, csak remélni lehetett, hogy a barlangászok

minél nagyobb számban jelen lesznek a temetésen.

Gonda Gyula az első elnöke volt az egyesületnek, az alapító elnöke. Az egyesületi forma felvétele az ő ötlete volt, így lettünk az ország első önálló barlangkutató egyesülete, azután hogy a MEAFC-ból végképp kiebrudalták a csoportot.

Igen ellentmondásos volt a személyisége, meglehetősen autokratikus vezetőnek tűnt. Az akkori fiatalok, akik abban az időben csatlakoztak a csoporthoz, nem szimpatizáltak vele túlságosan, de az öregeknek is volt kifogásuk a stílusával. Ezért aztán 1983-ban lemondott. Ezután, amíg tudott, elég aktívan barlangászott, talán a nyolcvanas évek végéig, amíg a betegsége és a családi problémái engedték. Lemondása után visszafogott, csendes ember maradt, már nem avatkozott bele az egyesület életébe.

Sok mindenki vitatkozott vele korábban, mert szabályozni akarta a barlangjárást, és ragaszkodott a létrási ház rendjéhez. Ez teljesen érthető, mert azt senki sem vitathatja el tőle, hogy az akkori (sport)szakosztályból szervezett barlangász egyesületet alkotott, az elsőt az országban. Aktív része volt az első alapszabály megszerkesztésében is, amely a monda szerint egy horgászegyesület alapító okirata alapján készült. A Speleo Gmk. (ma Kft.) létrehozásával munkákat és pénzt szerzett a frissen alakult egyesületnek. Amikor a felújítás kapcsán ki kellett költöznünk a létrási házból, és utána nem költözhettünk vissza, kijárta Stregova Sándornál, a BNP akkori igazgatójánál, hogy az MLBE megkaphassa használatra a ház középső helyiségét, amit aztán bútorokkal és eszközökkel 1982-ben be is rendezett. Az ágyak, a gáztűzhely, a bútorok egy része (már ami megmaradt), az ő szervező és cselekvő munkájának a gyümölcse. Barlangi mentőgyakorlatokat szervezett és mentőszolgálati bázis építését kezdte meg Létrás-tetőn. Ugyanakkor sokan támadták a barlangos oldalról, de a munkák és az abból befolyó pénzek miatt a Speleo Gmk. felől is.

Már hosszú évek óta tudtuk róla, hogy nagyon beteg. Rengeteget változtatott rajta a kór, megfáradt öregember lett, sokan Maxi temetésén is összesúgtak: lám, Gyulát már hamarabb eltemette volna mindenki. Nemcsak az idő, a betegség, de mi, az MLBE tagjai is elég méltatlanul bántunk vele. Amíg a betegsége engedte, eljárt az avasi református gyülekezetbe. Életének végén a családja elhagyta, barátai nem voltak, csak egyetlen ember maradt mellette: Leskó Péter, volt barlangásztársa istápolta, aki a gyámja is lett.

Ha nem is nagyon akadt valaki, aki valami keveset, igazán szívből szólót tudott volna mondani a temetésén az egyesületből, hiszen sokan egyáltalán nem is ismerték, azt mindenképpen megérdemelte, hogy az 50-éves találkozón az emlékmű avatásánál érdemeit kiemeljük, és barlangász körben tisztességgel elbúcsúztassuk.

KISS ATTILA

Egész életét végigkísérő bicegése után (amiről a becenevét is kapta), egy hirtelen jött súlyos betegségben, április 7-én halt meg Kiss Attila, egy budapesti kórházban. Erről Komlóssy Attila értesített elektronikus levélben néhányunkat: "*Kiss Attila, alias Lajhár, a Marcel Loubens csoport kutatója, aki emlékezetem szerint 1966-ban kezdte a barlangászást, a héten meghalt. Betegségét türelemmel viselte. Számomra óriási akaratereje volt a megkapó. Most is előttem van amikor Ödön (Láner Olivér) segítségével először jelent meg Létráson, majd később, hétről-hétre, akarva, újra és újra kínozva magát jött fel Létrásra. Ott voltam, amikor ragyogó arccal jelent meg a háznál, hogy először életében teljesen egyedül jött fel. Akik ismertük, tudtuk, hogy ez a "győzelem" az, ami a későbbi barlangos életében és munkájában is naggyá tette előttünk. Sajnos, ő is elment ...*"

Hamvasztás utáni temetése 12-én volt a Mindszenti temetőben. Hideg idő volt, vékony hó borított mindent. Nagyon sokan voltunk. A papi beszédet követően dr. Lénárt László búcsúztatta:

"*Kedves Attila, kedves Lajhár!*

Azt hiszem, egyikünk sincs most jó helyen. Te egy urnában vagy, én pedig megpróbálok a barlangos cimborák nevében is elbúcsúzni tőled, néhány személyes emléket felidézve.

Volna néhány ötletem, mit kellene csinálnunk. Néhány olyan dolgot, amit eddig is, és

igencsak jól éreztük magunkat közben.

Például mehetnénk együtt barlangba, úgy, mint a hetvenes évek legelején. Én, a kezdő egyetemista, aki adatokat gyűjtött a barlangban, készülő dolgozatához. Te, a tapasztalt barlangász, akit ugyan a mérési eredmények nem nagyon érdekeltek, de szívesen jöttél velem barlangba. Segítettél, mert a barlangászok között ez így szokásos. Élvezted a barlangot, mert azért csináltad te is.

Például nézhetnénk, hogy hogyan játszanak együtt néhány éves gyerekeink. A lakásainkban, vagy kint Létráson, második otthonainkban. Bár régen volt, jó rá visszaemlékezni. Jó lenne ezekre együtt visszagondolni.

Például dalolhatnánk együtt Létráson, a tábortűz mellett, néhány tucat hasonló barlangász társaságában. Egy-egy jó barlangász túra után, fáradtan, de rendkívül elégedetten. És nóta közben vitatkozhatnánk is. Hiszen az is egy igen jó dolog, ha meg tudjuk beszélni a világ dolgait, úgy mellékesen. Te mindig határozott voltál, nekem is volt véleményem, de ezek csak véleménykülönbségek voltak. És másnap nyugodtan adtam a kezedbe azt a kötélvéget, amellyel engem biztosítottál túránk során. Tudtam, hogy vigyázni fogsz rám.

Például mehetnénk megint egy olyan barlangi mentésre, amelyben a Király Lajos-barlangból kellett a cimborákat a felszínre segíteni. Izgultunk a felszín alatt maradtakért, együtt örültünk a sikeres mentésnek.

Például mehetnénk együtt Tolcsvára szüretelni, ahol barlangos brigádként jelentünk meg, aztán hosszú évtizedeken keresztül rendszeresen visszajártunk segíteni, élvezni egymás társaságát, jól érezni magunkat.

Folytathatnám a példákat, de a helyzet most más. Te egyedül indultál utolsó barlangtúrádra. Ez a barlangtúra - hitünk szerint - gyönyörű, megismételhetetlen, de a barlangnak, ahová mész, csak bejárata van, kijárata nincs. Ez a barlang hatalmas, tele van ismeretlen, felfedezni való részekkel, és könnyű, öröm benne haladni. És tudom, hogy a mélyében, fantasztikusan szép cseppkövek között, álomszép meleg vizű barlangi tó található. És itt várnak téged azok a barlangász cimborák, akik már végigjárták az utolsó barlangtúrát: Olivér, Borbély Sanyi bácsi, Prahács Katalin, Podhorszky Pisti, az öreg Partizán, Kuksi, Fofó, Maxi, Sebi és még többen is. Ott lent megpihensz, szép környezetben, jó társaságban, a karbidlámpa fénye mellett, finom tolcsvai bort fogsz kortyolni. Csak hát ... nem jössz vissza, itthagysz bennünket végleg.

Ott voltunk Létráson, amikor a barlangász himnuszt megírta Sebike, s az elsők között voltunk, akik azt megtanulták. Engedd meg, hogy a refrént most felidézzem!

"Sej, haj, nem bánom én,
ha a síromon nem lesz kereszt;
aki nem látta még a csend
világát, úgysem érti ezt."

És te jártál a csend világában, megértetted, ott jól érezted magad, és most végleg visszatérsz oda. Karbidlámpád fénye örökkön világítson neked, és fényedet látva mi emlékezni fogunk rád."

Kiss Attila halála dr. Gyurkó Pétert több vers megírására is ihlette, búcsúzva ezzel Lajhártól, és emlékezve eddigi halottainkra:

Eltávozott barlangászok emlékére

Mottó: Mindazok emlékére, akikkel együtt kutattuk az örök éjszaka világát. Most Mi emlékezzünk Reájuk, egykor Ti emlékezzetek Reánk!

Elmentetek fel a csillagokba,
Ha láttok minket, küldjetek égi jelt,
S válaszul, hogy mi ezt észrevettük,
rakunk nagy-nagy tábortüzet.

Fiúk, lányok, kik a túlparton vagytok,
Fakul a képetek, kopik az emlékezet,
Barlangi túrák, dalos tábortüzek emlékeként,
Egymásra csúsznak hónapok és évek.

Föl, fölvillan egy-egy barlang emlékképe,
Kik túráztunk együtt, hogyan, és mikor,
Mit tártunk fel, jártunk be dicsőségre,
Akkor még jó erőben, gondtalan s boldogan.

Szaporodik ott fenn a barlangász tábor,
Hogy elmúlt 50 év, egyre népesebb,
Fogynak itt lenn az öregek s a hagyományok,
S hogy emlékezzünk reátok, küldjetek csillagfényes égi jelt.

Éjféli tábortűz

(Kis Attila alias Lajhár emlékére)

Parázsló, hamvadó tábortűz éjfélkor,
Létráson, a Bükkben, a ház előtt,
Fönn holdfény és csillagok, lent suttogó erdő,
A tűz körül halott barlangászok szelleme jár.

Pihenni tért a tábor, víg dalok után,
Holnap reggel barlangi túra vár.
Csend ül a házra, csendes a tábor,
A tűz körül halott barlangászok szelleme jár.

Látták a vidám fiúkat, hallották a nótát,
Ültek, daloltak ők is itt egykoron,
Most fenn a csillagokon túl az égiekkel vannak,
A tűz körül halott barlangászok szelleme jár.

Elmentek. Ki régen, ki szinte a minap,
Egyre többen, szaporább a mennyei sor,
A Földön idézzük emlékűket olykor,
A tűz körül halott barlangászok szelleme jár.

Éjfélkor visszatérnek újra és újra a tűzhöz,
Tuskókon ülnek, úgy, mint egykor,
Emléket, dalt, barlangot, barátot idézve,

A tűz körül halott barlangászok szelleme jár.

Miskolc, 2002. április *dr. Gyurkó Péter*

5.3. Túrák

5.3.1. Bihar

(Kovács Attila)

2002. április 26.

A Sári tervezte/szervezte túrára (Lehel lebeszélése ellenére - miszerint Pádison májusban még sízni szoktak, most pedig még három méter hóra számíthatunk) öten indultunk: Sári, Misi, Janó és Ildikó, valamint én, a Speleo Kft. Nissan buszával. Pénteken reggel ½9 körül indultunk Miskolcról, a Technika Háza parkolójából, szép, napos időben. Szombatra nagy esőt jósoltak.

A határon gyorsan átjutottunk (1 óra), Nagyváradon (Oradea) a piacon szintén gyorsan átváltottunk 21.000,-Ft-ot lei-re, aztán irány Belényes (Beius), majd a kövesúton Petrosz (Kövesd - Pietroasa). Kb. 1 óra alatt értünk fel a Bál-rétre (Balileasa), eleinte napsütésben, később borult ég alatt. Odafönt hófoltokat csak elvétve láttunk, ha volt 3 méteres hó, az már elolvadt. A Bál-réten eldöntöttük: előbb lemegyünk Glavojra (Glavoi). Bámultuk a rengeteg suvadást, a patakot, a forrást, a hatalmas rétet. Rajtunk kívül nem volt senki.

Kis sétaként átszaladtunk megnézni a Cirkusz-ponort (Izbuc ponor). Közben percekre kisütött a nap.

Felmentünk Pádisra. A 200 méternyi szintkülönbség nagy hófoltok formájában jelentkezett. Pár ilyenen átevickéltünk, de a turistaház felé nem tudtunk eljutni. Nem volt mély a hó, csak annyira, hogy megfogja az autót. Próbálkoztunk a réten át is, letaposva ezernyi sáfrányt, de majdnem ottmaradtunk az egyik hófoltnál. Visszafordultunk, elmentünk az erdészházhoz, az nyílt terepen volt, arra nem volt hó. Elvileg ott aludhattunk volna sátorban, sőt az erdész mutatott egy szobát is egy melléképületben, de végül átmentünk (átvezetett) Varasóra (Varasoaia), ahol a frissen elkészült faházak egyikében (4-személyes) aludtunk 300.000 lei-ért (kb. fejenként 500,-Ft). A nagy ház fűtött emeletén egy 15 fős pesti túra-csapat tanyázott. A faházban lámpa is volt meg tévé is, csak a hegyre feljövő villanyvezetéket tépte el télen a hó. Nem fáztunk: a paplanszerű takaró meglepően meleg volt.

április 27.

Reggel - miután az udvaron háziasszony letörölt nekünk egy hatalmas faasztalt az esővíztől és megreggeliztünk (a lócák fájában benne maradt a víz - tapasztaltuk, amikor ráültünk) - elindultunk a Szamos-bazárba (Izvorale Somesului). Kényelmesen haladtunk, közben meg-megeredt az eső. Bámultuk a hatalmas sáfrány-mezőket, megnéztünk egy jókora víznyelőt, meg még néhányat, majd egy kisebb nyereg után már fenyvesben és hóban lépdelve lábaltuk át a Meleg-Szamos kis forrás-erecskéit. Vastag volt itt még a hó, de többször beszakadt alattunk, főleg ott, ahol egy kis vízfolyás alul megvéknyította. Elevickéltünk a barlangfolyosó jókora bejáratáig, de néhány jéglefolyás miatt vége is lett ennek a túrának. Misi azért megpróbált átmenni az elsőn ... de túlélte. Kicsit bele akart csúszni a vízjárat szakadékába háttal, de valamilyen csoda folytán megakadt. (Szerinte: mert erősen kapaszkodott!) Sári szórt neki egy kis sarat a jégre, így kimászott.

Visszamentünk, és a ház közeléből, a Balogh Ernő-tó (Lac Varasoaia) mellett induló jelzett úton felmentünk a Boga-szirtre (Pietra Sura Boghii). Útközben a fenyvesekben itt is sok hó volt. Miután eleget nézelődtünk a hatalmas fal tetején, elindultunk tovább a peremen. Az ösvény mellett találtunk egy zsombolyt a letörés közelében. Itt Misi aludt egy kicsit. A tetőn az elágazásnál egy útjelzés ígért egy barlangot 10 percre (Karfiol- v. Gót-barlang - Pestera Sura Boghii). Elindultunk oda, de annyira levitt az út, hogy inkább feladtuk. Sári ment legmélyebbre, de ő sem jutott el a barlanghoz. Kár, mert nagy és érdekes barlang lett volna - tudtuk meg később.

Közben eleredt az eső és így is maradt hazáig (sőt reggelig). A Pádisi erdészház mellett értünk le. Így, zuhogó esőben is érdekes volt a hatalmas, fátlan fennsíki rész, az ezernyi suvadt gödörben levő kis tóval. Az egyikben még "szörny" is volt.

A délutánt és az estét a háziak által felajánlott csűrben töltöttük, ahol nem áztunk és tüzelhettünk. (Bár ez utóbbit a háziak hamarabb megelégelték, mint mi.) Főztünk, ettünk, beszélgettünk.

április 28.

Reggel - mielőtt továbbindultunk - lefényképeztük a házat. Nem mintha annyira mutatós lett volna (szegényes, igénytelen és ízléstelen, mint szinte minden ezen a környéken), hanem az aktív víznyelő fölötti lejtőre épített pottyantós budit, és a szennyvizét ugyanoda ereszteni készülő fürdő-ház tanulságos látványát akartuk megörökíteni. Változatos felhővonulások után kocsival lementünk Glavojra. A tegnapelőtti hóakadály jelentősen összehúzódott, már valaki át is ment rajta. Később láttuk, hogy a szomszédos havasokon is jelentősen csökkent a hó mennyisége, csaknem teljesen eltűnt.

Elindultunk a Csodavárhoz (Cetatile Ponorului). Borús, ködös idő volt, de reméltük, hogy javul napközben. Tettünk egy kitérőt a Hamlet-barlanghoz (Pestera Caput). Nem terveztük a bejárását, de nem is tudtuk volna megtenni a bele ömlő víz miatt.

Lebukdácsoltunk a Csodavár fantasztikus víznyelő bejáratához. Jó nagy volt a víz is, a köd pedig kb. a hatalmas száda tetejéig ért. Sári fent maradt fényképezni, én lementem a létrák alá. A hó elég vastag volt, de puha, ezért nem nagyon mertem rálépni, alattam tombolt a víz. A hóból kiálló sziklákon mentem. A lenti kisebb létráknak csak a teteje állt ki a hóból. Közben lejöttek a többiek is, kimásztunk a dolinából, átmentünk a másikba (a 3-asba). Misi a nyeregben aludt egy kicsit. A másik dolina alja vastagon havas volt. Körbejártuk és kimásztunk a most nagyrészt hóval borított kőfolyáson. Elindultunk jobbra, a kilátók felé menő körúton. Körbejártuk a Csodavárat - ekkor már folyamatosan sütött a nap, meleg volt, és egyre több túrázóval találkoztunk - majd visszamentünk Glavojra.

Ebéd után elindultunk a Galbina-szirtre (Piatra Galbenei). Felkapaszkodtunk a gerincre, majd az elágazástól a jelzést elveszítve átbukdácsoltunk az erdőn. (Közben útvonal-festő emberekkel találkoztunk, de nem tudtunk tőlük térképet venni, mert nem volt nálunk pénz.) A szirten pihentünk, nézelődtünk - közben Misi aludt egyet. Alattunk volt a Flóra-rét (Poiana Florior) és a Galbena-szurdok (Valea Galbenei), szemben látszott a Rozsdás-szakadék (Groapa Ruginoasa) hatalmas suvadása.

A csúcson ismét meglett a körtúra jelzése, ezen lementünk az Eszkimó-jégbarlanghoz (Focul Viu). Jó nagy volt a jég, csak a keskeny taposáson lehetett lemenni, Sári rögtön meg is mutatta, hogy hol nincs sár vagy fatörmelék a jégen: ott, ahol megcsúszott és meg sem állt a jéglejtő aljáig. Nézelődtünk, fotóztam, aztán visszamentünk Glavojra.

április 29.

Éjjel jó hideg volt, fáztam is, reggel a rét deres volt, a sátorra ráfagytak a bő harmat vízcseppjei.

Elindultunk Kiskohba (Chiscau), a Medve-barlangot (Pestera Ursilor) megnézni. A kicsit rozzant falu után modern fogadóépület várja a fizető vendégsereget - de nem hétfőn, akkor zárva van. Továbbmentünk. Mivel Sári vezetett, de Misi is bekapcsolódott a navigálásba, csak lóval vagy traktorral "járható" mellékutakra tévedtünk, de végül is eljutottunk Szegyesden (Sighistel) át a Szegyesdi-völgy (Valea Sighistel) bejáratához. Itt, miután a Nissan sikeresen vette a széles patakmeder görgeteg köveit és vizeit, letelepedtünk. Misi a pásztorral üríttette ki a boros demizsonját - pálinka számára. Az árban is megegyezett. A bortól az öregnek is megeredt a nyelve. (Réz)bányász volt (látta a karbidlámpám), szilikózis, urán - mesélte, engem 60 évesnek nézett, és beszélt a völgy barlangjairól. Ebben a témában Sári két Bihar-könyve alapján mi is tájékozottak voltunk, és du. 1 óra felé elindultunk. Kb. 5 km, 30-40 barlang - erre számítottunk.

Számos bivallyal találkoztunk, meg emberekkel, akik traktorral, lóval vontatták le a fát a völgyben. A fát a szurdok meredek oldalából dobálták le. (Azért lekiáltottak előtte!) Ezerszer átlábaltuk a patakot (Misi és Janóék csizmában jöttek), Sári fel-felszaladt egy-egy kisebb barlanghoz, de végül a Sárkány-lyukat (Dracoaia) már nem hagytuk ki: valamennyien felmentünk a hatalmas (kb. 12x13 méteres) szádájához. Érdemes is volt megnézni Szeletát idéző csarnokát, többnyire száraz, de beljebb kis tavakat rejtő mésztufa-gátjait, öreg cseppköveit.

Érdekes volt az aktív forrásbarlang, az Entz (Pestera Pisolta) is, ebbe Sári, Misi és Janó hazafelé még egyszer bementek, de csak 10-méternyit tudtak továbbjutni, mert nagy volt a víz.

A csúcs a József főherceg-barlang (Pestera Magura) volt. A völgyben levő "út" végénél (eddig sem volt igazán út, de innen egyáltalán nincs, csak a patak fér el a pár méter széles szurdokban) megy fel

egy jelzett ösvény a barlang bejáratához. Egykor le volt zárva, ezt az épített kőfal és az egykori vasrács roncsai jelzik. Sári Tikka lámpájával mentem, de ha többiek nem karbid-lámpával lettek volna, nem sokat láttam volna. Hatalmas barlang (sokáig a hegység második legnagyobb barlangja volt a Mézedi-barlang után), nagy folyosómagasságokkal (10-20 m). Egy mésztufagátas cseppkőlefolyás utáni négyméternyi lemászásig mentem (a többiek overálban voltak), az alsó ág - elbeszélésük szerint - vizes is, sáros is. Én visszabotladoztam az apró lámpával, bár így magában nem is volt olyan rossz, még a mennyezetet is láttam.

Utána átmentünk az azonos szintben levő Semsey-barlanghoz (Pestera Coliboaia). Ennek apró bejárata jókora előtérből nyílik, majd rögtön hatalmas teremben folytatódik. Sajnos hamar igen sáros folyosón kell haladni, innen megint visszafordultam. Később mentem csak vissza fotózni, amikor a csizmás, overálos többiek már kifelé jöttek. Én addig lementem a barlangból kifolyó víz forrásához, de hiába vittem fel vizet, a többiek nem ittak belőle, mert szerintük egy igen büdös, denevérürülékes barlangi tóból származott a víz.

A völgyben egyébként sok forrás ered, ivóvízzel nincs gond, a falu is az első nagyobb barlang forrásából kapja a vizét.

Visszaindultam az autóhoz, Siettem, 1 óra 5 perc alatt értem vissza. Gyorsan felállítottam a sátram belső vásznát száradni, mert reggel még jegesen szedtük össze.

Sötét lett, mire a többiek visszaértek. Ettünk, aludtunk.

április 30.

Éjjel esett az eső, reggel is bizonytalan napsütés volt csak, napközben inkább esett, mint nem. Átautóztunk az Aranyosfői-jégbarlanghoz (Ghetarul Scarisoara). Az út fel a hegyekbe szép volt, le az Aranyos-völgyén is, csak a sok szemét és az igénytelen, rozzant házak és építmények (hidak, utak, kerítések) csúfítják el, de nagyon.

Többször esett, emiatt a csak gyalog megközelíthető Bihar-kaput (Portile Bihorului) is kihagytuk. Út van, le is tértünk arra, csak egy bánya - ami az útra települt - nem enged tovább menni.

Az Ördöngős-völgy (Ordincusa) szurdokában többször kaptunk hatalmas záport, ezért a János-kapu (Poarta lui Ionel) és egyéb barlangok megnézését későbbre halasztottuk.

Feldöcögtünk a 11 km-es kövesúton 2 óra alatt a barlang közelébe. Nem tudom, hogy a faluba-e (Akol - Ocolae), mert végig házak voltak elszórtan, meg fűrészáru halmok, meg széldeszka kerítés. Ahol megálltunk volt egy büfé is, meg Pestera felirat is. Ház is épült éppen, az eső is esett, egy ember lapáttal agyonvert, majd lefejezett egy tyúkot - ezt néztük amíg ettünk a büfé fedett asztalainál ... nem unatkoztunk.

Egy pillanatra elállt az eső, elindultunk a barlanghoz, de megint rákezdett. A barlangháznál nem volt senki, átmásztunk a kerítésen ... ekkor dörrent ránk a becsmérlő kiáltás: "Civilizáció!" - horkantotta az őr abból az országból, ahol (szinte) minden igénytelen, koszos, rendetlen, műveletlen, csúnya - civilizálatlan. Kicsit kikacagtuk, aztán - ahogy kell - megvettük a jegyet és lementünk a hatalmas beszakadás fémlétráján a jeges részbe. Nagy terem, sok jég, kevés alakzat jellemző az első teremre. Az alsó rész ki van világítva (oda már nem jut le a külső fény) és rengeteg szép, formás jégoszlopa van. (Itthon tudtuk meg, hogy csak hágóvassal járható nagyméretű alsó része is van a barlangnak, sok képződménnyel.) Kb. egyórás nézelődés, fotózás után, amikor kifelé mentünk, már nagyobb csoportok tartottak lefelé.

Ledöcögtünk ugyanazon az úton. Janó és Misi megnézett egy forrásbarlangot a szurdokban, majd mindannyian a János-kaput. A barlangból patak folyik, a bejárat előtt szép mésztufa-lépcső növekszik. Az óriás szádát "lezáró" ajtó mögött döglött-karbid hegyek, zsákolva és zsákon kívül. (Állítólag a vezető használ karbidot! Civilizáció! - sikolthatnám.) Nem vittem lámpát, ezért csak a bejárati terem utáni belétrázott mésztufagátig mentem, de a többiek is visszajöttek 10 perc múlva.

Visszaautóztunk Kiskohba, a másnapi Medve-barlang reményében. Sötét lett, mire odaértünk. A falu fölötti diófa-ligetben aludtunk.

május 1.

Nem keltünk korán, megvártuk, míg odaér a Nap. 10-kor nyitott a barlang, addigra a sátrak is megszáradtak.

A barlanghoz fotós jegyet vettem, bár a csoport haladási tempója mellett elég nehéz volt B-idővel fotózni. A kijáratnál pedig rengeteg képeslapot lehetett kapni. A bejáratnál még semmit, csak kalcitból és cseppkövekből, meg egy kerámia-mackóból összerakott "díszeket". A barlang szép volt. Nagyon-nagyon szép volt. Nagy, tágas járataiban szépek és tiszták a cseppkövek.

Hazafelé sütött a Nap, 28-30 fokot ígért a rádió. A határon jó hosszú sor volt a magyar oldalon. 1½ óra alatt értünk át. Jó melegben száguldottunk Miskolc felé.

5.3.2. Lengyelekkel Alsóhegyen

(Gyúró Lehel)

Télen jelezte a kielcei csapat, hogy májusban jönnének egy hétre Alsóhegyre barlangászni. Vecsem, Almási, Meteor, Széki, Béke, Kossuth volt a kívánt menü. Sikerült egy hét szabit kivennem, hogy kísérni tudjam őket, Nóbi meg beszerezte a kutatási engedélyeket.

Vasárnap reggel volt a találkozó Marcsival és Kuckóval Miskolcon, onnan vonatoztunk el. Fegyenc megszerezte nekünk a VITUKI házat, oda tartottunk. Jött az SMS a lengyelektől, hogy várhatóan vasárnap délután 2 körül érkeznek majd meg, így nem siettük el a dolgokat. A vonaton összebújtunk a két lánnyal, miközben mindhárman jót kuncogtunk az előtérben velünk együtt utazó barna testvérek csodálkozó és irigykedő pillantásain. Megérkezésünk után bebuszoztunk Jósvafőre, az eső csöndes szemerkéléssel köszöntött minket, majd irány a ház. Bárkányi Csabi már várt minket, belaktuk a szobákat, majd nemsokára megérkezett Zenész is. Másnap Marcsival és Csabival hármasban elmentek a Vecsembe (Csabi Nivájával :-). Délután 2-kor leballagtunk Kuckóval a faluba, akkorra volt várható az első csapat érkezése, és némi fagylalttal enyhítettük az immáron hétágra sütő nap erejét. Fél 3-kor megérkezett a 3 autó, rövid kocsmakitérő után megindultunk a házhoz gyalog. Délután beszélgetés, kaja majd eldőlés volt a program, illetve Kuckó hazament. Másnap irány Alsóhegy, Vecsem. Zenészék előző nap az első akna alatt bennhagyták a köteleket, így csak azt kellett beszerelni, illetve a 200-as depó alatti részeket. Nyista problema, egészen a 90-es akna alsó nittjéig. Éppen átszereltem, a kantárban lógtam, mikor odafentről "Uwaga! Uwaga!" kiáltások, majd 2-3 halk csattanás törte meg a csendet. "B+, ezek lerúgtak a párkányról egy követ!" gondoltam és igyekeztem minél kisebbre összehúzódni, "nem erre jön, nem erre jön, nagy ez az akna, én kicsi vagyok ..." Puff! Telitalálat a jobb kézfejemen. Hirtelen félig lebénultak az ujjaim, talán ordítottam egyet, és valószínűleg káromkodtam is hozzá. Odaföntről kérdeztek, mondtam, hogy nincs komolyabb baj, de eltalált. Átszereltem, majd leereszkedtem az akna aljába. Fájt a kézfejem, de amennyire meg tudtam állapítani nem tört és nem ficamodott. Lassan leérkeztek a lengyelek is, kiderült, hogy nem kő esett rám, hanem egy poignée. Az történt ugyanis, hogy az egyik lengyel zár nélküli karabinerrel rakta az oldalára az eszközt, de az nem volt bekötve a hosszú kantárjába. Így mikor az akna beszállásánál átküzdötte magát a szűkületen, a szikla feltolta azt, közben kinyitva a karabiner nyelvét, majd mikor kicuppant belőle, akkor az egész kóceráj elindult lefelé, hogy 60 m-el lentebb az én kezemen pattanjon egyet. Hát ezzel véget is ért az én Vecsem túrám, indultam kifelé. Elég rossz érzés volt, különösen az átszereléseknél kellemetlenkedett. Alaposan el is fáradtam, a kijáratnál már csak az akaraterő hajtott kifelé a barlangból. Norbi volt a külszíni ügyelet, azt mondja, neki úgy tűnt, hogy annak ellenére, hogy többször is ránéztem kimászás közben nem láttam őt ...

Úgy másfél óra múlva szállingóztak a lengyelek, nem jutottak le a végpontra, 5 m kötél hiányzott hozzá. Vissza le a faluba, és irány Jósvafő. Délután borogatás és sebek nyalogatása. Másnapra lazább programot terveztem, elmentünk a Béke-barlangba. Kb. 11-kor indultunk gyalog a barlang bejáratához, elmentünk az Nagy-omlásig és vissza. A lengyeleket lenyűgözte a barlang, kattogtak a fényképezőgépek, és volt 1-2 mulatságos jelenet. Pl. van az a rész, ahol az ember szép méretes csavarokon ballag lefelé a falon. Mivel ott már megjött a víz, a következő száraz részen összegyűjtöttem a csapatot, de 3 ember nem érkezett. Kb 3 percnyi várakozás után visszaindultam, hogy mi van. Az egyik srác a felső csavaron gubbasztott ázott verébként, míg a másik kettő alatta beszélgetett. Kiderült, hogy az illető kezdő, és nem tud lemászni... A társai nem tudom miért nem segítettek neki, mindenesetre fél perc mutogatás után minden probléma nélkül lemászott. Kifelé a tempós haladás közben sikerült megtalálnom az egyetlen víz alatti mésztufagátat (száraz volt a barlang), és ezúttal a sípcsontomra szereztem egy méretes, kellemetlen zúzódást.

Kupára. 21-22-ét a Lakatos Kupán töltötték. Vasárnap este érkeztek vissza, de már nem mentek Létrásra, hanem a kempingben, a társalgóban aludtak, de előtte még Matyi elvitte őket a kocsmába. Hétfőn reggel ketten hazaindultak. A többiek Hegedűs Norbival a Feketébe mentek. Hazafelé jövet már, és később is, egész este, zuhogott az eső. 24-én Pico a Kecske-lyukba vitte őket. Kb. attól kezdve, hogy kijöhettek, megint zuhogott az eső. 25-én a Barlangfürdőbe mentek önállóan. Este "társasági életet" éltünk Lillafüreden, a konyhában. Fénykép-nézegetés, beszélgetés, ... Itt tudtuk meg, hogy a lodz-i lengyel barlangászok lefordítják a "Barlangolások ..." füzetet! (Kint élő, Lengyelországban férjhez ment magyar nők segítségével.) 26-án szabad, önálló programjuk volt, este kocsma. 27-én Magda és a férje kivételével a többiek reggel hazaindultak ...

5.4. Versenyek

5.4.1. Hágó Kupa - Lakatos Kupa

(Horváth Ibolya)

Megpróbáltam összeszedni az emlékeimet a Hágó Kupáról. Ennek ellenére sem sikerült a csapat nevét felidéznem. Arra viszont emlékszem, hogy nagyon élveztük a srácokkal (Pico és Tebe) a dolgot. Persze mondogattuk egymásnak, hogy ez nem igazi versenyre megy, csak szórakozni akarunk, de azért mégis elkapott minket a versenyláz. Az első feladat a Vizesben volt. Az 1-es - 4-es utat kellett megtenni. Közben volt egy olyan játék, hogy két részre osztották a csapatot a barlangban, adtak nekünk egy-egy ugyanolyan képet, amin volt néhány eltérés, és meg kellett ezeket keresnünk. Mi egész jó taktikát választottunk, mert azt csináltuk, hogy az egyikünk elkezdte leírni részletesen, mit lát a lapján, akinél meg a másik lap volt, az mindig szólt, ha nála eltérés volt ahhoz képest. Ez időre ment és azt hiszem, elég sok találatunk volt. Aztán időre kellett kijönni a barlangból és közben még valami golyókat is meg kellett találni a földön és megenni. Persze ezeknek a közepébe sarat meg egyéb kedvességeket gyúrtak. Itt az eredményünk a legjobbak között volt, olyan 20-22 perc rémlik, de ez nem biztos adat. Volt még valami rajzos feladat is a barlang előtt, meg ezen kívül elmélet. Na, ezzel voltak gondjaink. Egy másik feladat szerint bele kellett nézni egy kis lyukon egy papírdobozba, ahol különböző barlangok térképei voltak feltüntetve. Ez sem ment igazán, de igazság szerint nem is oldották meg valami jól a technikai részét a feladatnak, mert alig lehetett látni a térképeket a lyukon át. Ami még nem sikerült fényesen, az egy húzórendszer építése volt időre, ahol is a csapat legkönnyebb tagját (jelen esetben engem) kellett ezzel bizonyos magasságig felhúzni. Itt elég sok idő eltelt. Viszont ami igazán lehúzta a dolgot, az az volt, hogy a Lánerben volt egy köteles feladat, ahol a stopcsigám "szerencsésen" fennakadt a kötélen és végül Picónak kellett utánam másznia, hogy kiszabadítsa. Eddig elég jók voltak az esélyeink és kicsit elkenődtem, hogy én rontottam el azokat, de a fiúk rendesek voltak és győzködtek, hogy ne vegyem komolyan az egészet, ez csak játék. A végén következett a táborban kiépített kötélpálya közös teljesítése. Emlékeim szerint itt is nagyon jó eredményt értünk el. A végeredmény talán azért sem rémlik, mert olyan későre tették az eredményhirdetést, hogy el sem mentünk. A fiúk talán aludtak már akkor, én meg mással voltam elfoglalva, meg nem is vártam túl sokat tőle.

Még szeretnék írni valamiről, ami nem tudom, mennyire ismert dolog. Az a Lakatos Kupa, amelyen részt vettem, részünkről nagyon rendhagyó módon zajlott. Pico elhatározta, hogy ő mindenképpen versenyezni akar. Viszont a társai (nem emlékszem már kik voltak) másnapra kidőltek, vagy csak nem akartak indulni. Addig járkált az emberek között, míg engem meg Lácét rávett, hogy alkossunk csapatot és menjünk vele. Csakhogy itt egyedül ő volt az, aki versenyzett, mi csak kísérők voltunk. Át sem öltöztünk barlangos cuccba, csak sima nadrágban, polárban és bakancsban mentünk vele. Jóval az után, hogy a "komolyan" versenyzők felszáguldottak a hegyre, mi is elindultunk és kényelmesen felsétáltunk. Gyönyörű volt az idő, párafelhők lebegtek a hegyek között és se nem hideg, se nem meleg volt, szóval ideális időjárás a túrázáshoz. Még arra is emlékszem, hogy felfelé könyvekről beszélgettünk és Balzacot taglaltuk, aki ugye Láce kedvenc szerzője. A Karácsony volt a kiinduló barlang. Mikor odaértünk, kedélyesen magunk elé engedtünk egy másik csapatot és hozzáláttunk reggelizni. Ez is mutatja, hogy inkább a túra és az élvezet miatt csináltuk az egészet. Így

ment tovább a nap. Megkerestük a barlangokat, Pico leereszkedett, mi meg elvégeztük Lácéval a háttérmunkákat, kötélösszeszedést, a közelben lévő barlang megkeresését, amíg ő lenn volt. Egy idő után nagyon úgy tűnt, hogy hiába a laza tempó, mégis egész sok barlanghoz sikerül eljutnunk és akkor már elkezdtük tervezgetni, hogy na még akkor csak ezt meg ezt stb. és akkor elégedettek is leszünk. Végül Pico eléggé elfáradt és csak úgy ruhástul Láce is bevállalt vagy két barlangot (ha jól emlékszem), és én is egyet. A nap nagyon kellemesen telt, nem hajtottuk magunkat, de nem is henyéltük el a napot, túráztunk, mozogtunk végig, és sokat beszélgettünk közben. Azt is jó volt látni, hogy míg mások csak cikáztak barlangba be, onnan ki és tovább, mi tényleg élveztük az egészet. És ami még ráadás, hogy Pico végül kilencedik helyezést ért el! Ez nem rossz a fentiek ismeretében, nem? Ő akkor már régen aludt a sátrában, érthető módon elég kimerült volt. Én vettem át helyette a jutalmát.

5.5. Mentés

5.5.1. Mentés a Szepesiből

(Kovács Attila)

A szeptember 28-ra szervezett István-lápa-túra kapcsán, az egyik gyűlésen kérdeztük Mogyitól (Mogyorósi József, aki tervezte, hogy eljön Lápára), hogy járt-e már a Szepesiben. Még nem. - felelte, ezért Galán Misi szervezett oda egy edzőtúrát. Csütörtökön (szept. 19-én) kért engem, hogy menjek el vele, illetve segíteni a kezdőknek. Vasárnap (szept. 22-én) reggel bejöttek értem Lillafüredre, Létráson átöltöztünk, és 10.45-kor heten elindultunk lefelé a barlangba. Elöl ment Misi, aztán a kisebbik lánya Emese, utána a nagyobbik, Edit, aztán én, majd Mogyi, a testvére Anikó és a sort Balla Béla zárta. Lassan (tervezetten lassan) haladtunk. Misi segítette Emesét, én igyekeztem az előttem haladó Edit, és a mögöttem haladó Mogyi útját "egyengetni", de nekem is elkelt pár információ (pl. a Mesebeli-kürtő fölötti kis létra eléréséhez). Régen (a búvármerüléskor) jártam utoljára a Szepiben.

Mogyi párszor megjegyezte mögöttem, hogy "Hogy fogok én itt visszajönni?", de emlékszem a saját első Szepi-túrámra, nekem is folyton ez járt a fejemben - aztán csak kijöttem valahogy végül. Emiatt nem is vettük egészen komolyan. Kb. két óra alatt értünk le a Három aranyásó-terembe, probléma nélkül. A Keleti-ág bejárását terveztük, egy óra alatt értünk el a Tóhoz. Visszafelé valamivel gyorsabban haladtunk. Mogyinak a becseppkövesedett folyosószakaszon a felmászás csak kis segítséggel sikerült, eközben eléggé elfáradt. A Három aranyásó-teremben megálltunk karbidolni, és megettük Misi szőlőcukorját. Mogyi nem sokat evett, azzal, hogy rossz ízű, nem szereti, és különben sincs rá hatással, csak megzavarja a gyomrát.

14.45-kor indultunk el kifelé, fordított sorrendben: elöl Béla, aztán Mogyi, én, Anikó, Edit, Emese, Misi. Az Óriáslépcsőt követő két létráig nem is volt probléma, azonban ezután, a Rom-terem előtti létrát megelőző, sima és sáros falú, csúszós, függőleges szakaszon, ahol egy füles kötél is van betéve, Béla betette a Misi által hozott pár méteres kötelet, poignée-t, lépőszárat, a felmászás megkönnyítésére. Én Mogyit alulról segítettem, de csak többszöri nekirugaszkodás és pihenés után, iszonyú erőfeszítések közepette sikerült neki feljutnia a létráig. Egyébként is fáradt volt, de itt szinte teljesen kimerült, bár a Rom-teremben ez még nem látszott egyértelműen. Panaszkodott fáradtságra, de gondoltuk: kicsit vontatottabban, mint terveztük, de lassan kiérünk. A Rom-terem létráját azonban egy többlépcsős, közel függőleges, viszonylag szűk, kevés fogást/lépést kínáló szakasz követi (Bordaköszörülő), amelynek felső harmadában Mogyi egy kisebb fellépés után teljesen letargikus állapotba került, igen erős fáradtságról panaszkodott, láb és kézremegését emlegette, gyomorrontáshoz hasonlóan émelygett a gyomra, amiért a szőlőcukrot okolta. Pár másodperces eszméletvesztésről is beszámolt, hányingere pedig csaknem hányásig fokozódott - illetve hányt (volna) is, de (szerencsére) semmi nem jött a gyomrából.

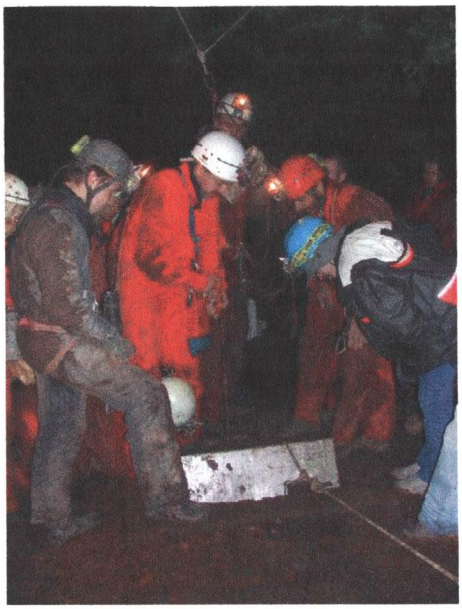

Megpróbáltuk rövid pihenés után rávenni a felette álló (kétségtelenül az eddigi legszűkebb) szakasz leküzdésére, de a segítséggel végzett pár próbálkozás sem járt eredménnyel és még jobban kimerítette. Már semmi erőt nem bírt kifejteni sem a lábaival, sem a kezeivel. Ahhoz túl súlyos és termetes volt, hogy - akár ketten is - felülről kiemeljük. Erre hely sem lett volna elég. Mögöttünk közben felfelé tartottak és feltömörültek a többiek, elzárva ezzel a szűk járatban a huzatot, ami a friss levegőt eddig biztosította. A helyzet egyre kellemetlenebbé vált. Elvileg megpróbálhattuk volna Misivel ketten felsegíteni alulról, de ehhez sem volt elég hely a járatban. Mogyit megkerülve felmentem Bélához megbeszélni a helyzetet. Legszívesebben Bélát küldtem volna ki segítséget (egy kötelet, egy beülőt) hozni, mert ő volt a leggyorsabb köztünk, de a létrási házban nem volt kötél, csak otthon nálunk Lillafüreden, de ha lett volna is, a házkulcs is Misi kocsijában volt, tehát meg kellett volna várnia, amíg Misi a sor végéről felér hozzánk. Bár Mogyi a legkritikusabb ponton volt, ha áthozzuk, utána nem lett volna hasonlóan nehéz szakasz, azonban még akadt volna kifelé olyan pont, ami - fáradtsággal súlyosbítva - veszélyes, vagy igen nehezen megoldható lett volna (pl. a Húszas-akna létrája, a Húszas kiszállása, a bejárati létracsoport szűkületei - főleg az egykori ajtó helye). Ezért a szokásos eljárás szerinti éles riasztás volt az indokolt és a legcélravezetőbb megoldás. Misire mindenképpen szükség volt, mert a kocsiban volt a telefonja is, és ő tudott volna a kocsival gyorsan olyan helyre menni, ahol van térerő a telefonáláshoz, segítséget hívni. Emiatt neki kellett volna elsőként kimenni, közben pedig valakinek kikísérni a lányokat a barlangból (mert mindenki elkezdett fázni, megéheztünk, fogyott a karbidunk), valakinek pedig Mogyival kellett maradni. De Misi maga szerette volna Emesét kísérni kifelé az aknarendszerben, ezért Béla maradt Mogyival, én mentem előre, utánam jött Anikó, majd Edit, végül Emese és Misi zárta sort. Mogyit és Bélát kb. 17.00-17.15 között hagyhattuk ott.

Nem sikerült gyorsan haladnom, mert folyamatosan be kellett várnom a társaságot, hogy segítsek a nehezebb helyeken, ezért csak 18.00-kor értünk a felszínre. Misi a Szepi-rét sarkán hagyott kocsival elindult lefelé telefonálni, mi pedig felmentünk a házhoz. Levettük a vizes ruhát, befűtöttem, Anikó vizet tett föl melegedni a lányoknak mosdáshoz, Mogyinak pedig teához. Rövidesen megérkezett Matyi, aki mondta, hogy Gino mindjárt itt lesz, majd leviszi a teát, és már többen elindultak fölfelé a mentéshez. A lányok átöltöztek, ettek, a tűz égett, én is átöltöztem, összepakoltam, Matyi lement várni a többieket, majd 19.25 körül jött vissza, hogy már többen itt vannak, készülnek, és hiányolják, hogy nincs ott senki közülünk. Kb. öt perc múlva ott voltam, és tájékoztattam az első leindulókat (Lord, S.Norbi, ...) Mogyi helyéről, várható állapotáról. (Szerintem ellensúllyal ki kell emelni jelenlegi helyéről, majd valószínűleg biztosítás mellett a saját lábán fog kijönni.)

19.40-kor indultak le az első emberek (S.Norbi, Sári, Lord) a barlangba ... Mogyit és Bélát meglehetősen átfázva, dideregve találták ott. Mogyit kiemelni nem tudták, de kapott csokit, és rövidesen saját erejéből kimászott a szűkületből, majd kötélbiztosítás mellett a saját lábán hagyta el a barlangot 22 óra körül.

Nyelesgambi exhumálás

(Fotó: Kovács Mátyás)

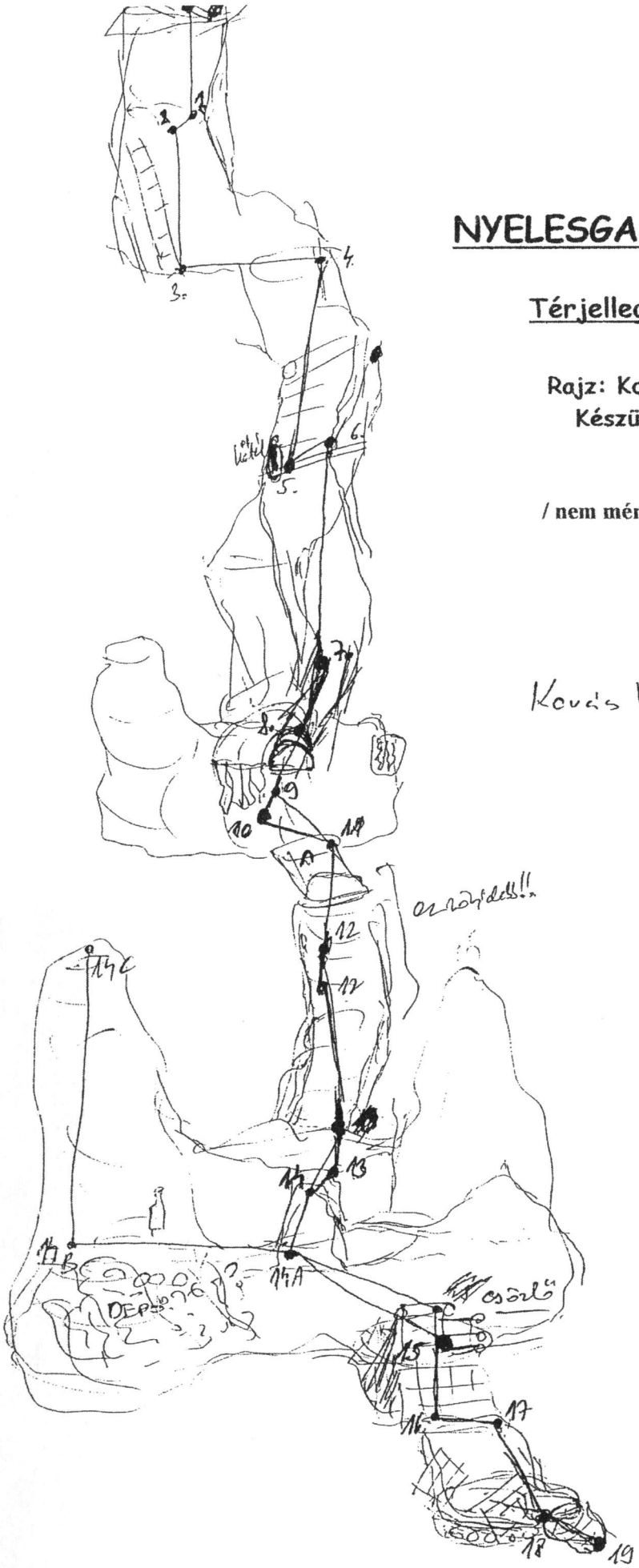

NYELESGAMBI - bg.

Térjellegű vázlat

Rajz: Kovács István
Készült: 2000

/ nem méretarányos !! /

Kovács István. Dk.

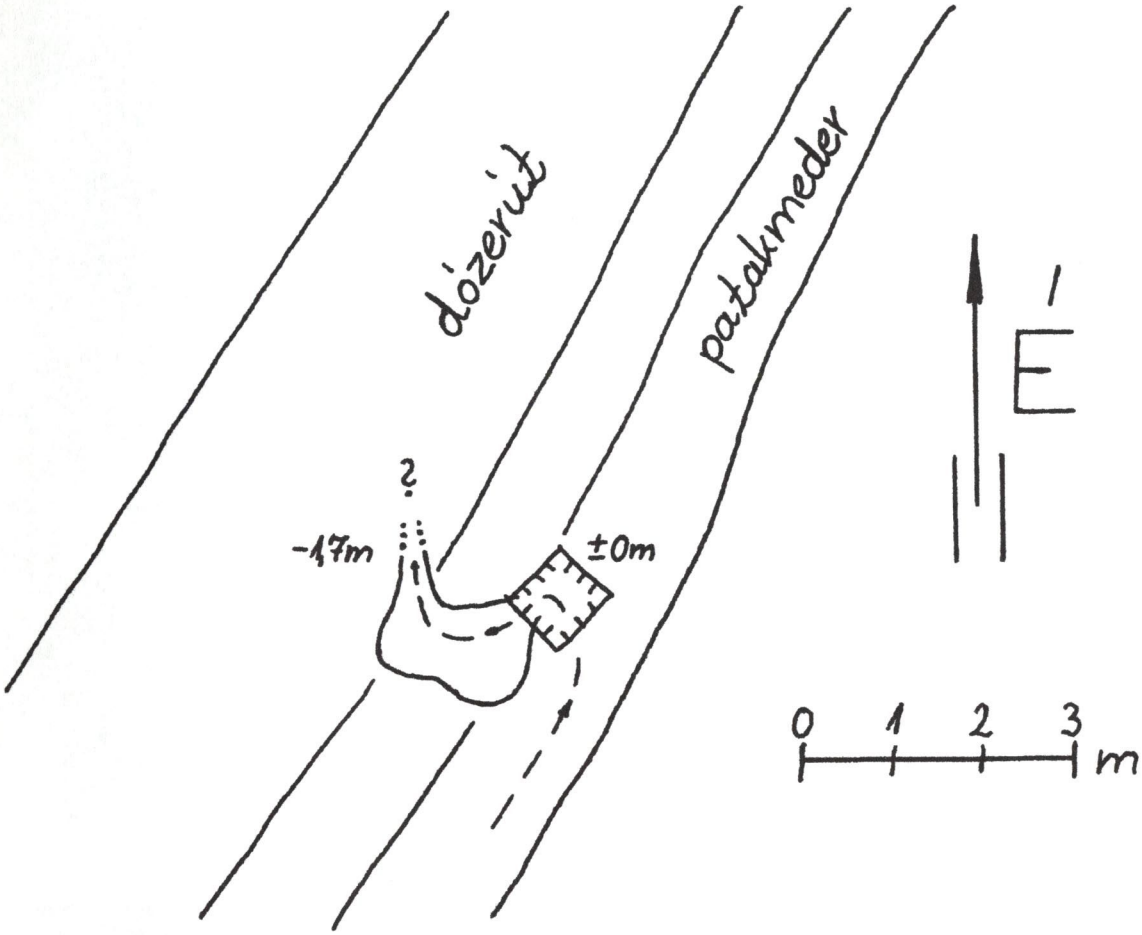

Forrásvölgyi-víznyelő
(Fotó: Kovács Attila,
a képen: Várszegi Sándor)

Picoluca
bontás

(Fotó: Botos Zsolt)

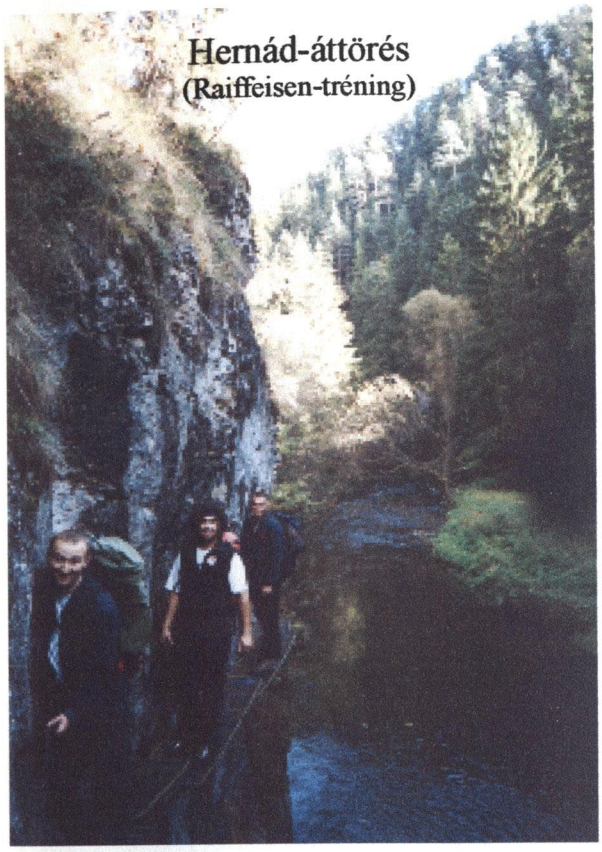
Hernád-áttörés
(Raiffeisen-tréning)

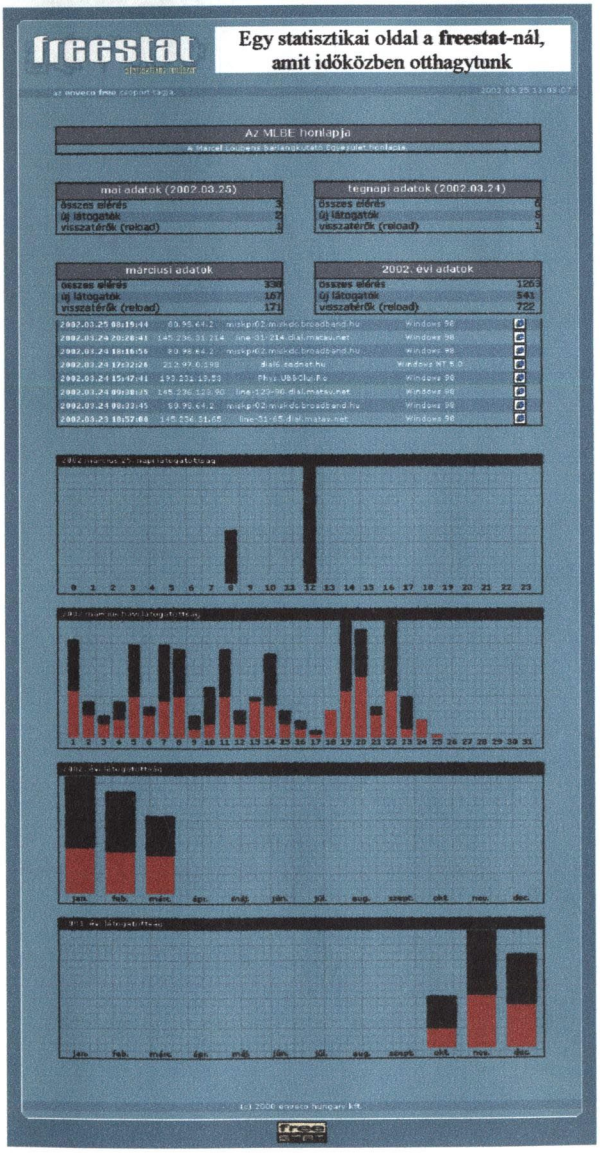
freestat
Egy statisztikai oldal a freestat-nál, amit időközben otthagytunk
Az MLBE honlapja
mai adatok (2002.03.25)
tegnapi adatok (2002.03.24)
márciusi adatok
2002. évi adatok

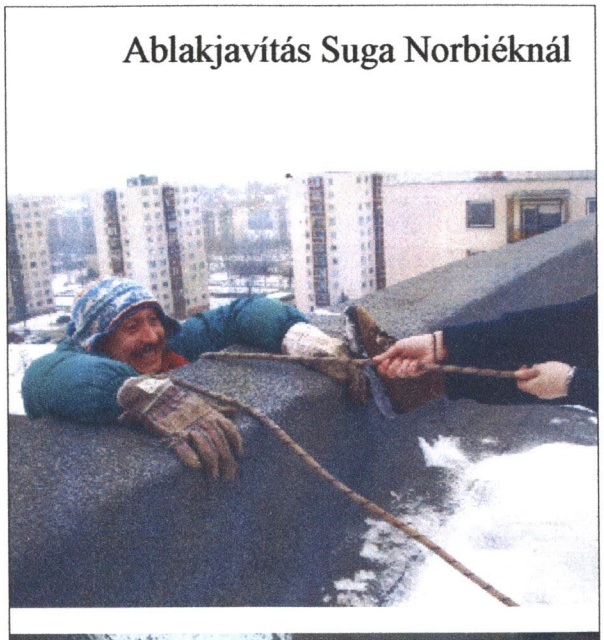
Ablakjavítás Suga Norbiéknál

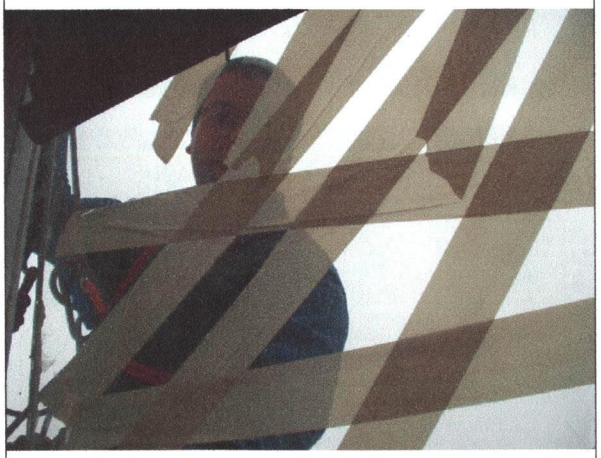

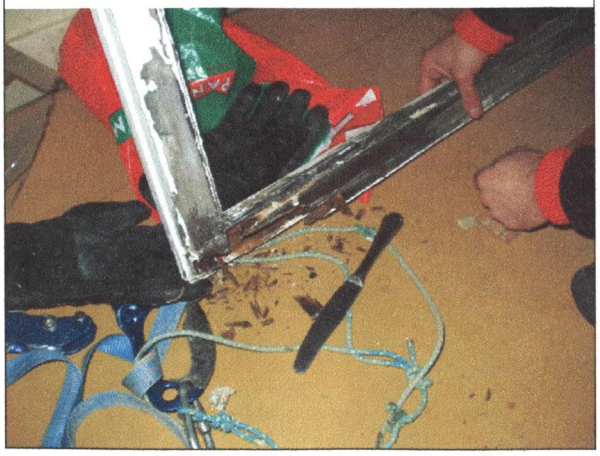

Balatonboglár

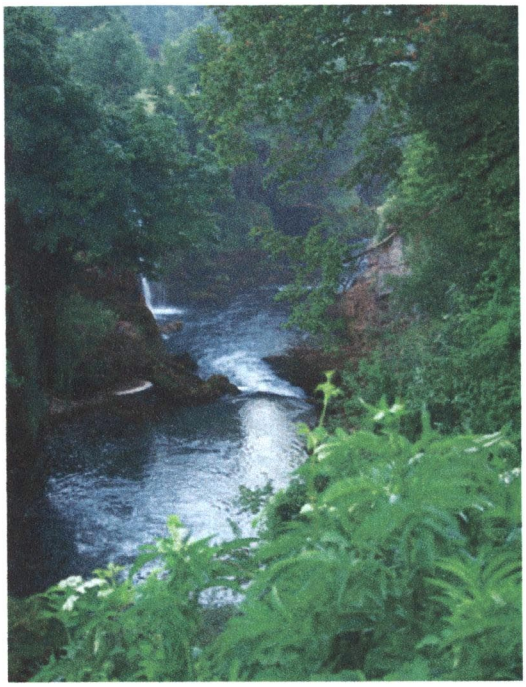

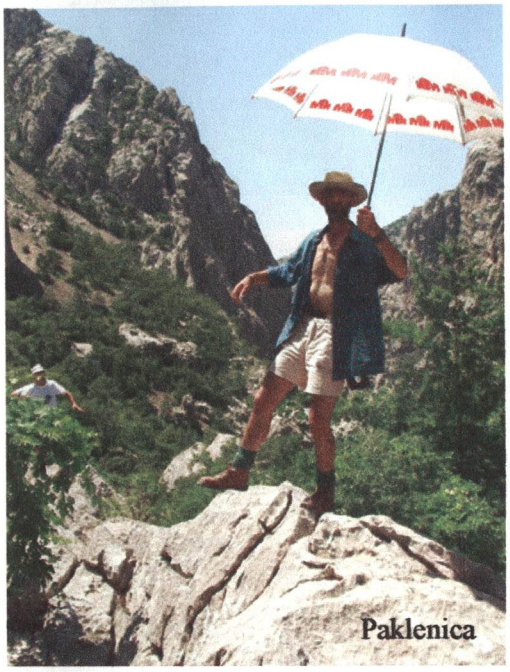
Paklenica

Útban a Mamet-szakadék felé

A tenger Obrovac közelében

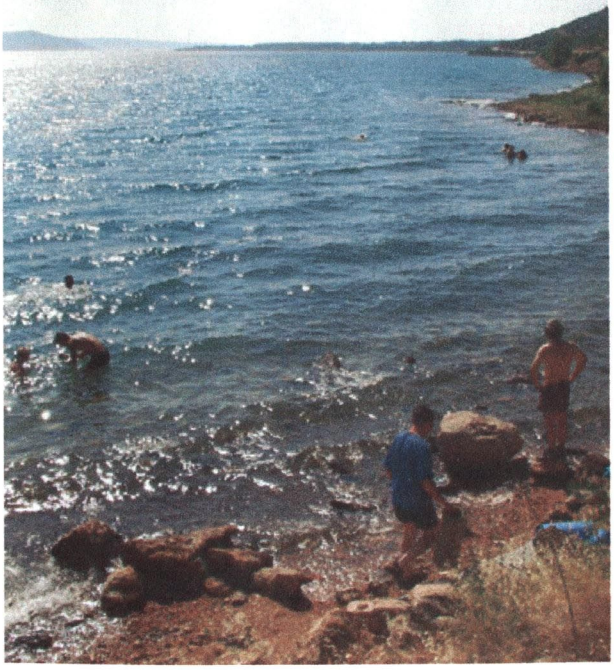

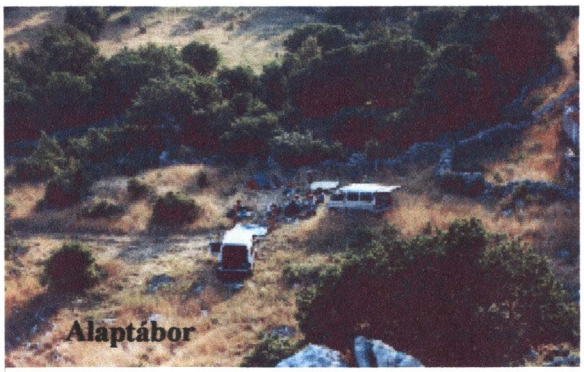
Alaptábor

A bejáratnál

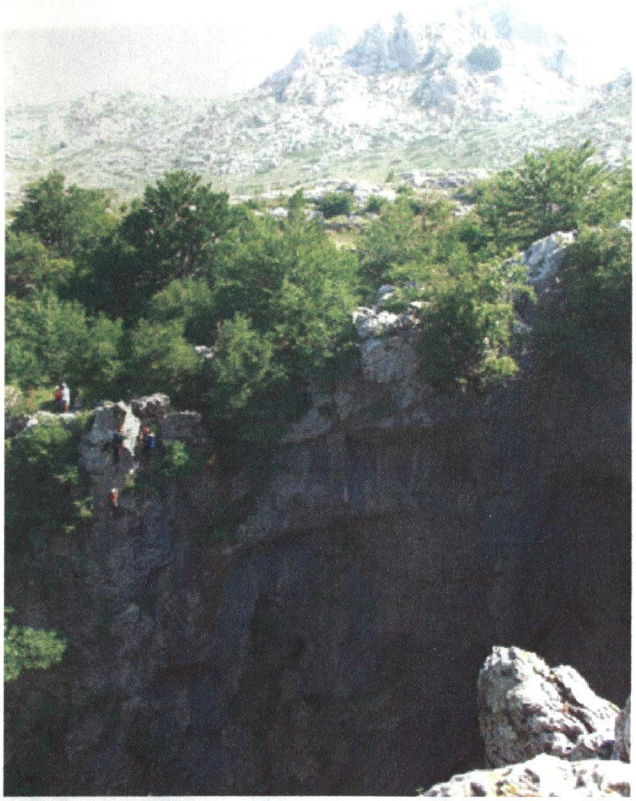

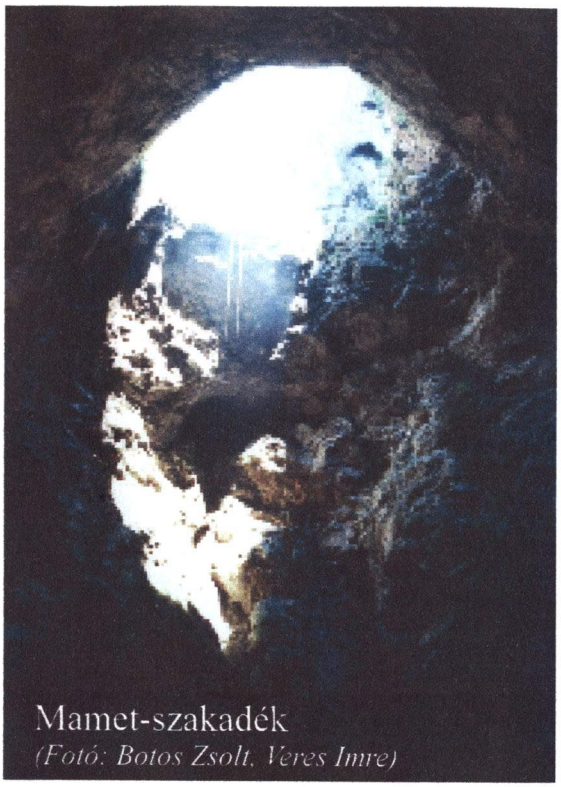

Mamet-szakadék
(Fotó: Botos Zsolt, Veres Imre)

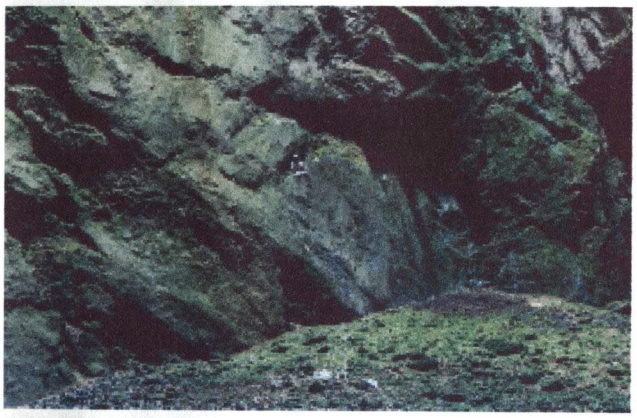

Ónodi László, Veres Imre, Migály Anikó, Ducsai Gergely, Gedeon Boglárka, Galán Mihály, Vadász István, Kosztolányi Katalin, Albert László

Forrai Mária, Bátori Károly
Oláh Sándor, Horn István, Lukács Krisztián

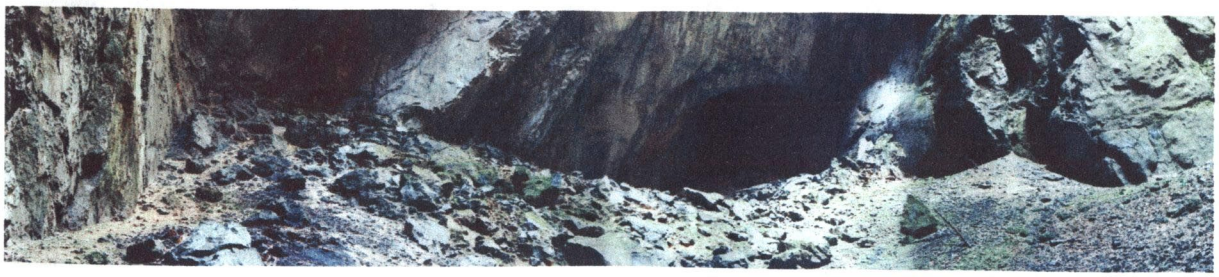

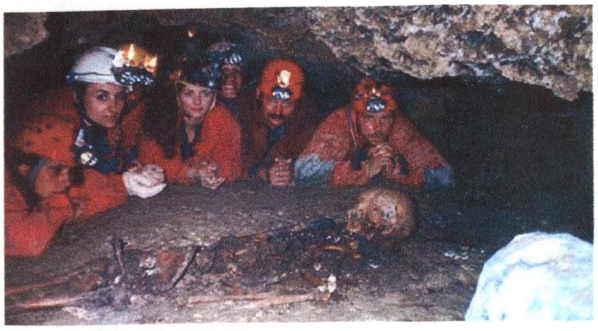

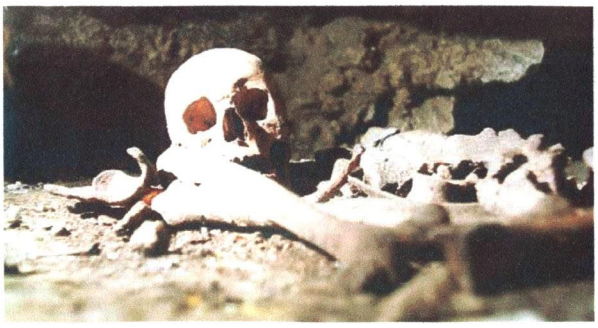

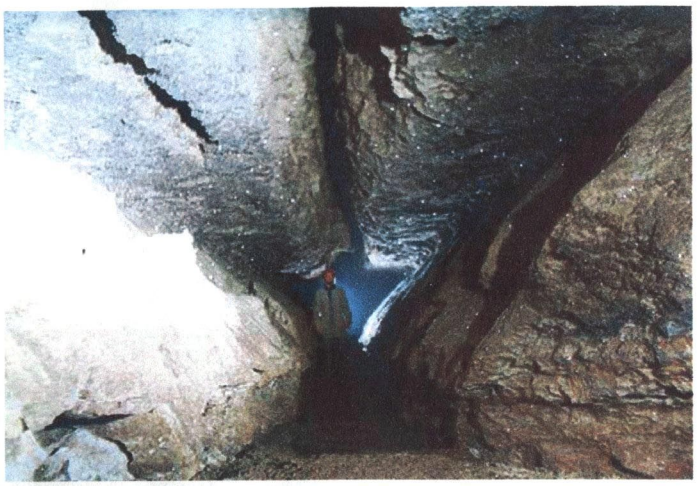

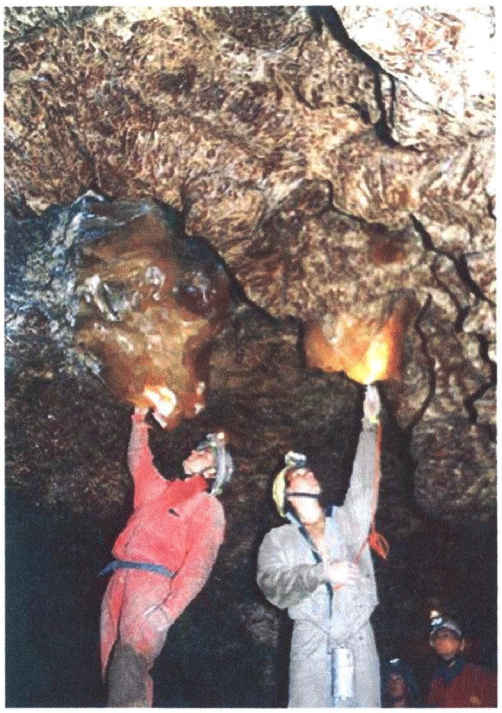

Podólia
Krím
A Myotis
barlangos
körútján

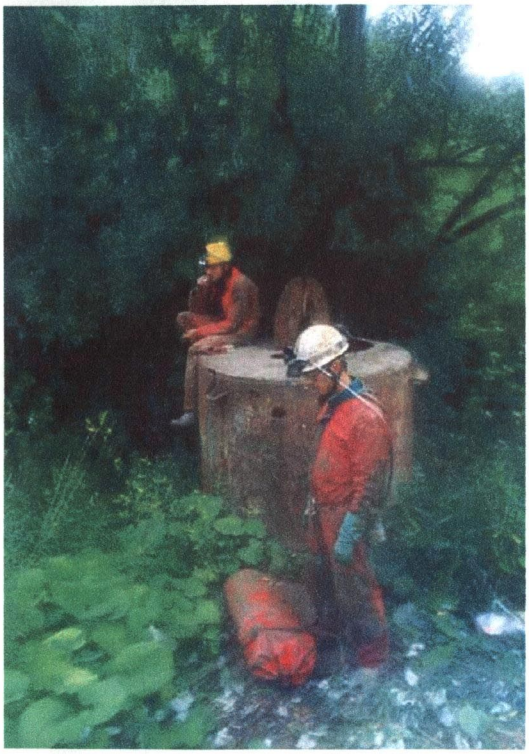

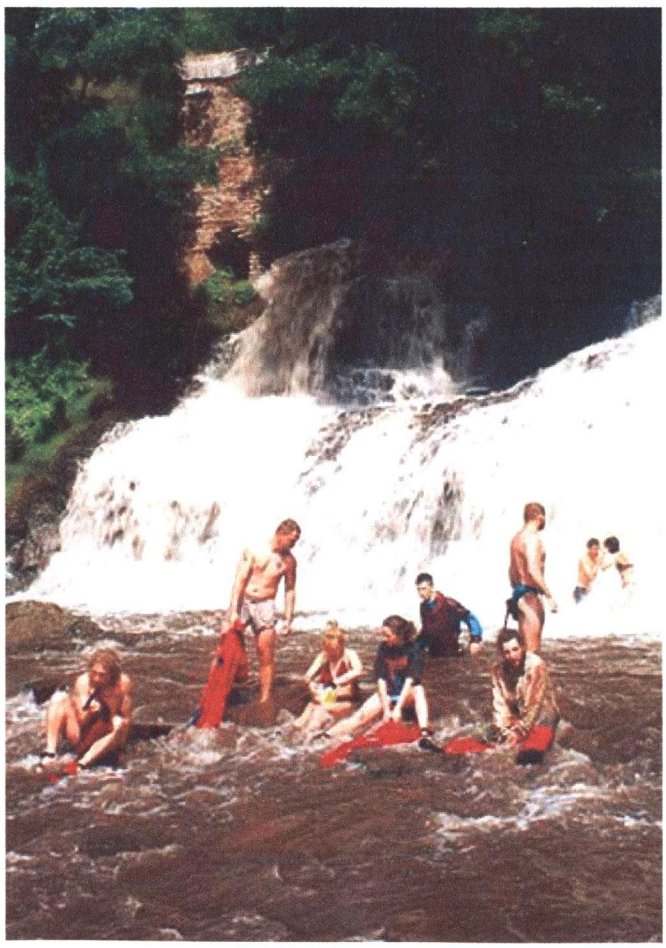

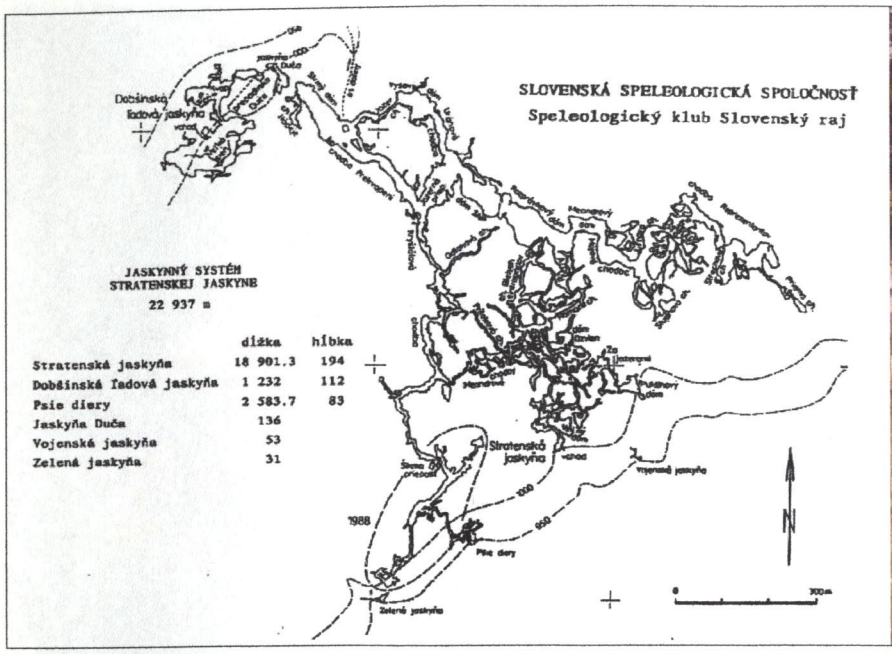
SLOVENSKÁ SPELEOLOGICKÁ SPOLOČNOSŤ
Speleologický klub Slovenský raj
JASKYNNÝ SYSTÉM
STRATENSKEJ JASKYNE
22 937 m
dĺžka hĺbka
Stratenská jaskyňa 18 901.3 194
Dobšinská ľadová jaskyňa 1 232 112
Psie diery 2 583.7 83
Jaskyňa Duča 136
Vojenská jaskyňa 53
Zelená jaskyňa 31
Stratenská jaskyňa
1988
N

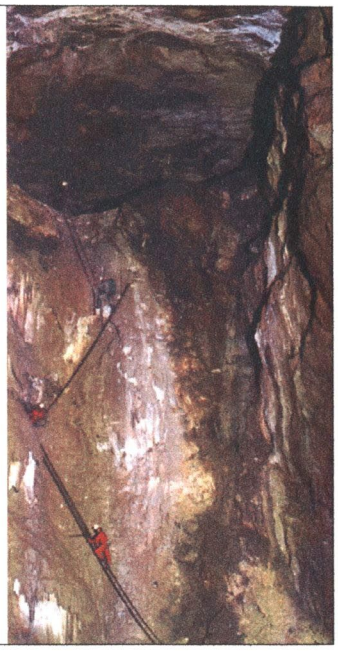

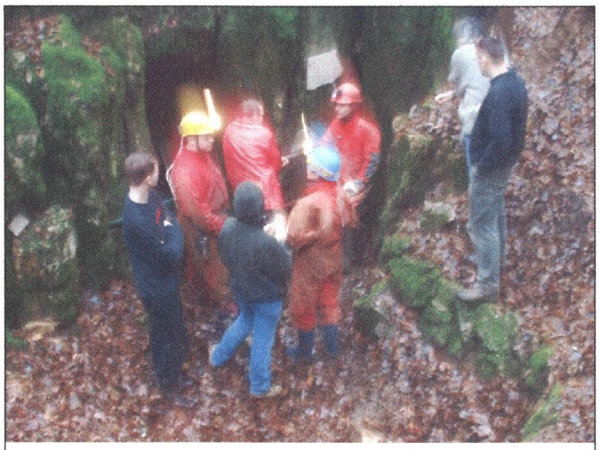

Stracenai-barlang

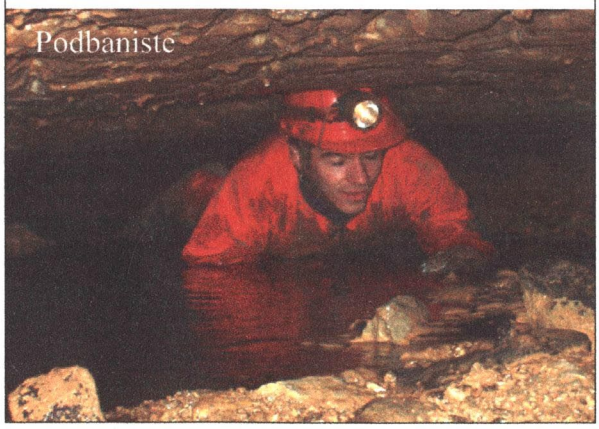
Podbaniste

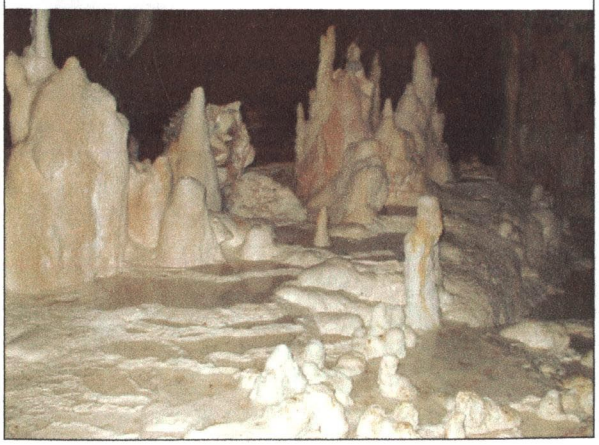

Szilistye-rali

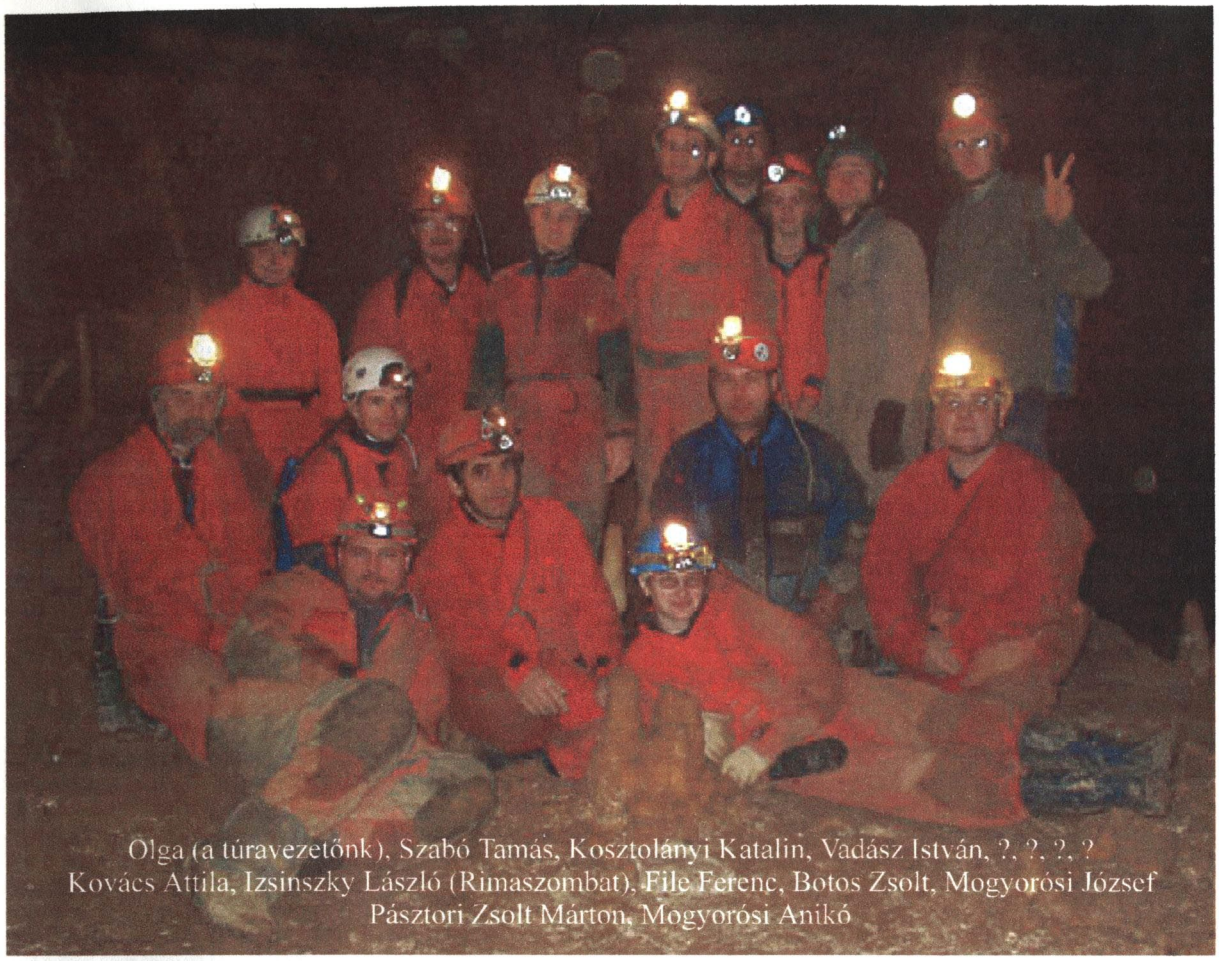

Olga (a túravezetőnk), Szabó Tamás, Kosztolányi Katalin, Vadász István, ?, ?, ?, ?
Kovács Attila, Izsinszky László (Rimaszombat), File Ferenc, Botos Zsolt, Mogyorósi József
Pásztori Zsolt Márton, Mogyorósi Anikó

Stracenai-barlang

Barlang után Pászeréknél Rimaszombaton

Kovács Attila, Vadász István, Szabó Tamás, Kosztolányi Katalin, File Ferenc, Mogyorósi Anikó,
Pászer Tibor, Mogyorósi József, Pásztori Zsolt Márton
Botos Zsolt, Pászer István

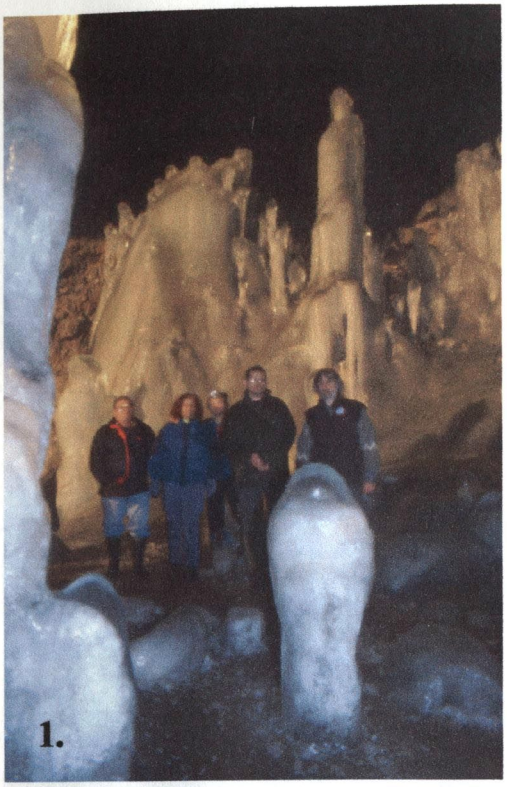

1.

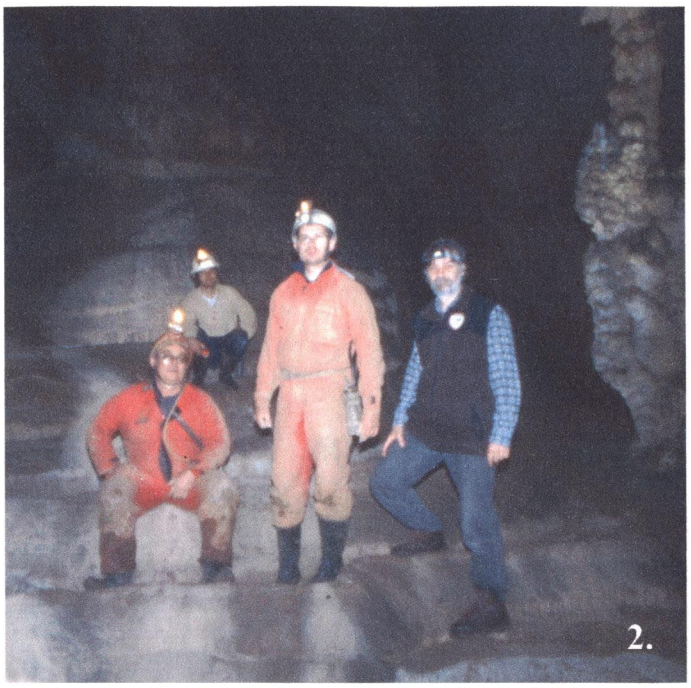

2.

Erdély

3.

1. Aranyosfői-jégbarlang (Ghetarul Scarisoara)

2. József főherceg-barlang (Pestera Magura)

3. Eszkimó-jégbarlang (Focul Viu)

4. Chiscau-Kiskohi Medve-barlang (Pestera Ursilor)

4.

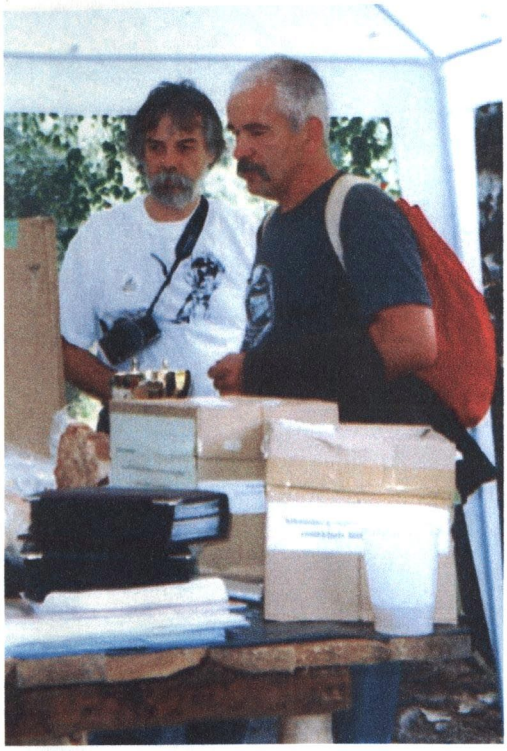

50 éves találkozó

A regisztrációs sátornál

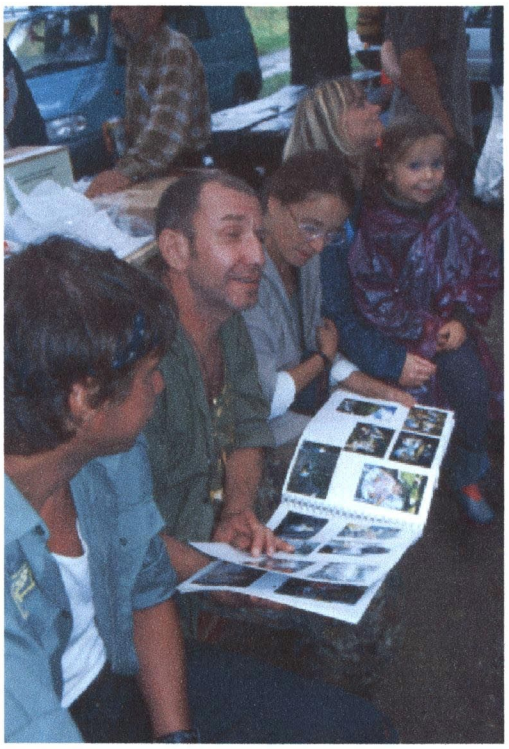

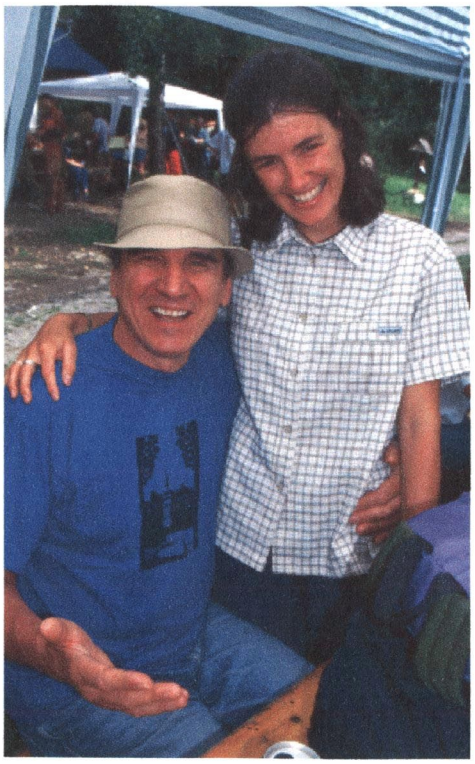

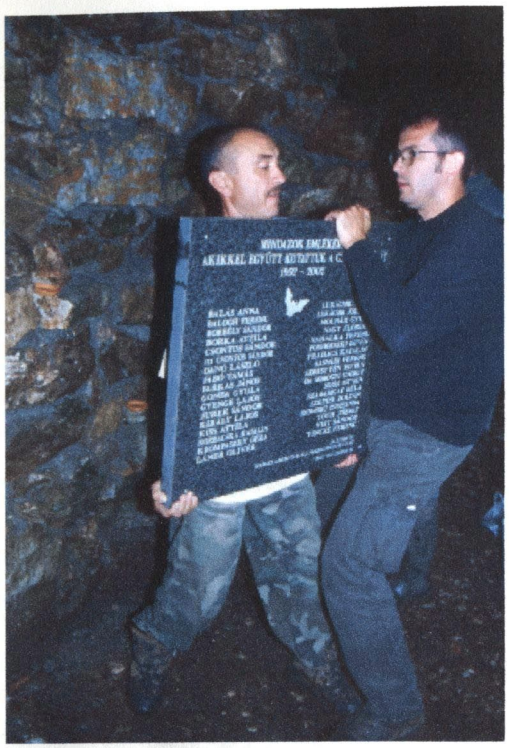

50 éves találkozó

Elkészült és felavattuk az emlékművet

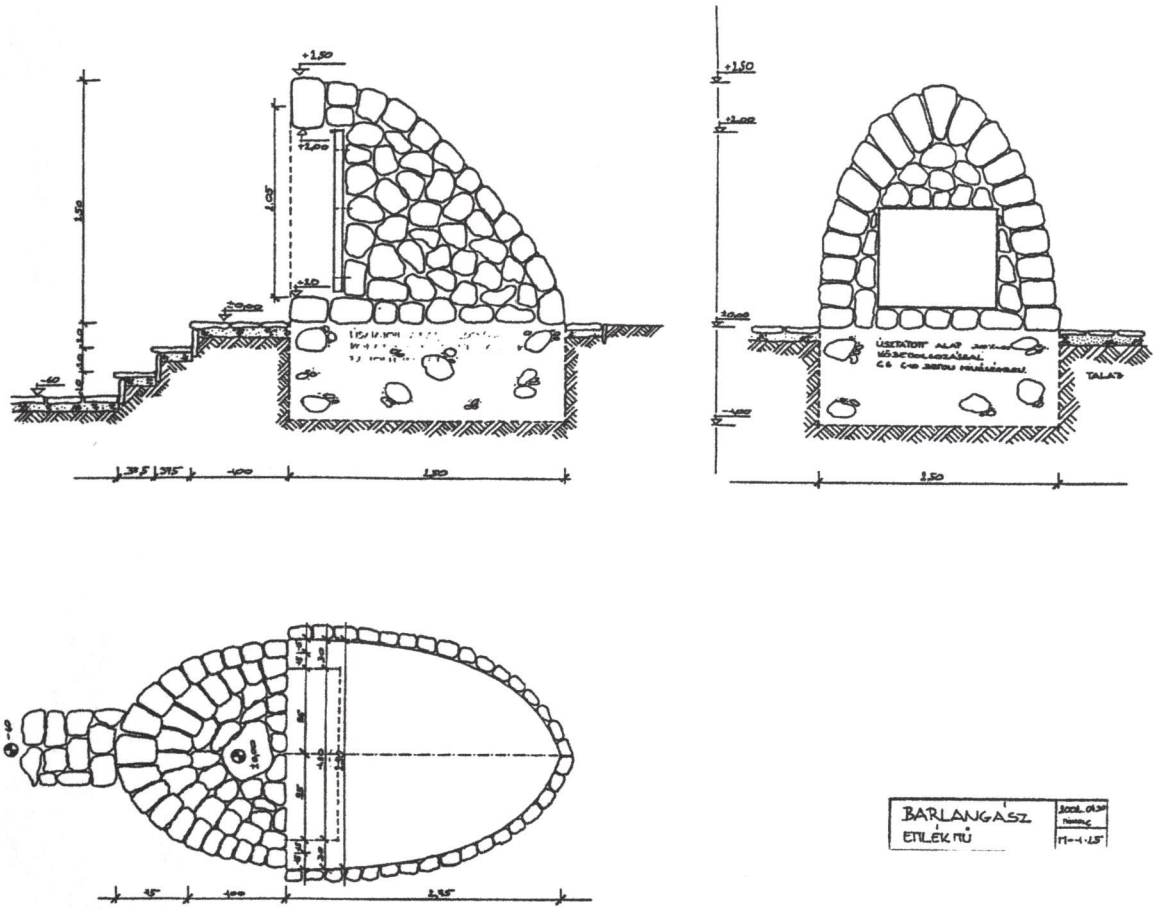

Egy emlékmű terv változat, amely papíron is megjelent. (Készítette Gergely Péter.)
Végül nem ez valósult meg.

50 éves találkozó

Szekszárdi József, Szekrényi Jenő, Kovács János, Balogh Tamás, Szabó Károly,
Nébli Vendel, dr. Tapasztó György

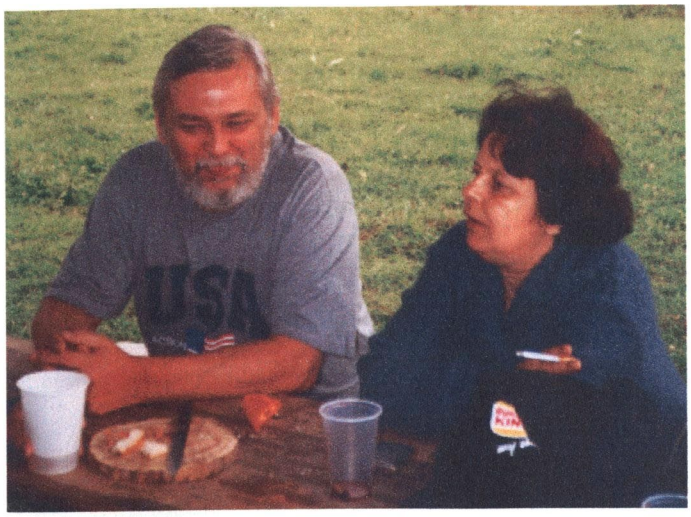

50 éves találkozó

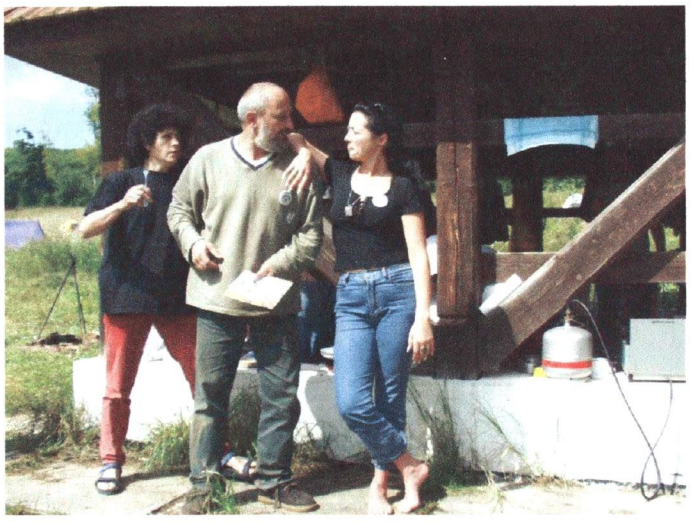

Igazolás
Gyúró Lehel
barátunk részére
a kielcei lengyel
Szentkereszthegyi
Barlangászklub
tiszteletbeli
tagságáról

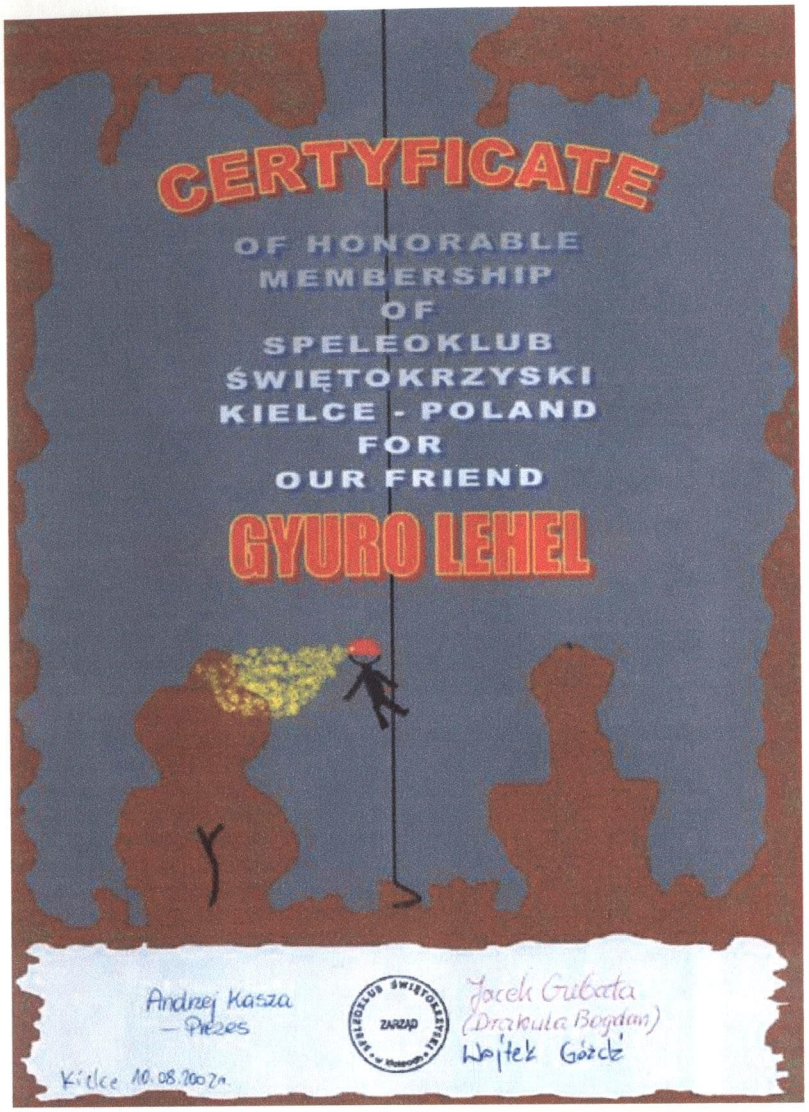

SPELEOKLUB ŚWIĘTOKRZYSKI W KIELCACH

SPELEOKLUB ŚWIĘTOKRZYSKI W KIELCACH

CZŁONEK POLSKIEGO ZWIĄZKU ALPINIZMU

MEMBRE DE L'UNION INTERNATIONALE DES ASSOCIATIONS D'ALPINISME ET DE L'UNION INTERNATIONALE DE SPÉLÉOLOGIE

LEGITYMACJA

NR •047•

Legitymacja ważna po opłaceniu składek

Czytelny podpis

Imiona Lehel

Nazwisko Gyuro

Data i miejsce urodzenia

Data wstąpienia do Klubu 10.08.2002 r.

Kielce 10.08.2002 r.

PREZES
Speleoklubu Świętokrzyskiego
Podpis Andrzej Kasza

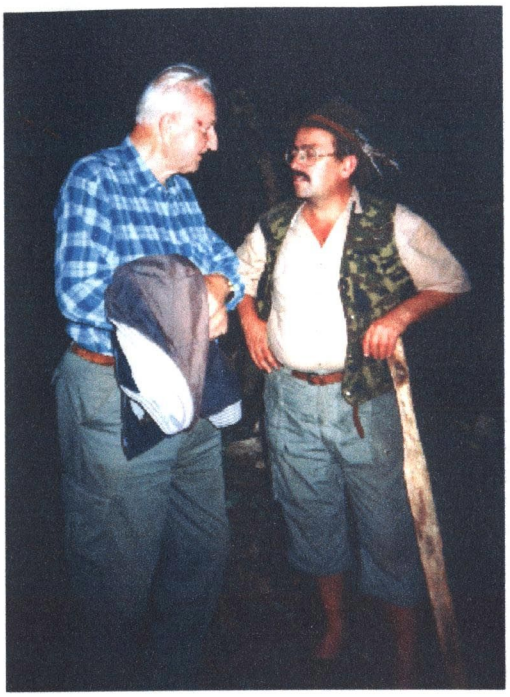

50 éves
találkozó

6. Függelék

A Csend Világa

(Forrai Mária Melinda)

"Fent már kigyúlt az éjszaka,
messzi fények ragyognak szerteszét ...
... de itt lent sötétek a falak,
csak a karbid lángja ég."

Mélység. A hideg sziklafalak fantasztikus formákat alkotnak, néhol gyönyörű cseppkőképződmények láthatók. Sötétség mindenütt, csak a fejlámpák fénye látszik. És csend. Olyan csend, amely sehol máshol nem tapasztalható, csak itt. Ez a barlangok világa.

Csodálatos és lenyűgöző világ ez, bár kétségkívül kissé félelmetes. Amikor döbbenten és lenyűgöződve állok egy-egy fantasztikus cseppkőképződmény előtt, mindig az jut eszembe, hogy a természet szempontjából milyen apró porszemek vagyunk is mindannyian. Mert a természetnél nincs hatalmasabb és csodálatosabb. Itt van például a víz. Ez az áttetsző, látszatra gyenge és ártatlan elem meglepően erős, és persze szépsége mellett néha veszélyes is. Megdöbbentő, hogy ez a tiszta folyadék mikre képes: hogyan alakítja a hatalmas és kemény sziklákat, hogyan oldja fel a mészkövet, fantasztikus formájú és szépségű cseppkőképződményeket alakítva ki, hogy aztán évezredek múlva megcsodálhassuk. Az ember ilyenkor óhatatlanul valamiféle tiszteletet érez.

Mi van még ezen kívül? A társak és barátok. Akikkel együtt fedezzük fel ezt a csodás világot. "Együtt jöttünk, együtt megyünk!" - tartja a mondás, és ez valóban mindig így van. Legtöbbször olyanok vagyunk, mintha egyek lennénk. Itt senki nem marad magára, s ha valakit baj ér, úgymond "megmozdul az egész hegy". Egy-egy jól sikerült barlangtúra után, ha szép idő van, összeülünk a tűz körül, sörözgetünk, gitárszóra énekelünk, hallgatjuk a "nagyok" élményeit, és gyönyörködünk a csillagokban, amelyek sehol máshol nem ragyognak olyan gyönyörűen, mint a hegy tetején. Ez a barlangászok világa.

És hogy miért megyünk le egyáltalán a barlangokba? Érdekes kérdés. Erről mindig az jut eszembe, amit egy híres hegymászó mondott arra a kérdésre, hogy miért mászik fel a hegyre. Azt felelte: "Mert ott van!" Valahogy így van ez nálunk is. Azért megyünk le a barlangba, mert ott van. Mert muszáj felderíteni, megnézni, hogy mi van odalent. Hogy mi rejtőzik "*hegykirálynő csodabirodalmában*". Ez az a kényszer, ami újra és újra a mélybe vonz minket.

Arról nem beszélve, hogy mindez remek sport. Egy néhány órás túra nagyfokú fizikai teljesítményt követel, és emellett erőteljesen igénybe veszi a pszichikai állóképességet is. Sok barlangtúra sikere múlik a lelki tűrőképességen, vannak barlangok, amelyek kifejezetten pszichés élményt nyújtanak. Bírni kell a szokatlan körülményeket, a hőmérsékletet, a fényviszonyokat, a sötétséget, a néha-néha ránk törő bezártság-érzést. De megéri mindezt elviselni, mert páratlan élményben lehet részünk. Legtöbben, akik egyszer is kipróbálták, nem tudnak többé szabadulni tőle, örökre befészkeli magát agyuk egy rejtett zugába. Nem véletlenül.

Azt hiszem nem érdemes erről többet írni. Ki kell próbálni, hiszen "*aki nem látta még a Csend Világát, úgysem érti ezt*".

Megjelent: KÖZEL - a Debreceni Egyetem Közgazdaságtudományi Kar kiadványa, 2002. április

Ötvenévesek a miskolci zsombolyosok

Nevükhöz fűződik a miskolctapolcai tavasbarlang felfedezése is

(Lévay Györgyi)

A zsombolyok, barlangok, búvópatakok megismerésének vágya, a csend és sötétség föld alatti birodalma régóta vonzza a bátor embereket. Nem tudni, mióta kutatják barlangászok a bükki, aggteleki karsztok titkait, de az 1700-as években már térképeztek ott magyarok. És gömöri illetőségű az a földmérő, akit ma a magyar barlangkutatás atyjának tartanak: Vass Imre a XIX. század elején kutatta a felszín alatti világot. Kicsit később Herman Ottó a régészeti barlangfeltárások felé irányította a figyelmet, és a gazdag leletanyag bizonyítja, hogy már az őskori embernek is kedvelt helye volt a Bükk.

Az egymásról sokszor nem is tudó csoportok, sőt magányos barlangászok - melegítőbe öltözve vagy fürdőruhára vetkőzve, kocsilámpával, gyertyával világítva, egy-két ócska kötéllel, minden ismeret híján - az életüket kockáztatva szálltak alá, mígnem a Magyar Hidrológiai Társaság miskolci csoportján belül 1952 nyarán megalakult a zsombolykutató munkabizottság. Innen számítják a - több szétváláson, egyesülésen átesett - Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület történetét. Ez volt az első szervezett barlangászközösség Magyarországon. És talán máig a legsikeresebb. Eredeti bázisukon, a bükki Létrás-tetőn tartott születésnapi összejövetelükön négyszázötven barlangkutatót ünnepelhettek. Ennyi nevet írtak be a fél évszázad alatt e különleges sport és tudomány művelőinek naplójába.

A barlangászat műfaját nehéz meghatározni, de mint beszélgetőtársaim, Kovács Attila és Szabó Tamás mondják, a tevékenység a régészeti kutatásokról áttevődött a gyakorlati hasznot hozó célokra. De ez így sem igaz, hiszen egy frissen föltárt barlangban, egy ágban, akár csak egy pici fülkében tudományos kincseket is lelhetnek. Már csak ezért sem lehet mindenki barlangász. Megfelelő képzés, hosszabb ismeretség, tekintélyes ajánlók kellenek a tagság elnyeréséhez.

Állítják, nem veszélyesebb a barlangkutatás, mint akármelyik sport. Az egyesület utóbbi huszonöt évét bemutató könyv szerkesztője, Kovács Attila azt mondja, harminchat társuk halt meg ez alatt az idő alatt, de egyikük sem barlangbalesetben. Ha nagyon veszélyes volna, a barlangász házaspárok nem engednék zsomboly közelébe a gyerekeiket. Pedig ott tüsténkednek, az ő Matyi fia is nyolcéves korában kezdte, és ma huszonhárom évesen már tapasztalt barlangász. Neki magának csaknem tragikus esete volt tavaly januárban a Létrási-Vizes-barlangban, az újságok is beszámoltak kimentéséről. Infarktusra gondolva hozták föl nehéz körülmények között a Barlangi Mentők Észak-magyarországi Egyesületének tagjai. A társai, a barátai. A műtőasztalon kiderült, hogy az évek óta kitágult aortája repedt meg. Bekövetkezhetett volna hegyre menet vagy lépcsőjárás közben is - mondja.

A barlangi mentők a barlangászok között is különleges rangnak örvendenek. Lélegzetelállító helyzeteket élnek át. Amikor például 1999 februárjában négy napra betemette az országot a hó, ők emelték be kötélen függve a helikopterbe a szülő asszonyt, a combnyaktöréses öreget.

A barlangi mentők sokfelé segítenek, még a romba dőlt házakból való mentésnél is. Mert ha például a világhírű életmentő kutya, Mancs kiszimatolja, hol van sérült ember, sok esetben csak barlangász képes bejutni a romok alá. Az ő búváruk, Czakó László találta meg egyébként azt a fiatal búvár videóst is, aki eltévedt az bódvarákói Esztramos vizes barlangrendszerében, és akiért az egész ország aggódott ez év elején.

Szabó Tamás informatikus és Komlóssy Attila orvos megszerezte azt a különleges mentésszervezői képesítést is, amelyet az ENSZ szorgalmaz szerte e veszélyes világon.

A miskolci barlangkutatók ötvenéves munkájáról - ha lesz rá pénz - megjelenik a második kötet.

Kevesen tudják például, hogy nekik köszönhető a világhírű miskolctapolcai tavasbarlang felfedezése, a bővítés lehetőségeinek dokumentálása. Az 1997-es kutatások szerint a barlang még tovább tágítható. Nevükhöz fűződik két lillafüredi barlang, az István- és az Anna-, az aggteleki Béke-, valamint több, a nagyközönség előtt sohasem kinyitható föld alatti csoda feltárása. Büszkék arra, hogy az István-barlangban, valamint Aggteleken gyerekek és felnőttek gyógyulhatnak ki asztmás betegségükből.

Kovács Attila azt szeretné, ha a következő ötven évben legalább még egy bükki barlang válhatna idegenforgalmi közkinccsé, hiszen olyan gyönyörű odalent. "Aki nem látta a csend világát, úgysem érti azt" - szól a magyar barlangászok himnuszának refrénje. A szerzőjétől, Sebestyén Attilától is elbúcsúztak már. Hamvait kívánságára egy bükki búvópatakba szórták.

Patakok, források a karszton. Vízkészletek. Kristálytiszta, hideg ivóvíz. Miskolc és Eger lakói most már karsztvizet isznak, négyszázezer embernek elég a készlet.

A bükki víznyelők, források, medencék feltérképezése mind-mind a Marcel Loubens egyesület érdeme. Kevesen segítik őket. Kénytelenek magasházakon alpintechnikával javítgatni, gyárkéményeket festegetni, hogy fenntarthassák magukat.

Szívügyük a karitász. A Pető Intézet kicsinyeit például minden évben meglubickoltatják a tapolcai vizesbarlangban, vak gyerekeket visznek le Aggteleken a varázslatos Baradlába, és odavannak az örömtől, amikor a kicsik, végigsimítva a cseppköveket, azt mondják, jaj, de szép.

Megjelent: Népszabadság (észak-magyarországi regionális változat), 2002. szeptember 10.

50 év - A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület és elődei

(Kovács Attila)

1999 márciusában a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület közgyűlése Gyurkó Péter, Kovácsné Révész Rita és Szabó Tamás javaslatára létrehozott egy szervezőbizottságot az 50 éves évforduló megünneplésére. Tagjainak Gyurkó Pétert, Lénárt Lászlót és Kovács Attilát választotta meg. A bizottság később felkérte részvételre Szabó Tamást, valamint az egyesület elnökét, aki abban az időben Botos Zsolt volt, és örömmel fogadta F. Nagy Zsuzsanna jelentkezését a munkában való részvételre. Ezek után még, hogy a kezdetek generációja is képviselve legyen, Lénárt László javaslatára felkértük Balogh Tamást is, aki korára való tekintettel kicsit szabadkozott, de elfogadta a felkérést.

Létrejött tehát a bizottság, kérdés volt azonban, hogy mit ünnepeljen meg az egyesület és minek a szervezésével foglalkozzon a bizottság? Az egyesület ugyanis, mint jogi személy, 1979-ben jött létre, azaz mindössze 23 éves. Az 50 évvel ezelőtti, "születésnapnak" tekintett esemény a Magyar Hidrológiai Társaság Miskolci Csoportja Zsombolykutató Munkabizottságának megalakulása volt. Azon az alakuló ülésen azonban olyan személyek is részt vettek, akik később a Bányász vagy a Herman csoportokban tevékenykedtek. Úgy is mondhatjuk, hogy a Zsombolykutató Munkabizottság megalakulása a szervezett bükki barlangkutatás kezdetét jelentette. Ebből egyrészt az következik, hogy az MLBE nem "sajátíthatja ki" egyedül a Zsombolyosokat, mint saját "ős" csoportját, másrészt azt, hogy illene megemlékeznünk a bükki barlangkutatás többi, lehetőleg minden résztvevőjéről. Az ünneplés formájaként az ünnepi kiadvány megjelentetése és egy jubileumi találkozó megrendezése sohasem volt kérdéses, viták legfeljebb a kiadvány tartalma, terjedelme és külalakja, illetve a találkozó időpontja és egyéb szervezési kérdések körül voltak. A bizottság végül kimondta, hogy kizárólag a kiadvány szerkesztésével kíván foglalkozni, a találkozó szervezésére pedig felkérte az egyesületet, amit Botos Zsolt az MLBE vezetősége nevében el is vállalt. A kiadvány tartalmi részére vonatkozóan azonban sajnálattal kellett megállapítani, hogy a szükséges dokumentációk hiányában sem a Herman, sem a Bányász, sem a TDK, sem a Bükk barlangkutató csoportok történeti anyagával nem fogunk tudni foglalkozni, sőt még a meglevő anyagaik összegyűjtése, rendszerezése és feldolgozása is meghaladná erőinket. A bizottság a vezetéssel, a szerkesztői feladatok ellátásával engem bízott meg, nekiláttam hát a néhány történeti témájú irodalom és az egyesület hivatalos iratai átnézéséhez. Kezdetben csak a második 25 évvel foglalkoztam, mivel az első 25 évet Lénárt László feldolgozta és megjelentette 1977-ben a "Zsombolyosok"-tól a Marcel Loubens csoportig című kiadványban. Néhány, ennek irodalomjegyzékében szereplő utalás után kutatva találtam meg az egyesület igen jelentős irattárát a miskolci Technika Háza egyik eldugott és kicsit elfelejtett helyiségében. Az iratoknak és könyveknek szerencsénkre száraz, egérmentes helyük volt, nem úgy, mint pl. az egyetemi TDK-csoportnak, amely dokumentációjának jelentős részét penészedés miatt elvesztette.

Számos igen jelentős iratot találtam. Pl. a Zsombolykutató Munkabizottság alakuló ülésének jegyzőkönyvét és jelenléti ívét, ezen felül kutatási jelentéseket, újságcikk kéziratokat, az alapítók barlangos önéletrajzait az '50-es évekből és számos olyan anyagot is, amelyekre az első 25 év kiadványában nem történt utalás, vagy az esemény a talált dokumentumokkal ellenkező értékelésben jelent meg. Ezek miatt átnéztem a teljes irattárat és a második 25 év anyagának kijegyzetelése mellett az első 25 év történetét is kb. 60-80 kiegészítéssel, módosítással láttam el. Számomra különleges, érdekes és kicsit meglepő volt az a felismerés, hogy az '50-es évek szereplői közül sokan, akikről csak különféle kiadványokban, könyvekben olvastam vagy beszélgetések során hallottam róluk, nemcsak hogy nem távoli ködbe vesző legendás lények, hanem nagyon is lelkes, régi barlangos életüket nem felejtő, segítőkész emberek. Balogh Tamást már említettem, hogy részt vesz a szerkesztésben, de Kuchta Gyula, Molnár Jenő is hasonló lelkesedéssel kereste elő régi, ma már beszerezhetetlen kiadványait, cikkeit, és ma is régi negatívok kinagyíttatásával, fotóalbumaik közrebocsátásával segítik a készülő kiadványt. Az alapító tagok közül hangsúlyozottan kell említenem Várszegi Sándort, aki a legtöbb kiemelt jelentőségű barlang feltárásának irányításával vagy az abban való részvétellel mindenképpen az egyik, hacsak nem éppen a legeredményesebb bükki barlangkutatónak számít. Várszegi Sándor ma is aktív, hozzávetőlegesen évi 80 leszállás és 250-300 barlangi munkaóra jellemzi teljesítményét.

Bár 50 év történelmét lehetetlen 10 percbe összesűríteni, és az érdeklődők részletesen olvashatják majd a közeljövőben megjelenő jubileumi kiadványunkban, röviden összefoglalom a csoport történetét.

A háború utáni első években az emberek inkább kenyér után jártak, mint barlangokba. 1948 körül indultak be intenzívebben a bejárások, kisebb baráti társaságokban, azonban jelentős feltárások, térképezések is történtek már. Borbély Sándor, Prahács Katalin, Szepesi Zoltán '48-ban már együtt jártak barlangba. Szabadkay Béla a DVTK Turista Szakosztály Barlangkutató csoportját vezette, kutatótársa, jobbkeze, Várszegi Sándor volt. Balogh Tamás vezetésével '48-ban tárták fel a Kőlyuk II. (ma Hillebrand Jenő-) barlangot. Kadic 1950-es Kőlyuk ásatása előtt, 1949-ben Szabadkay Béla mérte fel a barlangot. Vértes Lászlónak Balogh Tamás mutatta meg a későbbi Lambrecht Kálmán barlangot. Megalakult a SAO (Societas Antrorum Obscurorum = Sötét Barlangok Kutatóinak Szövetsége), az első csoport, amely naplót vezetett a tevékenységéről. Megay Géza körül is kialakult egy régészettel foglalkozó barlangos kör, de személyekről és tevékenységekről nem találtunk írásos anyagot. Az biztos, hogy Megay Géza muzeológus egyéves előadássorozatot tartott a barlangkutatásról érdeklődőknek ásatás, őslénytan, antropológia, régészet és általános barlangkutatás tárgyköréből, amelyen a későbbi Zsombolyosok is részt vettek.

Ilyen előzmények után ült össze 1952. június 30-án az MHT alig egy hónapja létrejött Miskolci Csoportján belül a Zsombolykutató Munkabizottság alakuló ülése. A megalakulás utáni első közös akció a Kis-Kőháti-zsombolyban volt, de számos jelentős feltárás a csoport első két évéhez kötődik. '52-ben a nyár folyamán tárták fel a Szeleta-zsombolyt, június 9-én pedig a Hársasi-zsombolyt. A Bolhási-víznyelőt június 15-én bontották meg első ízben, június 27-én pedig az Imó-kői időszakos forrás barlangjának feltárását és felmérését végezték el. A Bolhási-vínyelő szifonokkal lezárt szintes ágába, 84 méteres mélységbe, 1953. május 9-én sikerült lejutni. 1953 őszén tárták fel a Jávorkúti-víznyelőt, 1954-ben a Vártetői-barlangot és a Nagykőmázsa-völgyi-víznyelőbarlangot.

1959. január 22-én a csoport egy-emberként belépett a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat frissen megalakult Észak-magyarországi Csoportjába. Az MKBT-től az MHT-től hiányolt erkölcsi és főleg anyagi támogatást vártuk, később azonban kiderült az MKBT ezt akkor nem tudta megadni.

1959. június 1-én volt az Észak-magyarországi Barlangi Mentőszolgálat megszervezésére az első megbeszélés (a Rendőrség, a Tűzoltóság, a Mentők és a Vöröskereszt helyi szerveinek felkérésével).

1959-ben Gyenge Lajos és néhány társa kivált az MHT Zsombolykutató Szakosztályából és a DVTK Természetjáró Szakosztálya keretében megalakította a Herman Ottó barlangkutató csoportot.

A következő nagyobb szakadás 1960 tavaszán történt, amikor Lukácsik József vált ki az MHT-ből, hogy megalakítsa a Diósgyőri Bányász Barlangkutató Csoportot.

1966. június 28-án az MHT megszüntette az időközben Karsztvízkutató Szakosztály elnevezésűre változott barlangkutató csoportját. Az MHT-nak tulajdonképpen nyűg volt a sáros gumicsizmában járkáló, csákányozó, robbantó, karsztvizekben gázoló, fizikai munkát végző csoport, minden eredménye ellenére is, és szeretett volna "túladni" rajta. Az ebben az időben kiéleződő személyi problémák is csak rontottak a helyzetünkön. Egy "huszárvágással" megszüntette tehát a gyakorlati karsztvízkutatást, azzal az indokkal, hogy csak elméleti (műszaki és tudományos) kérdésekkel kíván ezentúl foglalkozni. Mi sem ragaszkodtunk volna feltétlenül az MHT-hoz, azonban hirtelen az utcára kerültünk, és abban az időben felügyeleti szerv nélkül nem működhetett a csoport. Az MKBT-től nem kaptuk meg azt a támogatást, amit vártunk, ezért kellett "valaki", "aki" befogad. Ezt ősszel sikerült megtalálni, ekkortól a Nehézipari Műszaki Egyetem TDK Karszthidrológiai Szakcsoportjához tartoztunk. Kerestünk egyéb megoldásokat is, például Balogh Tamás 1967-től a DVTK barlangkutató csoportját vezette a DVTK-támogatásának megszerzése érdekében. Az egyetemen viszonylag hamar kiderült, hogy mivel a csoport jelentős része nem egyetemi hallgató vagy egyetemi dolgozó, a TDK--csoportnak nem lehet ténylegesen a tagja. Ezért a továbbiakban, 1967-től, a Miskolci Egyetemi Atlétikai és Futball Club, a MEAFC keretében, Barlangkutató Szakosztályként végeztük tevékenységünket. Felvettük a Marcel Loubens nevet. A névválasztás indoka a gyakran megváltozó felügyeleti szerv volt. Egy jól bevált névvel a csoport bármely felettes szerv esetén ugyanazon a néven szerepelhetne. Névadónak egy neves barlangkutatót szerettünk volna választani, de természetesen csak egy akkor már halott személy neve jöhetett szóba. Legszívesebben Vass Imre nevét vettük volna fel,

de ilyen nevű csoport akkor már létezett. Így esett a választás az 1952-ben elhunyt Marcel Loubensre, akinek a nevét Norbert Casteret "Harminc év föld alatt" című könyvéből ismertük meg.

A következő "szakadás" a csoport életében 1973 februárjában volt. Ekkor tartotta Kazincbarcikán a Bükk Barlangkutató Csoport az alakuló ülését. Az alapító tagok között csoportunk néhány tagja is szerepelt.

1978-ban, a csoport megalakulásának 25 éves évfordulóját követő évben a MEAFC megszüntette a Természetjáró Szakosztályát és így az alpinistákkal együtt el kellett jönnünk az egyetemről. Ismét az utcára kerültünk. Több kísérletet tettünk támogató és fenntartó szerv "szerzésére" és létrehozására:

- A TIT Miskolc Városi Szervezete keretében Marcel Loubens Barlangkutató Baráti Kört alakítottunk. Célja a Marcel Loubens Barlangkutató Szakcsoport terepi kutatásaihoz szervesen kapcsolódó foglalkozások feltételeinek az eddigieknél jobb megteremtése volt. (Ez az állandó helyiség biztosítását, a rendszeres találkozásokat, szakmai előadói esteket, publikációs lehetőségeket és a terepi munkákat jelentette.)
- A B. A. Z. megyei Idegenforgalmi Hivatalnak javasoltuk, hogy létesítsen saját amatőr barlangkutató csoportot. A csoport a Hivatal barlangjaiban elvégezte volna a barlangkarbantartási munkákat, illetve szükség szerint egyéb tevékenységet is, számunkra viszont a Hivatal megteremtette volna a szükséges anyagi és erkölcsi hátteret.

Végül 1978. december 22-től a csoportért a TIT vállalt jogi felelősséget.

1979 tavaszán Gonda Gyula lett az elnök, aki az önálló egyesületben látta a kibontakozás lehetőségét. Intenzív és következetes szervező munkával, az ellenzők jelentős tiltakozása ellenére elérte, hogy szeptember 12-én összeült az egyesületi alakuló közgyűlés. Azóta Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület néven tevékenykedünk. Az idő messzemenően igazolta Gonda Gyula elképzeléseit.

A rövid összefoglalóból kimaradt részletes "történelemi" adatok helyett álljon itt néhány érdekesség:

1952. augusztus 2-3. A Zsombolykutató Munkabizottság, aggteleki tanulmányútja során, részt vett a(z akkor még ismeretlen és névtelen) Béke-barlang feltárási munkálataiban. Dolgoztak 2-án az éjszakai műszakban a Szomor-hegy tövében a Sziklás-nyelőben, bejárták és megtekintették az addig kiásott 200 méternyi szűk, omladékos, nehezen járható barlangot, majd sikertelenül próbáltak továbbjutni a végponti szűkületén. A következő napon, 3-án, bontottak az új munkahelyen a Bíbic-töbörben, délutánig. Aznap este már ismét Miskolcon voltak. A bejutás Jakucséknak másnap, augusztus 4-én sikerült a Bíbic-töbörnél ...

1953. május 12-én a szakosztályi ülésre meghívott Vértes László és Jakucs László válaszolt a jelenlevők (Gyenge Lajos, Láner Olivér, Balogh Tamás, ... és mások) kérdéseire. Mai ismereteink birtokában érdekes, hogy a Bolhási-víznyelő barlangját Jakucs László már ekkor is "csak egy mellékág"-nak tartotta.

Érdekes, hogy 1953. szeptember 14-én a zsombolykutató bejáró túrán megtekintett István-lápai-zsombolyt a jelenlevők nem tartották célszerűnek kibontani. Bár a kis víznyelő később az ország legmélyebb barlangjának bizonyult, de akkor a Jávorkút/Bolhás környéki feltárások a figyelmet elfordították felőle.

Érdekes az Ypönkaql (Sólyomkúti 2. sz.) barlang nevének eredete: az egzotikus hangzás nem egy északi nyelv furcsa nevét rejti. A barlangot 1972-ben ásta ki egy nyolc főből álló csapat: Balás Anna és László, Lénárt Judit és László, Pápa Antal, Bodri Gyula, Dienes Endre és egy dorogi kutató. Mindenki adott egy betűt a névhez.

Molnár Kálmán, a fő "aranyásó", aki 1962-ben rávette két fiatal társát, Bödör Istvánt és Kutas Tamást, hogy vigyék el a vesszősi házból a Bányászok hágcsóit és köteleit és hatoljanak le a Szepesi-

zsombolyba, valójában Gyula. A Kordos-féle Magyarország barlangjai c. könyvben mégsem tévesen szerepel Kálmánként, mert ezt a nevet használta, mivel a Gyulát nem szerette.

A Sziklafal-alatti-barlang baleseténél Mészáros Károly és Lantos Imre mellett volt egy "harmadik fiú" is! Csak ő nem halt meg! Az elfelejtéshez hozzájárult, hogy katona volt, ezért a balul sikerült robbantás miatti esetleges súlyos fenyítés elkerülése érdekében mindenki hallgatott róla. A nevét nem tudjuk[1].

Nem tudjuk hova lett a Marcel Loubens Kupa! A Marcel Loubens Vándorkupát 1975-ben írtuk ki, mert a MEAFC vezetői hiányolták, hogy mint az egyetemi sportklub egyik szakosztálya, nem veszünk részt versenyeken. Kitaláltuk hát, és a 20. Barlangnapon megrendeztük a Marcel Loubens Kupa versenyeit. 1984-ig, a versenyről szóló beszámolók a vándorkupa megnyeréséről és **átadás**áról szólnak. 1985-től a kupáról többé említés nem történik, leginkább "eredményhirdetés" néven említik a díjkiosztást. Mi történt a kupával? Elveszett? Eltette valaki? Elhagyta valaki? Meg nem nyerhette végleg - bár a pletykák emlegetnek három egymás utáni BEAC győzelmet -, de a versenykiírás szerint nem nyerhető el végleg. Ugyancsak pletyka-szintű a kupa ünneplés közbeni sérüléséről és javításra való elviteléről szóló mendemonda, és ehhez is a BEAC neve kapcsolódik. Tehát: Ki tud a kupáról?

És végül néhány helyreigazítás: egy újságíró velem és Szabó Tamással való augusztus végi beszélgetését követően szeptember 10-én megjelent egy cikk a Népszabadságban, "Ötvenévesek a miskolci zsombolyosok" címmel. Reméltük, hogy - mivel ez csak az észak-magyarországi regionális kiadványban jelent meg - kevesen fogják látni, azonban sajnálattal vettük észre, hogy a cikk felkerült az MKBT honlapjára is. Szeretnénk ezért leszögezni itt, hogy a cikk állításaival ellentétben:

1. Nem mi fedeztük fel a Miskolc-Tapolcai Tavas-barlangot!
2. Nem mi vagyunk az első szervezett barlangász közösség Magyarországon!
3. Nem mi tártuk fel a lillafüredi István- és Anna-, valamint az aggteleki Béke-barlangot!
4. Sokat tettünk a bükki víznyelők, források feltérképezése ügyében, de nem mind a mi nevünkhöz fűződik!
5. Nem szívügyünk a "karitász"! Igaz, hogy részt szoktunk venni testi és szellemi fogyatékos gyerekek barlangtúráztatásában, de szívügyünk: a barlangok.

Elhangzott: Barlangkutatók Szakmai Találkozója, Miskolci Egyetem, 2002. november 15-17.

[1] Az előadás utáni felszólalások óta tudjuk, ugyanis Hernádi Béla (Herman Ottó bkcs.) jelentkezett, hogy ő volt a "harmadik fiú"!

A bükki barlangkutatás halottai

(Balogh Tamás, Barta Zsolt, Hernádi Béla, Kovács Attila, dr. Lénárt László, Várszegi Sándor)

Tisztelt Szakmai Fórum, kedves Kutatótársak!

Ismét emlékezni, és számot adni gyűltük össze. Amikor 1977-ben elkészítettük a Marcel Loubens Barlangkutató Csoport első 25 évéről a kiadványunkat, abban még csak három név mellé kellett keresztet tennünk. Már ekkor felvetődött, hogy halottaink tiszteletére egy barlangász emlékművet kellene építenünk. Beszéltünk róla, de nem történt semmi.

1982-ben megünnepeltük a szervezett miskolci barlangkutatás 30. évfordulóját, 1984-ben a szervezett egyetemi barlangkutatás 20. évfordulóját, ahol a még nem túl nagy létszámú halottainkról is megemlékeztünk.

A miskolci szervezett barlangkutatásról szóló 1987-es MTESZ kiadványban a halottak száma már 11-re emelkedett. De az idő még ekkor is haladt a maga tempójában, az élők inkább magukkal foglalkoztak, az emlékmű még mindig csak terv és beszédtéma maradt.

1992-ben a szervezett miskolci barlangkutatás 40. évfordulóján sem történt semmi ez ügyben ...

Közben a Bükk egyes barlangjainak (Sziklafal-alatti-barlang, Láner-barlang) bejárati részein spontán módon egyre szaporodtak a halottainkra emlékező táblák s azok természetvédelmi, esztétikai és kegyeleti okok miatt sem tölthették be eredeti céljukat.

Ilyen előzmények után az önálló, szervezett miskolci barlangkutatás megindulásának 50. évfordulója kapcsán a Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület saját költségén Létrástetőn, a Láner-barlang töbrében elkészített egy barlangász emlékművet, melyet 2002. augusztus 10-én az összes miskolci barlangkutató csoport képviselőinek jelenlétében avattunk fel.

Az emlékművön pillanatnyilag 34 név szerepel. Egy részük az 1952-ben megalakult "Zsombolykutató Munkabizottság" tagja volt, másik részük a "Zsombolyosok"-nál is dolgozott, de utána más miskolci barlangkutató csoportban (Hermanosoknál, Bányászoknál) fejtett ki aktív barlangkutató tevékenységet. Sajnos, sok olyan, fiatalon meghalt kutatótárs neve is szerepel a listán, akik csak a "Zsombolyosok"-ból kinőtt Marcel Loubens Barlangkutató Csoportnak (később Egyesületnek), a voltak tagjai.

Mára a halottaink névsorra jelentősen kibővült olyan kutatók neveivel is, akik már nem Zsombolyosok voltak, hanem a Herman Ottó Barlangkutató Csoportnak vagy a Bányász Barlangkutató Csoportnak valamelyikében dolgoztak.

Meghalt barlangkutató társaink zöme idős koráig közöttünk volt, de sajnos sokukat fiatalon ragadott el a halál. Volt, aki saját hibáján kívüli üzemi balesetben halt meg, más orvosi műhiba miatt távozott közülünk. Sajnos volt halálos végű barlangi túránk is, valamit vannak olyan kutatótársaink, kiknek még haláluk helye, ideje, módja se tisztázott.

A kutatótársainknak halálukban is különböző sors jutott. Sokuk még ma is dús virágcsokrok alatt nyugszik, másnak a sírján halottak napján is csak egy-két, barlangkutatók által gyújtott gyertya világít. Vannak, akikre kopjafa emlékeztet, van, akinek hamva a Létrási-patakon keresztül a Létrási-Vizes-barlangban nyert örök nyugodalmat. És vannak olyanok, akiknek haláluk sem tisztázott, nyughelyük máig is ismeretlen.

Barlangkutató társaink zöme egyszerű ember volt, de mind nagyon szerette a barlangokat, a csend világát. Jól érezték magukat a barlangkutató társaik között, szívesen mentek együtt barlangot kutatni, túrázni. Sokukról sehol, semmiféle méltatás soha nem jelent meg. Mi a konferenciára megpróbáltunk halottainkról legalább egy-egy képet és néhány gondolatot összegyűjteni, de meg kell mondani, nem mindig jártunk sikerrel. Ezeket az összegyűjtött anyagokat az előadóterem előtt mindenki megnézheti, elolvashatja.

Végül engedjétek meg, hogy halottaink nevét ABC sorrendben felolvassam. Kérem, hogy emlékükre a listát felállva hallgassátok meg.

Balás Anna a. Ani

"Marceles", később a debreceni egyetemi barlangkutatás megszervezője.

Balogh Ferenc a. Tuta

A Zsombolykutató Munkabizottság első elnöke volt.

Borbély Sándor a. Kepi
A "Zsombolyos"-ok alapító tagja, a Zsombolykutató Munkabizottság első titkára, majd hosszú ideig mindenese volt.

Borka Attila
Fiatalabb "Marceles" volt.

Csontos Sándor a. Partizán
Régi "Zsombolyos" volt, később "Bányász".

ifj. Csontos Sándor a. Cumis
Régi "Zsombolyos" volt, később "Bányász".

Danó László
Régi "Zsombolyos" volt.

Fabó Tamás
Régi "Marceles" volt.

Farkas János
Régi "Zsombolyos", később "Bányász".

Gonda Gyula
A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesületet létrehozója, első elnöke volt.

Gyenge Lajos a. Apuh
Régi "Zsombolyos" volt, később "Bányász", végül a Herman Ottó Barlangkutató Csoport meghatározó vezetője.

Jurek Sándor a. Mancsi
Régi "Zsombolyos" volt.

Király Lajos
Az MHT Borsodi Csoportja elnöke, a "Zsombolyos"-ok igazi támogatója, patrónusa.

Kiss Attila a. Lajhár
Karsztvízkutató, majd régi "Marceles" volt.

Kiss Mária a. (CSÖ) Mózi
Régi "Zsombolyos" volt.

Korbacska Katalin a. Troppauer Hümér
Régi "Zsombolyos" volt.

dr. Krompaszky Géza a. Gézaó
Régi "Zsombolyos" volt.

Láner Olivér a. Oli
Először egyedül barlangászott, majd régi "Zsombolyos"lett, végül "Marceles".

Lantos Imre
"Hermanos" próbaidős volt.

Lukács György
Fiatal "Marceles" volt.

Lukácsik József a. Sógor
Régi "Zsombolyos" volt, később "Bányász".

Lukácsik Józsefné
Régi "Zsombolyos" volt.

Mészáros Károly
A Herman Ottó Barlangkutató Csoport vezetője volt.

Molnár Gyula a. Csufi
Régi "Zsombolyos" volt.

Nagy Flórián a. Fofó
Fiatal "Marceles" volt a nyolcvanas évek elejéről.

Nahalka Ferenc a. Nahalgó
Régi "Zsombolyos" volt.

Németh Alajos
Az egyetemi TDK Barlangkutató Csoport tanárvezetője volt.

Podhorszky István
A Marcel Loubens Barlangkutató Egyesület első titkára volt.
Prahács Katalin, Borbély Sándorné
A "Zsombolyos"-ok alapító tagja volt.
Sasvári Ferenc
Régi "Zsombolyos" volt.
Sebestyén István a. Sebi
Idősebb "Marceles", a Barlangász Himnusz szerzője.
dr. Somogyi György
Bükki tudományos barlangkutató volt.
Soós István
Régi "Zsombolyos" volt.
Szabadkay Béla
A DVTK-ban barlangászott, majd "Zsombolyos" lett, végül "Bányász" volt.
Szeghy Béla
Régi "Zsombolyos" volt.
Szepessy Zoltán
Régi "Zsombolyos" volt.
Szomorú György a. Zahar
Régi "Zsombolyos" volt.
Szomorú Zsuzsanna, a. Kukac, Kiss Attiláné
"Karsztvízkutató" volt, majd régi "Marceles".
Tóth József a. Szőrös
Régi "Zsombolyos" volt.
Veit Sándor a. Öcsi
Régi "Zsombolyos" volt.
Vincze Ferenc a. Maxi
"Karsztvízkutató" volt, majd régi "Marceles".

Elhangzott: Barlangkutatók Szakmai Találkozója, Miskolci Egyetem, 2002. november 15-17.

A Fekete-barlang

(Ferenczy Gergely)

1. A barlang fekvése, kiterjedése

A Fekete-barlang bejárata (kataszteri száma: 5372/8) Miskolc községhatárban nyílik. A bejárat megközelítése a Tekenősi-rétről vezető dózerúton gyalog vagy terepjáróval lehetséges. A bejárat a fennsíkperemen több irányból induló, bevágódott vízmosások egyesülésével létrejött 6-8 m mélységű horhost követve egyértelműen megtalálható.

A topográfiai térképről levehető magasságadat 565 m. A bejárat a Tekenősi-völgyben a fennsík szintjétől (Tekenősi-rét, kb. 605 m tszf. 35 m-el alacsonyabb szinten található. A végpont a kb. 565 m-es bejárati magasságot figyelembe véve 391 m tszf. magasságra adódik.

A barlang a kb. 343 m tszf. magasságban eredő Margit forrás vízrendszeréhez tartozik.

A barlang hossza kb. 2200 méter, melyből részletesen a jelenleg hozzáférhető adatok alapján 1572 méter lett felmérve. A térkép szerkesztés alatt áll, várhatóan fél éven belül rendelkezésre állnak a konkrét adatok.

A régi térkép alapján a maximális horizontális kiterjedés 209 m, a járatok pedig 91x209 m-es téglalap területén helyezkednek el. A maximális horizontális kiterjedés az új térkép felmért szakaszai alapján kb. 155 m, a hozzáférhető mérési adatok alapján a járatok egy 58x155 m-es téglalap területén helyezhetők el.

A barlang mélysége az új felmérés alapján 174 m, mellyel a Bükk harmadik, Magyarország hatodik legmélyebb barlangja. A régi felmérés alapján a barlang mélysége 152,8 m.

A barlang közvetlen közelében két barlang ismert. Az egyik a megkülönböztetett jelentőségű, kis, kb. 4 m átmérőjű, 3 m mély töbörben nyíló Tekenősi-zsomboly, mely 29 m mély, jelenleg bejárata eltömődött a töbör alján. A másik egy bontás (Fekete-melletti-bontás), melyet kb. 6 m mélységig tártak fel. Az előbbi bejáratának vízszintes távolsága a barlang bejáratától kb. 85 m-re, az utóbbi kb. 63 m-re esik. A régi, teljesebbnek tekinthető térkép alapján az előbbi 60 m-re, az utóbbi pedig pontosan a járatok fölé adódik, így távolsága 0 m. A régi térkép tanúsága szerint a töbör alá nyúló Omlásos-terem tetejébe behúzott poligonpont 20 m-el közelíti meg a felszínt. Az új, részlegesen kész térkép jelenlegi poligonhálózata alapján a Fekete-barlang ismert bemért járataitól az előbbi kb. 72 m-re, az utóbbi kb. 34 m-re nyílik.

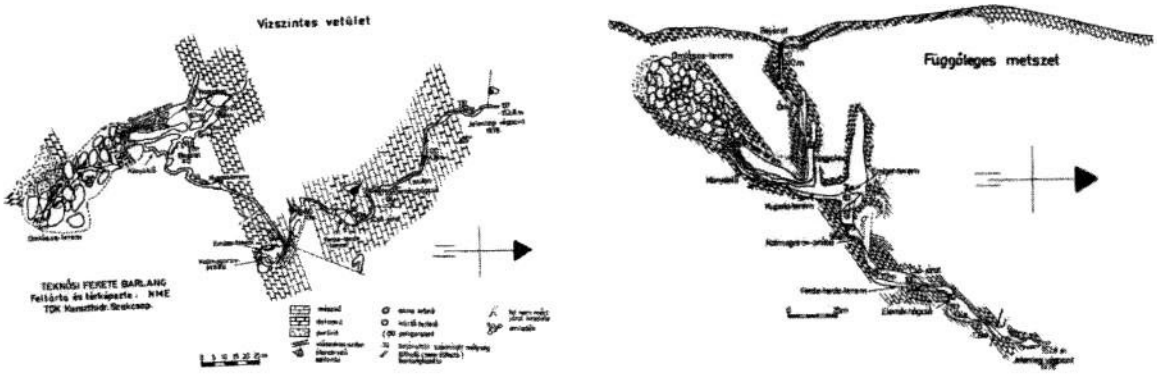

A TDK csoport által 1978-ban készített térkép

2. A barlang általános bemutatása, jellemzése

2.1. A barlang feltárása

A Fekete-barlangot 1975-ben tárta fel a Nehézipari Műszaki Egyetem TDK Karszthidrológiai Csoportja. Az ígéretesnek tűnő kutatási pontot Simon Ernő fedezte fel, és megmutatva társainak rövidesen megkezdték a feltárást. A csoport az időszakosan vizet vezető vakvölgyben lévő suvadást

megbontva, három hónapi fáradságos munkával 1975. november 9.-én jutott be az első aknába.

A bejutást követően 3 ponton kellett kisebb-nagyobb eltömődéseket megszüntetniük. A bontások: az első akna alján lévő szűkületben az Őrkő nevű dolomittömbnél megakadt törmelék eltávolítása, majd az Őrkő 1977-ben végleges eltávolítása; a Nagy-akna alján a Dejóitt-teremből az elfolyó víz útját követve a Békás-szoros átbontása; a Könyöklő megtalálása 1975 decemberében, majd ezt követően az 1. szifonig szabad volt a járat. Az 1. szifont 1977. őszén sikerült átbontani. A végponti 2. szifon bontását rajtuk kívül eddig nem kezdeményezte senki. A barlang bejáratának folyamatos karbantartása jelentős energiaráfordítással járt, így a csoport kutatásra kevesebb időt volt kénytelen fordítani. 1978-ban került sor a Kristály tavi ág, majd 1979-ben megkezdett bontás révén (Gatyaszaggató-szűkület) 1980-ban az Ember-termi-labir részleges feltárására (Vica-terem, Iker-terem, Gatyaszaggató-szűkület, mely átbontása révén sikerült a Vica-terembe jutni, feltehetően a Felhő-kürtő alsó 20 m-es szakasza, a első szakasz kivételével). A kürtőmászások, felső járatok feltárása elsősorban Fehér Ernő nevéhez fűződik. A barlang első térképe 1976-78-ban az ismert járatokról elkészült.

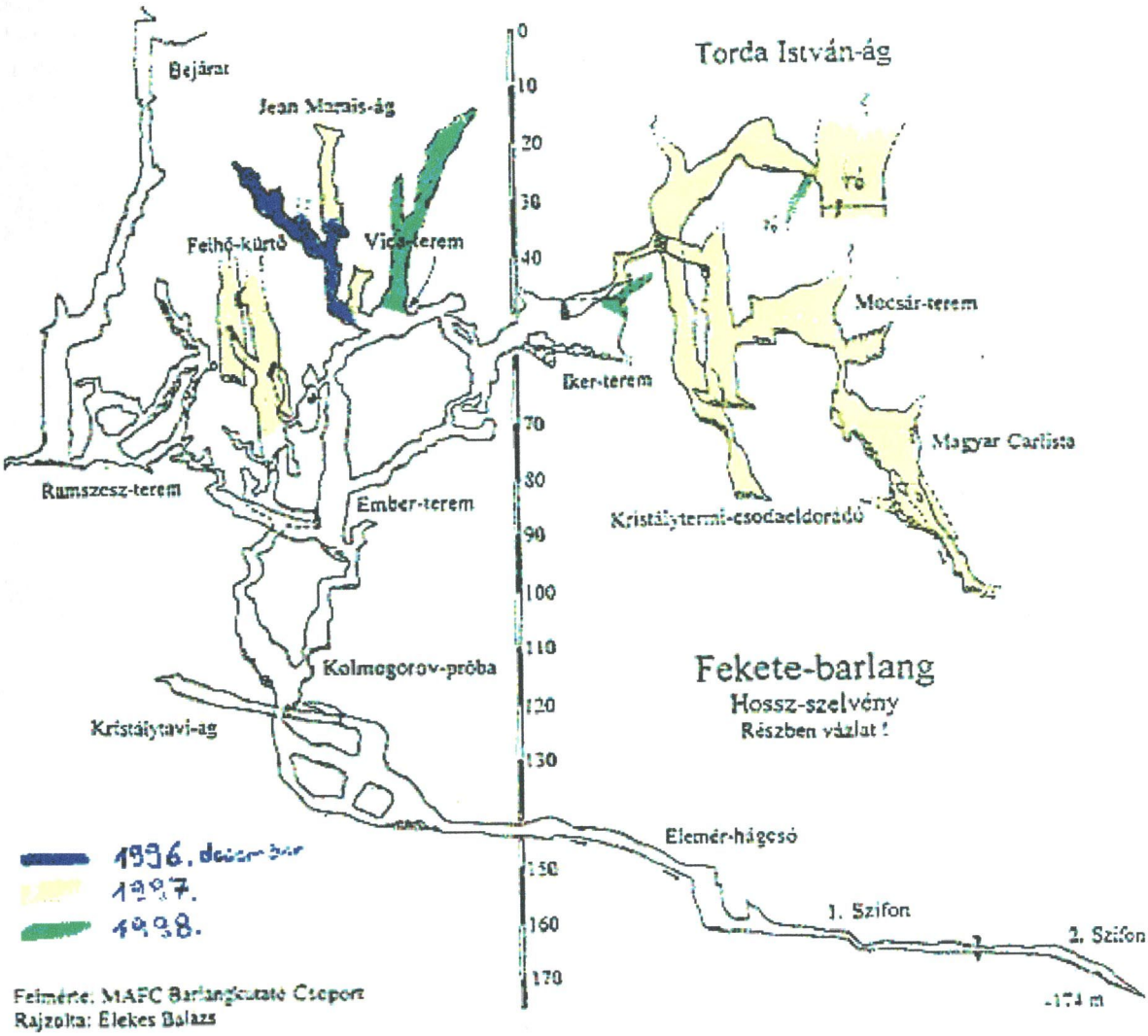

A Fekete-barlangban 1996-98 között feltárt barlangjáratok.
A Felhő-kürtő a TDK csoport Ember-termi labirok c. térképén már szerepel

A barlang kutatása a bejárat beomlása, ill. veszélyessége miatt hosszú ideig szünetelt, majd a MAFC Barlangkutató Csoportja által megkezdett térképezés során indult meg újra. Az Ember-termi-labirból kiindulva számos kürtőt másztak ki (Felhő-kürtő, Jean Marais-ág, Vica-termi kürtők, Iker-

termi felső járat 1996-97.) A legjelentősebb feltárásra 1997. május 18-án került sor, az Iker-terem tetejéből induló felső járat bontására. Itt az erős huzat miatt elkezdett bontás 2 óra múlva eredményre vezetett, és feltárásra került a Torda Istvánról elnevezett barlangág. A barlangszakaszt az ekkor egy éve barlangi vízbetörés során elhunyt kutatótársuk tiszteletére nevezték el. Ekkor a Kristálytermi-csodaeldorádóba ill. a vele párhuzamos vakaknákba jutottak be. Érdekesség, hogy a TDK Csoport 1978-as Ember-termi-labirokat ábrázoló alaprajzon a folyosó, melyben a bontást végezték, az eltömődésig ábrázolva van. Szintén ez a térkép mutat rá arra, hogy a Felhő-kürtő nagyobb részét a térkép készítői ismerték. A Torda István-ágban 1997. június 14-én Molnár Tamás felfedezte a párhuzamos vakakna másik oldalán lévő ablakot, melyen keresztül a Mocsár-terembe és azon keresztül a Magyar Carlista-termébe jutottak be. Az újonnan feltárt járatok összhossza kb. 600 m.

A barlang bejárata a feltárást követően 1976-ban a tavaszi hóolvadás alatt beomlott. Az új aknát az omlást megelőzően már részben elkészült térkép alapján már nem az eredeti suvadás helyén, hanem a töbörben található dolomit szálkőkibukkanás mellett hajtották kb. 10 m mélységig, és faácsolattal biztosították. A kutatóegyesület tervezte a barlang végleges biztosítását, de más kutatási pontokon is tevékenykedtek, ill. a feltáró hallgatók egyetemi diplomaszerzése a csoport teljes kicserélődéséhez, 1985-re pedig széteséséhez vezetett. Az akna végleges beomlása kb. 1985-86-ra tehető, melyet követően a barlang 1989-ben a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság finanszírozásával végleges bejáratbiztosítást kapott (kivitelező: Szenthe István).

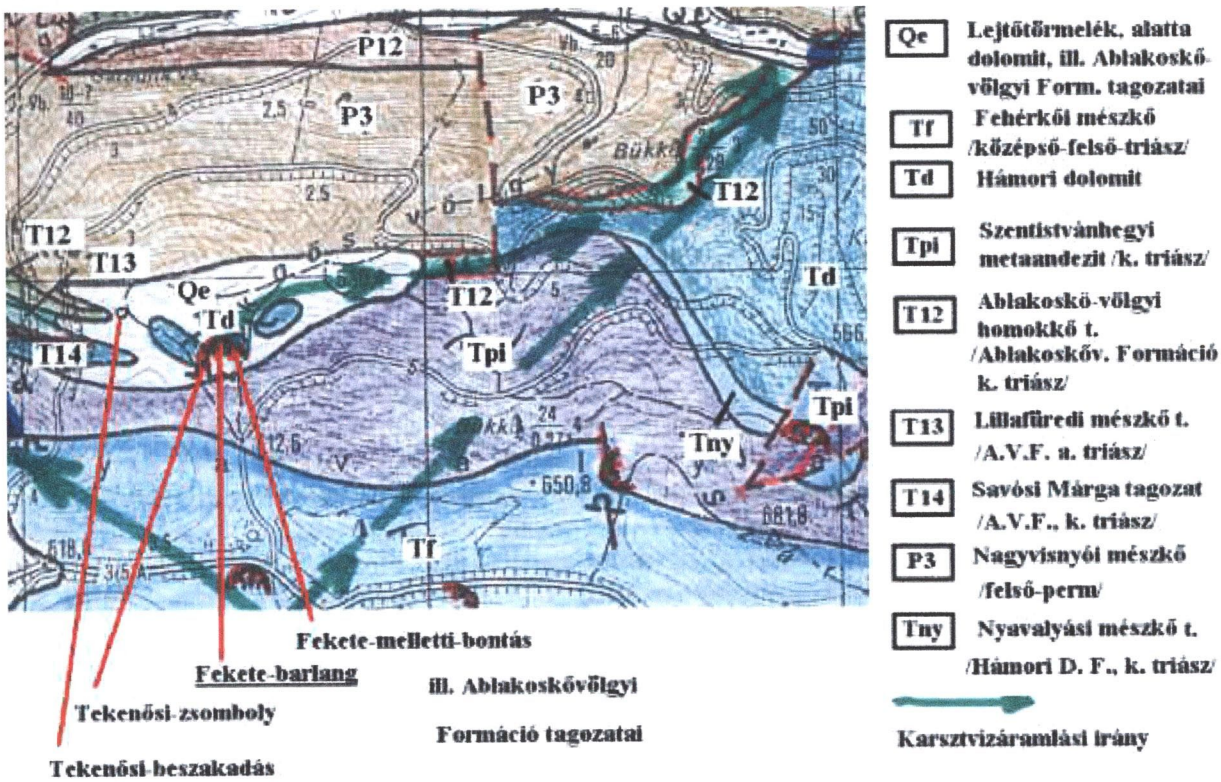

A Fekete-barlang környezetének felszíni földtani térképe.
A térkép Less György kéziratos térképe (2000. év) alapján készült, kisebb kiegészítésekkel

2.2. A barlang és felszínének geológiai, hidrogeológiai jellemzése

A Fekete-barlang aktív víznyelő, bejárata karsztos és nemkarsztos kőzethatáron nyílik a középső triász anizuszi dolomit (Hámori Dolomit Formáció) és középső triász ladini, metamorf andezit és tufája (Szentistvánhegyi Metaandezit Formáció) határán.

A bejárathoz mintegy 400 m-en nyomon követhető, a bejárat előtt kb. 150 m-el egyesülő többágú vízmosás medre vezet. A horhos völgyfőjében négy forrás azonosítható, melyekből vízmosások medre

indul a barlang nyelőtölcséréhez. A források mindegyike metaandezitból lép ki. Együttes maximális hozamuk kb. 500 l/perc, vagy azt meghaladó. A források vízjárása hasonló a Balekina- ill. a Jáspis-barlangban nyelődő vizek forrásaiéval. Aszályos időben teljesen elapadnak, felszínre nem lép ki víz, azonban csapadékos időben, hóolvadáskor jelentősen áradnak - kissé hasonlóan a karsztforrásokhoz -, és elapadásuk is viszonylag gyorsan bekövetkezik.

A területen jellemző nagyjából kelet-nyugati irányultságú, északi dőlésű rétegek jellemzőek.

A forrásokat a Tekenősi-völgy völgyfőjében kelet ill. nyugat irányban hegyek veszik körül. A hegyekről a völgytalp felé a rétegek menti felszínközeli vízáramlás feltételezhető, mely a hozamadatok alapján a metaandezitból kilépő egyéb források esetében máshol is valószínűsíthető. A források vízgyűjtője ezért a hegytetőkig húzható meg.

A barlangban elnyelődő víz a Margit-forrásban lép felszínre. Az 1996. áprilisi hóolvadáskor Sásdi László által lebonyolított vízfestés során a bejáratban bekevert festék 10 órán belül megjelent a forrásban.

A bejáratban nyelődő vízen kívül egyéb vizek is jelentkeznek a barlang ismert járataiban:

A Perec-ág végén Ny-i irányból két vizet vezető, de járhatatlan járat csatlakozik a patakos ágba, melyek akkor is vizet vezetnek, amikor a bejáratban elnyelődés nem figyelhető meg.

Magyar-Carlista termének délnyugati oldalából érkező vízfolyás szintén állandó jellegű.

Az 1. szifon közelében a Cső-járatban általában folyik víz, minimális hozama 1-2 l/perc, maximális hozam csak valószínűsíthetően meghaladja az 500 l/percet (tekintve, hogy nagyvíznél a bejárati szakasz nem járható).

Érdekes, hogy a bejárati nagy patakhozam ellenére a végpont környékén a nagy vizek nyomai nem igazán láthatóak.

A barlang vízgyűjtője a metaandezit kőzeten, ill. annak lejtőtörmelékén, málladékán van. A málladék nagy területen, a Tekenősi-völgy felső részén (lásd földtani térkép) 5-10 m vastagságban lefedi a szálban álló üledékeket, azaz a dolomitot, az alsó triász Ablakoskő-völgyi Formáció Tagozatait (alulról fölfelé: Ablakoskő-völgyi Homokkő Tagozat: a területen valószínűleg hiányzik, ill. teljesen elvékonyodik; Lillafüredi Mészkő Tagozat; Savósi Márga Tagozat; Újmassai Mészkő Tagozat: ez a területen nem található meg), valamint az alsó-triász Gerennavári Mészkő Formációt.

A bejárat közvetlen közelében két barlang található. A tőle DNy-ra kb. 85 m-re nyíló Tekenősi-zsomboly, valamint a tőle DK-re 62 m-re eső Fekete-melletti-bontás.

A zsombolyt 1974-ben a Herman Ottó BE. tárta fel Pásztor Béla vezetésével az Aqua expedíció keretén belül. Akkori mélysége a jelentés alapján 35 m, melyet az 1982-ben végzett BTO felmérés 28 m-ig ábrázol. Érdekesség, hogy erős huzatot írtak le a barlangból, pedig a Fekete-barlang ekkor még nem volt kibontva. A két barlang nyitott bejárata esetén intenzív huzat figyelhető meg mindkettőben, téli időszakban, amikor a zsombolyban intenzív kiáramlás, a Fekete-barlangban intenzív beáramlás tapasztalható. Jelenleg a zsomboly eltömődött 2 m mélységben. A két barlang résrendszere az Omlásos-terem kiterjedt omladékzónájában kapcsolódhat össze, bár ezt az ismert járatok térképe nem igazán támasztja alá.

A Fekete-melletti-bontást a TDK Csoport végezte, melynek célja a bejárati, akkor rendkívül kritikus akna megkerülése, valamint árvíz esetén az árvízveszélyes aknarendszer megkerülése volt. A régi barlangtérkép alapján az Omladékos-terem felső végpontja éppen a bontás alatt található, kb. 20 m mélységben.

A barlang bejáratától távolabb, 257 m-re Ny-DNy-ra eső Tekenősi Névtelen-barlang esetleg a Perec-ágban megjelenő vizekkel hozható összefüggésbe, bár jelenleg vízgyűjtőjéről részben lehatárolódott, kőzethatáron lévő fosszilis víznyelőként értékelhető.

A Fekete barlangban az Őrkő nevű szűkülettől kezdve a végpontig a víz alatti járatalakulás nyomai figyelhetők meg a főtén. A mennyezeti félcsatornák általánosan jelen vannak, ezenkívül jellemző a kisebb méretű kecsketőgy szerű plafonról kioldódott szálkő csúcsok alkotta felszínek jelenléte. A Kolmogorov-próba alatt a Perec-ág alsó ágában fejmagasságban oldásos színlő mutatkozik a jobb falon. A víz alatti oldódás jelei megfigyelhetők a Torda-ág aknáiban is.

A barlang különlegessége a befoglaló kőzetek rendkívüli sokszínűsége. Földtani felépítését Simon

Ernő 1978-as dolgozatában részletesen tárgyalta, azonban megállapításai nem minden esetben fogadhatók el.

A barlang a nemkarsztos-karsztos kőzethatár közelében nyílik. Simon E. alapján az Omlásos-terem legfelső részén, a barlang legdélibb pontján a barlang feltárja közel 20 m hosszban, 4-8 m magasságban a metaandezitet (csapás: 306°, dőlés: 26°), melyet e sorok írójának nem sikerült megközelítenie az omladék között. A Simon E. által leírt nagy felületű, szálban álló porfirit jelenléte valószínűsíthető a felszíni megfigyelés alapján is, mert a barlang ezen a ponton jelentősen megközelítheti a nemkarsztos kőzetet. Leírása alapján a Kolmogorov-próba Kerülő-járatában valamint az Elemér-hágcsónál jelentkezik a metaandezit. A megfigyeléseket a helyszíni vizsgálatok nem támasztják alá. Simon E. dolgozatában a dolomit és a mészkő barlangi előfordulására vonatkozó megfigyelések sem támaszthatók alá teljes mértékben, azonban a pontos leíráshoz további vizsgálatok szükségesek.

A barlang dolomit kőzetben nyílik, mely barlang befoglaló kőzeteként unikum, de megjelenésében is látványos. Sötétkékes-szürke színe a kőzetet jellemzően átszövő több mm vastag hálózatos hófehér kalcitereket kiemeli. A dolomit kőzet a Ramses-teremig, majd az Omlásos-teremben is követhető.

A Könyöklő nevű enyhe lejtésű szakasz azonban már mészkőben halad, mely makroszkóposan rendkívül hasonló az aknarendszerben megfigyelhető dolomithoz: sötétkék-sötétszürke, kalciterekkel sűrűn átszőtt. A kőzet általánosan többnyire világosabb szürke dolomitlencséket foglal magába. A szakasz befoglaló kőzete az alsó-triász Ablakoskő-völgyi Formációhoz tartozó Lillafüredi Mészkő Tagozat. A Lillafüredi Mészkő a patakos főág nagy részében befoglaló kőzetként jelentkezik, egészen a Ferde-terde-teremig. Helyenként azonban a járat visszatér a dolomitba (Kolmogorov-próba feletti, környéki szakasz).

Kivétel még a Kolmogorov-próba kerülője, ahol megfigyelhető egy vékonylemezes sárgás színű gyüredezett márgában, agyagpalában haladó szakasz. A járat szelvényből adódó feltárt vastagsága eléri az egy métert, így feltehetően a zóna az Ablakoskő-völgyi Formáció Savósi Márga Tagozata. Itt vékony lemezes márga ill. agyagpala figyelhető meg az ún. omladékos-szakaszon, mely omlásveszély a lemezes márga-agyagpala kisebb szilárdságából, a kipergésre való hajlamosságából adódik. Ezen közel 10 m-es szakasz kizárólag nemkarsztos kőzetben alakult ki, és vékonylemezes kifejlődése, sárgásbarna színével rendkívül látványos szakasz.

A Ferde-terde-terem szintén látványosan tárja fel a kőzet változását. A terem világos sárgásbarna, ill. zöldes agyagpalában, márgában képződött, a járat teremmé a 0,3-3 cm vastag lemezes elválású kis szilárdságú kőzet kipergéséből adódik (Ablakoskő-völgyi Formáció Savósi Márga Tagozat). A terem főtéjén a mennyezeti félcsatornában megfigyelhető a mészkő, melyet a Cső-járat tár fel kiválóan. A főte mészköve fokozatosan megy át a sárgás márgába, a járattalpon a kőzet színe zöldes árnyalatba fordul, a mésztartalom valószínűleg lecsökken. A terem kb. 3 m vastagságban tárja fel a Savósi Márga Tagozatot.

A főte karbonátja már nem azonos a Lillafüredi Mészkő Tagozattal, hanem az alsó triász Gerennavári Mészkő Formáció vékonylemezes szürke, kalciterekkel helyenként átszőtt tömött mészköve. A rétegek közel függőleges helyzetűek. Az Elemér-hágcsó délkeleti-keleti fala ismét feltárja a márgát, melyen a vízesés hatására barnás színű mállott réteg alakult ki. A hágcsó alatti termecske részben márgában, agyagpalában képződött.

Ezt követően ismét a Gerennavári Mészkőben halad a járat egészen az 1. szifonig. A kőzetrétegek függőlegesek, érdekesség, hogy egy szakaszon a keleti fal mállottan barnás, törten világosszürke színű homokkő (Ablakoskő-völgyi Formáció Ablakoskő-völgyi Homokkő Tagozat) jelenik meg, míg a másik fal karbonát.

Az 1. szifon után Simon E. leírása alapján megjelenik a felső perm Nagyvisnyói Mészkő Formáció. A szifon járhatatlanná válása miatt ezt igazolni nem sikerült. Tekintve azonban, hogy a járat esése kicsi, valamint a Gerennavári Mészkő a bejárattól 100 m-re nyugatra a felszínen jelentősen kivékonyodik, valószínűsíthető. Ennek igazolására azonban kőzetminta felszínre hozatalára van szükség, tekintve, hogy makroszkóposan a két kőzet nem különíthető el egymástól.

Az Ember-termi labirok, ill. a Torda István-ág szintén feltárja a dolomitot, majd a lefelé haladó aknák és járatok alja harántolja az Ablakoskő-völgyi Formáció fent tárgyalt tagozatait.

Az új ág kőzettani feldolgozása még várat magára.

Az Ember-teremből induló Felhő-kürtő felső részében igen szép, barnás ill. hófehér, a plafonról cseppenő vízből kiváló képződmények találhatók. A névadó morfológiai elem a jelenlegi végpont főtéjének különleges megjelenésű oldásformái, mely félgömbszerű boltozaton figyelhető meg, és megjelenése hasonló a gomolyfelhő felszínére.

A Torda-ág érdekes módon jelentősen elkülönül a Fő-ág patakos járatrendszerétől. A régi résszel csak az Iker-terem tetejéből induló Vica-folyosó köti össze, emiatt állandó erős huzat tapasztalható ezen a viszonylag kis keresztmetszetű szakaszon. A Torda-ágra az aknák jelenléte általánosan jellemző, vízszintes szakaszok ritkák. Minden aknában jelentkezik vízmozgás, azonban általában kis mennyiségben felszínről szivárgó vizekről beszélhetünk. Kivételt képez a Carlista alján jelentkező patakocska, mely állandónak tűnik. A járatok feletti térszínen töbrök, suvadások nem figyelhetők meg.

Külön érdekesség a Magyar Carlista, mely a barlang legnagyobb, kb. 20 m magasságú, 10 m szélességű rézsútos terme. A terem aljzatát a főtéről leszakadt hatalmas kőzetblokkok borítják. A befoglaló kőzet valószínűleg mészkő (vizsgálat nem történt). A terem délnyugati oldalán egy 6-8 m magas függőleges kürtőből állandó vízfolyás figyelhető meg, mely a terem északi végén-alján egy lépcsőzetesen lefelé haladó, nem túl tágas járatban folyik tovább. A végpontot cseppkövesedett ill. szálkőben szűkült kis esésű járat képezi. A járat rendkívül látványos barnás színű zsemleszerűen kerek, lapos ill. domború felszínű (gombaszerű, eltekintve a szár hiányától) különleges képződmények figyelhetők meg, amiről a terem a nevét is kapta (egy külföldi barlang utánérzete alapján).

A Vica-folyosó után egy fölfelé vezető aknán keresztül egy másik különlegesség érhető el, a Tó. Ez egy kb. 3x6 m méretű tó, mely valószínűleg szivárgó vizekből gyűlik össze, befolyó és elfolyó víz ugyanis nem figyelhető meg.

A Torda-ág, Vica-terem magasba nyúló kürtői szivárgó vizet vezetnek. A felszínen a felszín közeli barlangjáratok jelenlétére (említett kürtők) felszíni bemélyedések nem utalnak. A vastag, 10 m körüli lejtőtörmelék lefedi a karsztos kőzetet, és a felszíni vízfolyás nehezen tör utat a járatok felé, nagyobb, 100 l/perc hozamú vizek nem jelentkeznek ezen a szakaszon. A metaandeziten gyűlő vizek a felszín alatt adódhatnak át a karsztos üregekbe.

Irodalom:

Simon Ernő: A Tekenősi Fekete-barlang geológiai felépítése és genetikája (Beszámoló az MKBT 1978. évi tevékenységéről).

Grill József: A Tekenősi Fekete-barlang bejárási útmutatója (Hidrogeológiai kirándulások a Bükkben. Lénárt László szerkesztésében, 1978.).

Megjelent az Interneten: http://karst.planetresources.net/fekete_barlang.htm

Földrengés nyomai a Lilla barlangban

(Majoros Zsuzsanna, Szenthe István)

A barlang kb. 90 méter hosszú a bejárattól a végpontig, horizontális jellegű. Bejárati szakasza és oldalfolyosói jelentős mértékben feltöltődtek agyaggal és mészkő darabokkal. Egyetlen nagy terme kb. 25x12 méter alapterületű, 5-10 méter közötti magasságú. (A barlang első elkészült térképe az Internetes anyagban látható.)

A Lilla-barlangot eredetileg Romvár-barlangnak neveztük, mert már az első bejáráskor megdöbbentett minden barlangkutatót az, hogy a nagy terem alját sűrűn beborítja a barlang mennyezetéről lehullott sztalaktitok tömege (1., 2. és 3. kép).

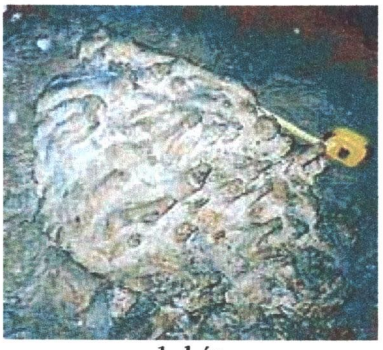

1. kép

A mennyezeti képződményeken kívül helyenként a barlang mennyezetének egyes mészkődarabjai is lehullottak valamikor a terem talajára.

A 4. kép a mennyezet egy részét: fehér kalciteres, sötétszürke mészkő felülettel; az 5. kép a lehullott mészkő tömbök egyikét - szintén fehér kalciteres, sötétszürke mészkő felülettel - mutatja.

Erőteljes kataklizma, földrengés lehetett, amely ilyen jelentős mértékű rombolást okozott a barlangban. A kataklizma nagyságára jellemző az, hogy számos, a teremben egykor keletkezett álló cseppkőgyertya (sztalagmit) képződmény, a legnagyobb ezek közül kb. 1,8 méter magas és 1,2 m átmérőjű, derékban kettétört, és a letört felső darabok most a tövük mellett pihennek, némelyik kissé elgurulva és elfordulva (6., 7. és 8. kép).

2. kép

A legnagyobb cseppkőgyertya törési felületén a törés óta egy vaskos cseppkő halom, 12-15 cm magasságú és alapjában 20-25 cm átmérőjű, felfelé elkeskenyedő vaskos sztalagmit képződött a mennyezeti csepegő vízből (9. kép). Ez azt jelenti, hogy a kataklizma néhány ezer éve, emberi léptékkel mérve *nem a közelmúltban* történt. A földrengés óta eltelt időre utal az a feltűnő szépségű, hófehér, álló gyertya-sztalagmit is, amely egyértelműen egy lezuhant sztalaktitra települt, s már elérte a 70-80 cm magasságot 4-5 cm-es átmérővel (10. kép).

A mennyezeten a kataklizma óta egyes helyeken már ismét képződtek függő cseppkövek, méreteik azonban nem jelentősek. A nagy terem Pizai-ferde-torony képződménye felett a mennyezet néhány négyzetméteres szakaszát számos, viszonylag kis tömegű sztalaktit borítja, s nagy részüknek valamikor letört az alsó része. A törés óta legtöbbjüknek új alsó része képződött, amely határozottan elkülönül a felsőtől, sokkal vékonyabb és színtelenebb (szalma cseppkövek, vagy ahhoz hasonlók). Összehasonlító vizsgálatok elvégzéséig nem bizonyos, hogy ez utóbbi törések egyidejűek-e a nagy kataklizmával, vagy esetleg későbbiek. A Pizai-ferde-torony tulajdonképpen egy sztalagnát, amelynek alsó felében 3 szára van, s ezek egyike nem egyszerűen kidőlt a helyéről, hanem az erők kivetették távolabbra (11. és 12. kép).

3. kép

Az egykori kataklizma hatása vélhetően nem korlátozódik a Lilla-barlangra. A Lilla-barlang 1-2 kilométeres körzetében számos barlangterem mennyezetének beomlása (a Lilla-barlang előtere, Hillebrand-barlang eredeti első terme, Felső-forrási barlang és a felette sorakozó felszakadások, Udvarkő, stb.) feltehetően azonos időpontú eseményre utal. A hatás kiterjedtségét azonban nehéz vizsgálni, mert az utóbbi esetekben a betemetett anyag alá kellene lehatolni ahhoz, hogy az alatta lévő anyagokat vizsgálhassuk, s ez jelentős feltáró munkát igényelne.

Hasonló kataklizma-nyomok a Baradla-barlangban is észlelhetőek, de korukról egyelőre nincs adat.

A Lilla-barlangban bekövetkezett katasztrofális földrengés időpontjának meghatározása céljából a nagy-terem alkalmasan elhelyezkedő cseppkő képződményeiből szükséges mintákat venni a képződésük korának megállapítására. A mintákat részben a két nagy sztalagmit letört és legurult darabjaiból célszerű venni, megfelelő, esztétikai megfontolásokból lehetőleg nem szembetűnő helyekről. A letört darab legkülső felülete a földrengés előtti utolsó képződmény korát határolja be: ekkor történt a kataklizma, ha nem volt csepegési szünet a földrengést megelőzően, illetve azt követően történt a kataklizma, ha tartós csepegési szünet előzte meg a földrengést, pl. tartós aszály vagy rövid távú klímaváltozás, stb. Ez egy alsó korhatár, amelynél régebben nem történhetett a földrengés. A felső korhatárt, amelynél később nem történhetett a földrengés, a földre lezuhant sztalaktitokon folytatódó, vagy újra megindult első csepegések anyagának kora adja meg.

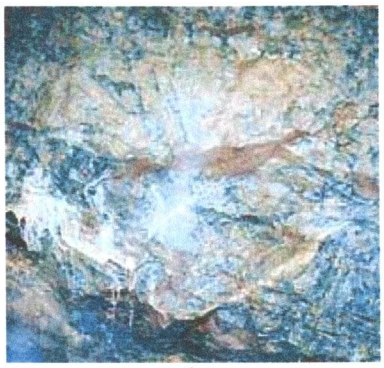
4. kép

Amennyiben a csepegés folyamatosan megvolt mind a földrengés előtt, mind a földrengés alatt és után, a két anyag kora egybeesik. Ez utóbbi mintavételhez olyan képződményt kell kiválasztanunk, amely megfelel a kormeghatározás kívánalmainak, s nem rontja a barlang szépségét. Legvégső esetben az állva maradt sztalagmit (9. kép) törött felületén képződött vaskos sztalagmit kezdő (alap-) rétegeiből kell mintát venni a törési felület közvetlen közelében.

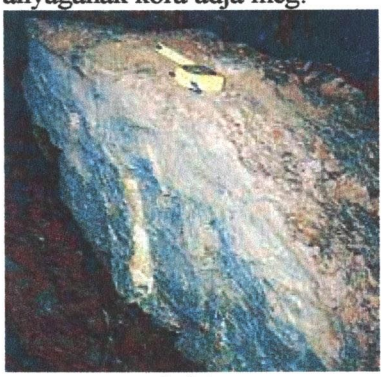
5. kép

A földrengés időpontjának megállapítása lehetővé teszi azt, hogy azonos idejű katasztrófákkal összevethessük a Lilla-barlangbeli eseményeket, s az esetleges térbeli összefüggések alapján a kiváltó okokra is következtethessünk, amelyek a kultúrtörténeti időszakot befolyásolták.

6. kép

7. kép

8. kép

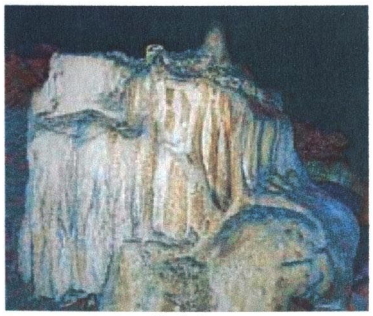
9. kép

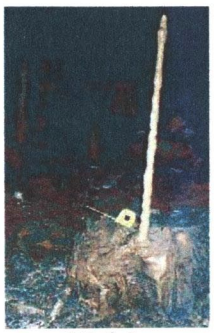
10. kép

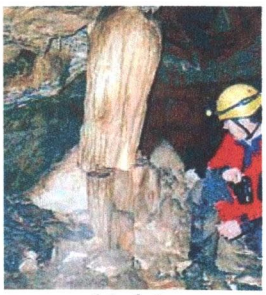
11. kép

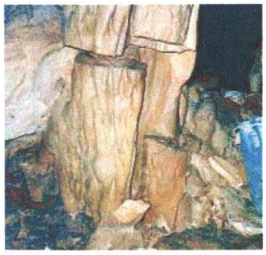
12. kép

Megjelent az Interneten: http://karst.planetresources.net/Lilla_cave/LillaCave_earthquake_HU.htm